

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Maja Zupan

Vpliv revščine na kakovost življenja starih ljudi v Zgornji
Gorenjski

Diplomsko delo

Ljubljana, 2020

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Maja Zupan

Vpliv revščine na kakovost življenja starih ljudi v Zgornji
Gorenjski

Diplomsko delo

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali

Ljubljana, 2020

ZAHVALA

*Za vso strokovno pomoč, nasvete in podporo glede diplomskega dela se zahvaljujem mentorici
izr. prof. dr. Jani Mali.*

Zahvaljujem se tudi vsem sodelujočim za pomoč in sodelovanju pri izvedbi moje raziskave.

*Posebno zahvalo pa namenjam svoji družini in prijateljem, ki so me spodbujali in podpirali pri
pisanju diplomske naloge.*

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Maja Zupan

Naslov: Vpliv revščine na kakovost življenja starih ljudi v Zgornji Gorenjski

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali

Kraj: Ljubljana

Leto: 2020

Št. strani: 106

Št. prilog: 4

Ključne besede: stari ljudje, upokojitev, revščina, socialna varnost, socialna omrežja, strategije preživetja

Povzetek: V diplomskem delu sem v teoretičnem delu najprej predstavila revščino med starimi ljudmi, socialno zakonodajo in socialno varnost. Nato sem se dotaknila socialnovarstvenih prejemkov in pravic starih ljudi. Zanimala so me socialna omrežja starih ljudi, vloga družine z vidika socialnega dela in kakovost življenja ter zadovoljevanje potreb starih ljudi. Dotaknila sem se tudi načina in strategij preživetja starih ljudi pri reševanju revščine. Za raziskovanje sem uporabila kvalitativno raziskavo, v katero je bilo vključenih osem oseb iz enočlanskih in veččlanskih gospodinjstev v urbanem oziroma agrarnem okolju različnih občin Zgornje Gorenjske. Moj glavni cilj je bil raziskati, kako imajo stari ljudje zagotovljene osnovne pogoje glede materialne varnosti, kako se je spremenil finančni položaj po upokojitvi, poznavanje socialnovarstvenih pravic starih ljudi, pridobivanje informacij le-teh in vpliv sprememb socialne zakonodaje na življenjski svet starih ljudi. Zanimale so me tudi strategije preživetja starih ljudi, ki so neposredno vezane na pojav revščine. Ugotovila sem, da so stari ljudje s trenutno življenjsko situacijo zadovoljni in svoje finančno stanje označujejo kot dobro. Na upokojitev se niso pripravljali, čeprav ima prehod iz obdobja zaposlitve v obdobje upokojitve negativen vpliv na finančno stanje posameznika. S socialno zakonodajo so seznanjeni, informacije pridobivajo iz različnih medijev. V večini primerov starim ljudem neformalno pomoč zagotavljajo sorodniki, s katerimi so v dobrih odnosih in imajo z njimi pogoste stike. Prav tako bi se nanje obrnili tudi v primeru finančne stiske. Stari ljudje živijo skromno življenje in za soočanje s finančno krizo uporabljajo odrekanje in racionalizacijo potrošnje, kot je pridelovanje hrane doma in varčevanje pri nakupih. V prihodnosti bi bilo treba vzpostaviti več medgeneracijskega sodelovanja. V lokalnih skupnostih bi bilo potrebno starim ljudem zagotoviti brezplačno pravno in finančno svetovanje ter osebe za svetovanje glede socialnovarstvenih pravic. Kaže se tudi potreba po medsektorskem sodelovanju, povezovanju in soustvarjanju rešitev.

GRADUATION THESIS DATA

Name and Surname: Maja Zupan

Title: Impact of poverty on the life world of older people in the Upper Gorenjska region

Mentor: assoc. prof. dr. Jana Mali

City: Ljubljana

Year: 2020

No. of Pages: 106

No. of Appendices: 4

Keywords: older people, retirement, poverty, social security, social – networks, survival strategies

Abstract: In the theoretical part of this diploma thesis, I first present poverty among older people, social legislation and social security. Then, I focused on social security benefits and the rights of older people. I was interested also in learning about social - networks of older people, the role of the family in terms of social work, the quality of life and fulfilling needs of older people. In the end I took interest also in survival strategies of older people solving poverty. For the analysis, I used a qualitative research, which consisted of eight persons, in the same or joint household in urban or agrarian environment of different communities of the Upper Gorenjska region. My main goal was to investigate how the older people are guaranteed with the basic conditions for material security, how the financial position has been changed after retirement, knowing the social rights of older people, getting the information about them and effect of changes in social legislation on lives of older people. I was also interested in older people's survival strategies that are directly connected to the problem of poverty. During the research, I learned that most older people are satisfied with their current life situation and they mark their financial status as good. They weren't preparing for retirement, even though the period from employment to retirement has a negative effect on financial status. They are aware of social legislation and they got the information from different social medias. In most cases the financial help is given to older people by relatives, who are in good relations and keep regular contacts. They would also trust them in case of financial crisis. Older people live a humble life and for facing in financial crisis they disclaim and rationalise consumption of food production at home and save on purchases. In the future it would be necessary to establish more intergenerational collaboration. In local communities it would be needed to provide free legal and financial consulting and persons for consulting social security rights. You can also see the need of intersectional collaboration, connecting and creating compromises with solutions.

Kazalo

1	TEORETIČNI DEL.....	1
1.1	Revščina med starimi ljudmi.....	1
1.2	Socialna zakonodaja in socialna varnost.....	4
1.3	Socialno varstveni prejemki in pravice starih ljudi.....	6
1.4	Socialna omrežja starih ljudi.....	7
1.5	Vloga družine z vidika socialnega dela.....	10
1.6	Kakovost življenja in zadovoljevanje potrebe starih ljudi.....	12
1.7	Načini in strategije preživetja starih ljudi pri reševanju revščine.....	14
2	OPREDELITEV PROBLEMA.....	17
3	METODOLOGIJA.....	18
3.1	Vrsta raziskave in spremenljivke.....	18
3.2	Merski instrumenti in viri podatkov.....	18
3.3	Populacija in vzorčenje.....	20
3.4	Zbiranje podatkov.....	20
3.5	Obdelava podatkov.....	21
4	REZULTATI.....	23
4.1	Sprememba finančnega položaja.....	23
4.2	Vpliv sprememb socialne zakonodaje in poznavanje socialnovarstvenih pravic.....	24
4.3	Vpliv revščine na življenjski svet starih ljudi.....	25
4.4	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine in strategije preživetja.....	26
5	RAZPRAVA.....	29
6	SKLEPI.....	36
7	PREDLOGI.....	38
8	VIRI IN LITERATURA.....	40
9	PRILOGE.....	45
9.1	Vprašalnik.....	45
9.2	Intervjuji.....	46
9.3	Odnosno kodiranje.....	70
9.4	Osno kodiranje.....	103

1 TEORETIČNI DEL

1.1 Revščina med starimi ljudmi

Haralambos in Holborn (2005, str. 132) navajata, da se revščina nanaša na neko nezaželeno stanje. Posameznikom ali skupinam, ki živijo v revščini, je potrebno pomagati, da bi spremenili njihov položaj. Revščina je družbeni problem, za katerega je potrebno najti rešitev.

Revščino velikokrat povezujemo s stanjem velikega materialnega pomanjkanja, pri katerem ne gre le za finančno stanje. Z izrazom revščina označujemo izrazito problematične kombinacije življenjskih težav pri tistih skupinah in posameznikih, ki so dlje časa izpostavljeni različnim vrstam deprivacije na pomembnejših področjih, kot so zaposlitev, materialno, zdravstveno, izobrazbeno stanje, bivalni standard, socialno omrežje, življenjski vzorci in preživljanje prostega časa. Za ohranitev kakovostnega življenja in preživetje morajo starejši ljudje imeti na voljo dovolj materialnih sredstev, dobro zdravstveno oskrbo in zadovoljivo socialno omrežje (Dragoš in Leskošek, 2003, str. 33).

Intihar (Dernovšček Hafner, 2013, str. 5) opredeli revščino na relativno in absolutno. Relativna revščina se izraža s stopnjo tveganja in predstavlja delež ljudi, ki živijo v gospodinjstvih z razpoložljivim dohodkom, ki je nižji od praga revščine. Prag revščine je določen na podlagi porazdelitve dohodkov in se tudi spreminja. Izračunana stopnja revščine pokaže, koliko prebivalcev ima nižji dohodek glede na srednjo vrednost dohodka v državi. Pri tem se upošteva samo denarne dohodke. Z absolutno revščino pa se izraža, kolikšno je dejansko število revnih prebivalcev.

Novak (1994, str. 27) navaja: »Atkinson (1975), ki opredeli za revne tiste ljudi, katerih potrebe so pod ravni družbenih standardov. Prav tako navaja Upton (1980) in Wilson (1987), ki menita, da dohodek ne more biti edini ali glavni kazalec za določanje revščine. Prav tako pa Novak (1994, str. 27) omeni tudi Townsed (1974), ki revščino opisuje kot stanje posameznika in skupine, ki nimajo finančne zmožnosti za preživetje, bivanje in dostopa do različnih dejavnosti v svojem okolju. Njihovi standardi življenja so nižji od standardov, ki se razumejo za normalne. V sodobnem času se spreminjajo možnosti zadovoljevanja potreb in pričakovanih standardov.«

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (2018) je bila stopnja tveganja revščine v Sloveniji za leto 2018 13,3 %, kar predstavlja približno 268.000 prebivalcev Slovenije. Med vsemi osebami, živečimi z dohodki, nižjimi od praga tveganja revščine, je bilo 89.000 oziroma 18,1 % upokojencev. Med njimi je bilo 60.000 upokojenih žensk in 29.000 upokojenih moških. Stopnja tveganja revščine se je glede na prejšnje leto zvišala za upokojence za 2,2 %. Socialni transferji so stopnjo tveganja revščine znižali za 0,6 % manj kot v prejšnjem letu, pokojnine pa za 1 % manj kot v prejšnjem letu. Podatki kažejo, da so vse oblike socialnih transferjev v Sloveniji še vedno pomemben dejavnik zniževanja revščine.

Raziskave o revščini so pokazale, da so v članicah Evropske Unije (Estonija, Madžarska, Poljska, Romunija, Slovaška, Slovenija, Ciper, Latvija, Češka) revščini pogosteje izpostavljena samska gospodinjstva. V petih državah se je pokazalo, da je revščina pogostejša med starejšimi osebami, starimi med 55. in 59. letom, kot med starejšimi osebami, starimi med 65 in 69 let. Razlog se verjetno skriva v brezposelnosti, zgodnejši upokojitvi ali invalidnosti. Ti dejavniki vplivajo na manjši prihodek starih ljudi. Z izjemo Poljske se je v vseh državah pokazalo, da so revščini bolj izpostavljene ženske, predvsem tiste, ki živijo v samskem gospodinjstvu. V sedmih državah se je izkazalo, da so revščini bolj izpostavljene zaposlene starejše osebe kot tisti, ki so se že upokojili. Sklepamo lahko, da je to rezultat ugodnih pokojninskih pogojev. Za Slovenijo se je izkazalo, da je ostalo brez zdravstvene oskrbe manj kot 1 % starih ljudi. V Latviji je brez nje ostalo kar 44 % starih ljudi. Ciper, Slovenija in Češka so države, za katere velja, da imajo najboljše bivalne pogoje starejših. Najmanj ugodni bivalni pogoji za starejše pa so v Latviji, sledita ji Estonija in Ciper. V državah Osrednje Evrope, kamor sodi tudi Slovenija, so starejšim ljudem priskrbljene dokaj visoke pokojnine in stabilen prihodek, ki preprečuje visoko stopnjo revščine in materialnega pomanjkanja med starejšimi osebami (Vrooman idr., 2008, str. 3–44).

Na podlagi podatkovne baze SiStat (b.d.) sem iz tabele Stopnja tveganja revščine glede na tip gospodinjstva, Slovenija letno pridobila naslednje podatke. Med popisom leta 2014 je bila stopnja tveganja revščine med starimi ljudmi od 65 let in več v enočlanskem gospodinjstvu 35,9 %. Od tega je bila med moškimi 28 %, med ženskami pa 36,6 %. Stopnja tveganja revščine med starimi ljudmi z dvema odraslima brez vzdrževanih otrok, kjer je vsaj eden starejši od 65 let je bila 8,9 %. Dve leti kasneje je bila stopnja tveganja revščine v enočlanskem gospodinjstvu za osebe, starejše od 65 let 37 %, od tega 25,9 % za moške in 41 % za ženske. Za dva odrasla brez

vzdrževanih otrok, kjer je vsaj eden starejši od 65 let, je bila 9,4 %. Med ljudmi, starejšimi od 65 let v enočlanskem gospodinjstvu je bila stopnja tveganja revščine za leto 2018 41,2 % — od tega je bila pri moških 37,1 %, med ženskami pa je bila 42,7 %. Z dvema odraslima brez vzdrževanih otrok, kjer je vsaj eden starejši od 65 let, je bila stopnja tveganja revščine med starimi ljudmi 8,9 %. Iz podatkov vidimo, da se stopnja tveganja revščine povečuje v enočlanskem gospodinjstvu za starejše od 65 let. Pri ženskah je stopnja tveganja revščine večja kot pri moških. Leta 2018 je pri dveh odraslih brez vzdrževanih otrok, kjer je vsaj eden starejši od 65 let, stopnja tveganja revščine enaka kot leta 2014 (Statistični urad Republike Slovenije, b.d.).

Stanovnik in Kump (2011, str. 9) navajata kazalnik relativnega dohodkovnega položaja starih oseb, kar je razmerje med povprečno pokojnino in povprečno plačo. Za pravičen vpogled v dohodkovni položaj je potrebno upoštevati tudi socialno-ekonomske značilnosti gospodinjstev, v katerih živijo stari ljudje.

Zelo grob indikator relativnega dohodkovnega položaja upokojencev je razmerje med povprečno pokojnino in povprečno plačo. Ta indikator lahko da pravičen trend dohodkovnega položaja (boljšanje/slabšanje) le ob pogoju, da se socialno-ekonomska struktura prebivalstva ne spreminja. V kolikor se le-ta spreminja (npr. da se povečuje delež nezaposlenih ipd.), se analitska vrednost tega indikatorja bistveno zmanjša.

Upokojitev sama po sebi ne pomeni slabšega dostopa do življenjskih virov, slabše življenjske ravni in s tem večjega tveganja siromašenja. Upoštevati je treba tudi druge dejavnike, kot sta na primer izobrazba in socialni status (Novak, 1999, str. 125—144).

Ramovš (2003, str. 94) navaja, da je bila v preteklosti materialna varnost starega človeka odvisna od imetja, ki ga je podedoval in od družinsko-sorodstvenega socialnega omrežja, ki je zanj skrbel v onemoglosti. Številni otroci so bili investicija za socialno varnost v starosti. Glavni vir materialne preskrbljenosti v današnjih razvitih družbah je starostno in invalidsko pokojninsko zavarovanje.

Oven (2019, str. 30—44) navaja, da lahko stara oseba ali njegov zastopnik pri centru za socialno delo prosi za oprostitev plačila storitev v domu za stare ljudi. Za to lahko zaprosi v primeru, kadar sama ne zmore plačevati teh storitev in ima otroke, katere bi plačevanje stroškov potisnilo v finančno stisko, čeprav so se zavezali k doplačevanju mesečnih stroškov ob podpisu dogovora

za sprejem v dom za stare ljudi. Ob tem je potrebno navesti vse osebe, ki so ga dolžne preživljati (svoje otroke ter morebitne druge zavezance na podlagi sklenjene pogodbe). Center pri določitvi zneska, ki ga je vsak zavezanec dolžan prispevati k računu za oskrbo v domu, skladno s svojim finančnim stanjem, ugotavlja mejo socialne varnosti za posamezno staro osebo. Pri izračunu upošteva višino pokojnine, morebitne socialne prejemke, prihranke stare osebe, drugo premoženje, višino mesečnih dohodkov v otrokovi družini oziroma družini drugega zavezanca, število otrok, število vzdrževanih članov, zavezančeve finančne obveznosti, prihranke ter drugo premoženje. Če ugotovijo, da osebe ne zmorejo v celoti plačevati bivanja v domu za stare ljudi, stroške praviloma (do)plačuje občina.

Tudi danes je materialna preskrbljenost v starosti odvisna od osebnega premoženja in prihrankov posameznega človeka. Za tiste, ki nimajo ne pokojnine in ne imetja za osnovno socialno varnost, poskrbi sodobna socialna država z državno pokojnino, denarnimi dajatvami, plačilom potrebnih uslug in z nastanitvijo v dom za stare ljudi.

1.2 Socialna zakonodaja in socialna varnost

Starost posamezniku prinaša večjo fizično in ekonomsko ranljivost oziroma pomanjkanje, kar lahko vodi do revščine. Velikemu številu upokojencev pokojnina predstavlja edini dohodek. Za delovanje Slovenije, kot socialne države, je usklajen gospodarski in socialni razvoj. Zakon ureja sistem socialnega varstva, socialnovarstvene pravice, izvajalcev socialnovarstvene dejavnosti in druga sistemska vprašanja.

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12) ureja sistem obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja na podlagi medgeneracijske solidarnosti in dodatno pokojninsko ter invalidsko zavarovanje oseb, ki so vključene v obvezno zavarovanje. V obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju Slovenije so zagotovljene pravica do pokojnine (starostna, predčasna, invalidska, vdovska, družinska, delna), pravice iz invalidskega zavarovanja (pravice do poklicne rehabilitacije, nadomestila za invalidnost, premestitve in dela s krajšim delovnim časom od polnega, drugih nadomestil iz invalidskega zavarovanja in povrnitev potnih stroškov), nekatere dodatne pravice (pravica do dodatka za pomoč in postrežbo) in pravica do letnega dodatka.

Področje sistema socialnega varstva ureja Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 54/92 in nasl.), ki preprečuje in odpravlja socialne ter materialne probleme posameznikov, družin in prebivalstva. Izhajajoč iz tega zakona pravice iz socialnega varstva obsegajo storitve in ukrepe, namenjene preprečevanju in odpravljanju socialnih stisk in težav posameznikov, družin in skupin prebivalstva ter denarno socialno pomoč, namenjeno tistim posameznikom, ki si sami materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati. Glavni pravici, ki sta urejeni s področja socialnega varstva in določeni z Zakonom o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10), sta denarna socialna pomoč in varstveni dodatek. Denarna socialna pomoč je denarna dajatev, namenjena zagotavljanju sredstev za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje. Upravičenci so državljani in tujci (z dovoljenjem) s stalnim prebivališčem Republike Slovenije, ki nimajo dovolj lastnih sredstev za preživetje, brez premoženja in prihrankov, ki bi omogočili preživetje.

Kalčič (1996, str. 18) navaja, da socialna varnost vključuje področja zdravstva, dela, stanovanj in izobraževanja. Sistem socialne varnosti zajema več socialnih zavarovanj. Ta zagotavlja materialno varnost, ki zavaruje zaposlene delavce, njihove člane in ostale skupine ljudi. Urejene so iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter zavarovanja za primer brezposelnosti. Obvezno zavarovanje zagotavlja denarne prejemke v primeru začasne odsotnosti od dela. Pokojninsko in invalidsko zavarovanje zagotavlja pokojnine in druge denarne prejemke za starost, invalidnost in smrt. Zavarovanje za primer brezposelnosti pa nudi denarno pomoč.

Na področju ZUPJS-a (Uradni list RS, št. 62/2010 in 40/2011) je prišlo do novosti o lažjem reševanju postopkov o uveljavljanju pravic. Vse socialne pravice se rešuje na centru za socialno delo. Določil se je nov vrstni red uveljavljanja pravic. Omenjen zakon v 7. členu določa, da mora upravičenec izkoristiti svoje pravice v določenem vrstnem redu, in sicer otroški dodatek, denarna socialna pomoč, varstveni dodatek in državna štipendija. Pred uveljavljanjem subvencij oziroma plačil mora vlagatelj uveljaviti pravice do denarnih prejemkov, do katerih je upravičen.

Popravki različnih področij in sistema socialne varnosti v širšem pomenu so usmerjeni v izboljšanje položaja socialno najšibkejših skupin v okviru splošne solidarnosti. Kljub temu pa so pokojnine razmeroma nizke in s tem se povečujejo dejavniki tveganja za materialno in socialno ogroženost starostnikov.

1.3 Socialno varstveni prejemki in pravice starih ljudi

Pomemben del zagotavljanja socialne varnosti je področje socialnega varstva. Kadar si posameznik zaradi delovanja zunanjih in notranjih dejavnikov ne morejo sami zagotoviti socialne varnosti in blaginje, so upravičeni storitev in denarnih prejemkov.

Oven (2019, str. 69—77) navaja, da gre pri dodatku za pomoč in postrežbo za pravico iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki ni odvisna od premoženjskih razmer upravičenca. Je mesečni denarni prejemek, s katerim upravičenec poravnava stroške, nastale zaradi trajnih sprememb v zdravstvenem stanju. Zaradi njih ne more zadovoljevati osnovnih življenjskih potreb in zato potrebuje tujo nego in pomoč. Dodatek za pomoč in postrežbo pripada upravičencu od dneva nastanka te potrebe. Od tedaj dalje mu pripada tudi izplačilo prejemka. Le-to mu pripada največ od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi zahteve zanj in še za šest mesecev nazaj.

V Zakonu o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10) se z varstvenim dodatkom zagotavljajo sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju za upravičence, ki prebivajo v Republiki Sloveniji. Sem spadajo stroški z vzdrževanjem stanovanja, nadomeščanjem trajnih potrošnih dobrin in podobno. Ti stroški pa niso za zagotavljanje minimalnih življenjskih potreb. Varstveni dodatek je namenjen osebam, ki si materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere sami ne morejo vplivati. Zakon o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10) navaja: »Osebe so opravičene do varstvenega dodatka, če so upravičene do denarne socialne pomoči oziroma bi do nje lahko bile upravičene, ali katerih lastni dohodek oziroma lastni dohodek družine, ugotovljen na način kot velja za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči po zakonu, presega višino njihovega minimalnega dohodka oziroma seštevka minimalnih dohodkov posameznih družinskih članov družine, ugotovljen na način kot velja za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči po zakonu, ne presega pa višine njihovega minimalnega dohodka oziroma seštevka minimalnih dohodkov posameznih družinskih članov družine za varstveni dodatek, ter izpolnjujejo druge pogoje po zakonu in po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.«

Preko centrov za pomoč na daljavo, storitev v bivalnem okolju, pomoči na domu in storitve na domu se izvaja pomoč na domu. Center za pomoč na daljavo zajema storitve s pomočjo

telekomunikacijske tehnologije, preko socialne kontrole, klica v sili. Preko javnih in privatnih služb ter prostovoljnih organizacij je organizirana pomoč na domu. Sem spadajo na primer javni zavodi, zdravstvene organizacije in centri za pomoč na domu. Mobilne oblike pomoči so storitve v bivalnem okolju. Sem spada na primer prevoz do raznih institucij in dostava življenjskih potrebščin. Pod storitve na domu spada osebna nega, socialna kontrola, zdravstvene storitve, socialna pomoč za medčloveške odnose in gospodinjska pomoč. Družinski člani izvajajo pozitivno socialno kontrolo nad svojimi starejšimi sorodniki. To pomeni, da s telefonskim klicem pokažejo zanimanje zanje in jih na ta način spremljajo (Hvalič Touzery, 2006, str. 31).

Mali (2012, str. 131) je ugotovila, da učinki spremembe socialne zakonodaje iz leta 2011 ne prinašajo nič dobrega v življenje starih ljudi. Odpovedovanje pravicam je skrb vzbujajoče, saj so pravice na področju socialnega varstva zgolj na deklarativni ravni in so same sebi namen. Ljudje so se po uvedbi nove socialne zakonodaje množično odpovedovali varstvenemu dodatku. Samo do konca leta 2011 je Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje prejel približno 9700 zahtevkov za odpoved pravice do varstvenega dodatka. Še bolj skrb vzbujajoč je podatek, da kar 21.000 ljudi po novi ureditvi ni izpolnjevalo več pogojev zanj. Podatki nazorno prikazujejo, da so bili z novo socialno zakonodajo stari ljudje, ki spadajo v najrevnejši del prebivalstva, še bolj ranljivi in potisnjeni v življenje pod pragom revščine.

1.4 Socialna omrežja starih ljudi

Za starega človeka so pomembni medsebojni vplivi staranja in socialna omrežja. Dragoš (2000, str. 304) navaja, da se v povratnem vplivu na posameznega človeka odraža način, kako si človek izbira prijatelje in druge osebe, s katerimi se družijo ter na kakšen način to počne. Za boljše razumevanje socialnih vidikov staranja, moramo poznati in razumeti tudi obseg socialnih vezi, njihovih potencialov, kakovosti in učinkov. Različne okoliščine delujejo na učinek sodelovanja in medsebojnega vplivanja v socialnem omrežju.

Socialna omrežja se v obdobju staranja spreminjajo. Socialne povezave se krčijo in spremembe socialnega okolja lahko izrazito vplivajo na posameznika. Mali (2008, str. 75) navaja, da učinki socialnih omrežij niso za vse v enaki meri varovalni dejavnik. Učinek možnih interakcij je namreč odvisen od fizične kondicije starega človeka in njegovega spola, zlasti pa od materialnega stanja starega človeka.

Hvalič Touzery (2014, str. 6—8, 11—13) navaja, da so socialna omrežja starih ljudi na splošno ožja, v primerjavi z mlajšimi ljudmi. Velikost teh omrežij namreč z višjo starostjo upada. Prav tako pa narašča delež tistih, ki v svojem socialnem omrežju nimajo nikogar. Ker socialna omrežja zagotavljajo več podpore, vplivajo na kakovost staranja. Ugotavljal je, da so tradicionalna socialna omrežja pomemben dejavnik, ki vpliva na zdravje, duševno počutje, na zmanjševanje osamljenosti, kakovost življenja in aktivno staranje. Z vidika teh dejavnikov so najstarejši ljudje zelo ranljiva skupina, saj se velikost socialnih omrežij v višji starosti zmanjša, prav tako tudi njena kakovost in pogostost stikov.

Tudi Ramovš (2003, str. 199) trdi, da socialna omrežja pomagajo posamezniku, da zadovoljuje svoje potrebe. Prav tako mu zagotavljajo preskrbljenost na različnih področjih življenja in ga postavljajo v neodvisen položaj od drugih ljudi. Povezanost s socialnimi omrežji danes predstavlja samostojnost, medsebojno pomoč in sodelovanje. Nove formalne mreže predstavljajo pomoč in oskrbo starih ljudi. Osebnostne potrebe starih ljudi pa zadovoljujejo neformalne mreže z dnevnimi centri, dnevnim varstvom, varovanimi stanovanji in organizacijo upokojencev.

Stari ljudje imajo v starosti možnost prejemati pomoč preko formalnih in neformalnih socialnih mrež. Formalne socialne mreže predstavljajo javne in privatne strokovne službe ter razne prostovoljne organizacije. Neformalne socialne mreže predstavljajo družina, prijatelji, sosedi in znanci. Glavni vir pomoči pa še vedno predstavljajo sorodniki (Hvalič Touzery, 2006, str. 30).

Hlebec, Nagode in Filipovič Hrast (2014, str. 13) navajajo, da formalna oskrba predstavlja vsako dolgotrajno oskrbo, ki jo izvajajo zaposleni v organizacijah, ki so v lasti javnega ali privatnega sektorja. Gre za storitve, ki vključujejo nego, ki jo nudijo v institucijah (npr. negovalni domovi, domovi za starejše, ...), kot tudi nego, ki jo strokovno osebje nudi osebam na domu (npr. patronažno varstvo). Sistem dolgotrajne oskrbe se močno zanaša na zagotavljanje oskrbe s strani neplačanih negovalcev. V to skupino po večini spadajo družinski člani brez posebnega usposabljanja in znanja na tem področju. Meja med delitvijo na formalne in neformalne izvajalce oskrbe pa je vedno bolj zabrisana. Neformalni izvajalci v nekaterih primerih dobijo plačilo za izvajanje skrbstvene storitve, hkrati pa formalna oskrba obstaja v okviru družinske oskrbe.

Dragoš in Leskošek (2003, str. 56) navajata, da je društvo upokojencev ena izmed formalnih skupnosti, ki nudi obdarovanje, obiskovanje na domu, organizirane izlete in predavanja. S

takšnim načinom se širi medsebojna pomoč med ljudmi. Pomembne so tudi druge oblike, pod katere spadajo gasilska in turistična društva, društva podeželja ter Rdeči križ in Karitas. Omenjene oblike društev opravljajo humanitarna dela, blažijo socialne napetosti in se odzivajo na potrebe socialno ogroženih.

Dimc (2007, str. 24—28) navaja Weissmann (2005), ki definira neformalne mreže kot socialne mreže in/ali skupine brez določene formalne strukture. Prav tako pa opozarja, da so takšne mreže pogosto institucionalizirane preko ustaljenih socialnih praks in norm, vendar ne obstaja neka formalna struktura takšne mreže. Takšne strukture med seboj povezujejo socialne odnose (npr. sorodstvo ali prijateljstvo) in skupne interese članov mreže. Avtorica trdi, da je za neformalne mreže značilno, da njihovo delovanje temelji na izmenjavi informacij in uslug. Pri tem si člani delijo nasvete, podpirajo drug drugega pri doseganju ciljev, širijo mrežo, in podobno. Bistvo teh neformalnih mrež je v tem, da delujejo v ozadju (Dimc, 2007, str. 24—28).

Filipovič Hrast, Kogovšek in Hlebec (2005, str. 205) trdijo, da so meje razširjene družine že zelo zabrisane, zato se neformalne mreže širijo tudi na sosedске odnose. Te so izrazito pomembne za osebe, ki ostanejo samostojne, torej niso institucionalizirani ter ne živijo s družinskimi člani. V svoji analizi omrežij starih ljudi v Sloveniji so ugotovile, da sosedje predstavljajo vir skoraj vseh vrst opore, še posebej v kriznih situacijah. Sem spada druženje, manjša in večja materialna opora, emocionalna opora in pomoč v primeru bolezni. Sosedje postanejo primarna opora starih ljudi, ko jim primanjkuje družinskih virov pomoči. Vloga sosedov je praktična pomoč pri opravljanju različnih opravil in starim ljudem nudijo bolj raznovrstno oporo kot mlajšim. Povezanost s sosedi je večja pri starejših upokojencih in običajno tudi pri tistih, ki živijo na vasi. Anketiranci v njihovi raziskavi so tudi opisovali, da so sosedski odnosi slabši, kot so bili včasih. Veliko število jih je tudi omenjalo sosede kot osebe, na katere se lahko obrnejo in jih prosijo za pomoč.

Socialna omrežja staremu človeku pomagajo tako, da uspeva, da zadovoljuje svoje potrebe, ustvarja in napreduje. Prav tako v življenje postavljajo pravila za družbeno sožitje in njegovo ravnanje umeščajo v družbeno sprejemljive in nesprejemljive vloge. Stare ljudi socialna omrežja varujejo tudi pred pomanjkanjem in nevarnostmi ter mu v težavnih situacijah pomagajo.

1.5 Vloga družine z vidika socialnega dela

Družine bodo vedno igrale pomembno vlogo pri dolgotrajni oskrbi. Ramovš (2003, str. 227) navaja, da je bila družina glavni oskrbovalec starih ljudi skozi vso zgodovino. Za njih so skrbele predvsem ženske. Z industrializacijo se je družina zmanjšala in postala dvogeneracijska z malo otroki. Ker je narasla zaposlenost žensk, te ne zmorejo več prevzeti še skrbi za stare ljudi. Stari ljudje tako v večini primerov ne živijo s svojimi otroki in vnuki. Prav tako pa od njih ne dobivajo materialne podpore in nege v onemoglosti.

Omrežja socialne opore so vir, na katerega se posameznik lahko opre. Nagode in Dremelj (2005, str. 117) v svojem članku povzemata Hlebec in Kogovšek (2003), ki opredelita oblike socialne opore v štirih večjih skupinah. To so materialna opora, informacijska opora, emocionalna opora in neformalno druženje. Materialno ali socialno instrumentalno oporo priskrbijo specializirane osebe, ki so funkcionalno zamenljive. Nanaša se na pomoč v materialnem smislu, kot je posojanje denarja, orodja, pomoč pri hišnih opravilih. Informacijsko oporo zagotavljajo osebe, ki so v tesnem odnosu s posameznikom. Nanaša se na izmenjavo informacij, ki posamezniku pomagajo pri odločanju in soočanju s problematičnimi situacijami, na primer ob selitvi ali iskanju nove službe. Emocionalno oporo priskrbijo osebe, ki so s posameznikom v močnem odnosu in z njim intimno povezane. Pri tem gre za socialno oporo v obliki informacije, da je posameznik cenjen in sprejet. Pomaga mu ob večjih ali manjših življenjskih krizah, kot so smrt bližnjega, ločitev, težavah v družini. Neformalno druženje izpolnjuje potrebo po socialnih stikih in zagotavlja občutek pripadnosti. Sem spadajo na primer izleti in obiskovanje (Hlebec in Kogovšek, 2003).

Hojnik Zupanc (1999, str. 134—135) navaja Wenger (1994), ki je oblikovala pet tipov odnosov starih ljudi. Pri sorodstveni neformalni podporni mreži staremu človeku zlasti pomagajo družinski člani, ki stanujejo v istem gospodinjstvu ali neposredni bližini. Pri tistih, ki živijo sami, nimajo otrok in bližnjih sorodnikov, ali so samski prevladuje samostojna, samozadostna podporna mreža. Pri podporni mreži v širšem bivalnem okolju pomoč predstavljajo prijatelji in prostovoljne organizacije, v katerih je posameznik sodeloval ali še sodeluje. Posamezniki, ki so poročeni, brez otrok ali pa ti živijo daleč stran spadajo v podporno mrežo z zaprto zasebnostjo. Prav tako Žnidaršič Kranjc (2017, str. 22—36) opisuje, da se je zelo spremenili družbeni vzorec življenja in bivanja ter mogoči načini oskrbe starejših. Nadalje ugotavlja, da se stari ljudje, ki

živijo sami in ne morejo več popolnoma sami skrbeti zase, soočijo z vprašanjem kdo bo poskrbel zanje in kako. Za starejšo osebo v Sloveniji praviloma še vedno poskušamo poskrbeti v okviru družine. Manj zaželena možnost in pogost izhod v sili je preselitev osebe v dom za stare ljudi. Velja prepričanje, da za staro osebo lahko bolje poskrbi družina.

Nemogoče je, da bi samo družine zadovoljevale potrebe oseb, odvisnih od oskrbe drugega. Največji problem sorodnikom predstavlja celodnevno varstvo bolnika z dolgotrajno oskrbo. Vsi ožji družinski člani si morajo namreč podrediti svoje življenje. Flaker in drugi (2008, str. 49–55) opozarjajo, da lahko prevelika obremenjenost za oskrbo sorodnikov pomeni, da postanejo prikrajšani za zaslužek. Skrb za sorodnika lahko postane čustveno, finančno in socialno breme. Obremenjeni sorodniki si želijo razbremenitve. To vidijo v odhodu v dom, da si pomagajo med seboj ali da vključijo v oskrbo druge ljudi in da si pomagajo s telekomunikacijskimi pripomočki. Vključevanje drugih pa pomeni vstop tujih ljudi v zelo ranljive odnose in priznanje nemoči.

Pomoč pri oskrbi starega človeka je mogoče organizirati tudi v domačem okolju. Kljub temu je prednost domov za stare ljudi stalna medicinska pomoč, družbena vključenost in redne dnevne dejavnosti. Oven (2019, str. 14) navaja, da je dolgotrajna oskrba več kot zadovoljevanje osnovnih potreb, saj gre za ohranitev pravic starejših oseb, temeljnih svoboščin in človeškega dostojanstva. »Meni, da se mora odgovornost za dolgotrajno oskrbo razdeliti med družino, državo in lokalne skupnosti, s čimer bi se zagotovil dostop do kakovostnega zdravstvenega varstva, preprečili pa bi finančne težave tako starejših kot njihovih družinskih članov.« (Oven, 2019, str. 14)

Mali (2008, str. 65) navaja, da socialni delavci vse bolj razumejo raznovrstnost in heterogenost vsakdanjega življenja starih ljudi in njihove specifične probleme, ki se pojavljajo zaradi posebnosti starejšega obdobja življenja kot tudi zaradi družbene konstrukcije staranja. Za socialno delo s starimi ljudmi je pomembno, kako lahko v skupnosti okrepimo medgeneracijsko povezanost, kaj pri tem lahko storijo organizacije v skupnosti in kako lahko skupnost aktiviramo. Socialna delavka pomaga staremu človeku in njegovi družini na način, da dobiti pomoč različnih služb, ki so na voljo v njihovem okolju, in storitve koordinira. Prizadevajo si poiskati in mobilizirati moči in vire starih ljudi, saj niso usmerjeni zgolj na njihovo šibkost. Prav tako pripomore k razvijanju in povezovanju raznih služb in storitev.

Mali (2013, str. 58—62) navaja: »Socialni delavci za delo s starimi ljudmi potrebujejo znanje o staranju, socialni politiki do starih ljudi, o različnih praktičnih pristopih in metodah. Prav tako pa so pomembne tudi spretnosti komuniciranja, presojanja, sodelovanja v multidisciplinarnih timih in povezovanje različnih generacij. Pri oceni situacije, v kateri se je znašel star človek, potrebuje socialni delavec specifična znanja, ki so drugačna od znanja na drugih področjih socialnega dela. Ocenjuje čustvene, psihične, socialne in kognitivne zmožnosti starega človeka, išče različne vire moči tako v starem človeku kot v njegovem okolju, preverja možnosti samooskrbe in možne ovire v podpornem okolju.«

Vse večja obremenitev neformalne mreže pomoči posledično vodi v večjo potrebo po dodatnih virih pomoči izven družine. Stari ljudje, ki živijo v ruralnem okolju, imajo manjši dostop do formalnih storitev kot tisti, ki živijo v mestu, na drugi strani pa formalne oblike pomoči tudi zavračajo, deloma zato, ker se želijo izogniti birokraciji in s tem izgubi nadzora nad svojim življenjem. Posebnost socialnega dela je, da vstopa v interakcije med posamezniki in okoljem, v katerem živijo. Pri socialnem delu s starimi ljudmi upoštevamo potrebe in želje starega človeka in jih usklajujemo z različnimi sistemi, v katere je vpet.

1.6 Kakovost življenja in zadovoljevanje potrebe starih ljudi

V starosti so pomembne tudi ekonomske spremembe. Nekateri se upokojijo in imajo kljub temu dober finančni priliv, večina starejših pa občuti posledice izrazitega znižanja prihodkov. To vpliva na njihovo počutje in občutek varnosti. Uravnoteženo zadovoljevanje glavnih potreb preprečuje doživljanje stiske. Po navadi se kvaliteta življenja meri iz objektivnega vidika. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je za kakovostno staranje pomembno tudi, da je zadovoljstvo povezano z notranjim doživljanjem posameznika.

Ramovš (2000, str. 317—318) navaja: »Kakovost človeškega življenja se meri po tem, v kolikšni meri in v kakšni medsebojni skladnosti ima zadovoljene vse potrebe. Življenjske motnje lahko povzročajo še tako dobro zadovoljevanje nekaterih potreb ob zanemarjanju drugih pomembnih, saj lahko izniči vse zadovoljstvo obstoječe zadovoljitve. Pri starih ljudeh pogosto na primer opazimo, da so popolnoma nezadovoljni, ker so osamljeni in frustrirani na področju medčloveških odnosov, čeprav imajo idealno zadovoljene materialne potrebe, so zdravi in duševno zmožni. Prav tako navaja, da v tretjem življenjskem obdobju izstopajo predvsem višje tri

človeške razsežnosti s svojimi specifičnimi potrebami. To so potrebe po temeljnem ali osebnem medčloveškem odnosu, po predajanju svojih življenjskih izkušenj in spoznanj mladi in srednji generaciji ter eksistencialna potreba po doživljanju starosti kot enako smiselnega obdobja življenja, kakor so bili mladost in srednja leta.«

Preskok lahko v obdobje upokojitve prinese kar nekaj negativnih posledic na primer depresivnost, zaskrbljenost glede materialnega položaja, upad samospoštovanja, porabe časa in osamljenosti. Po navadi vzroki tičijo v nizki pokojnini, nizki izobrazbi, slabem zdravju ali močni poklicni identiteti in visokem položaju v delovni organizaciji. Pri premagovanju stresa, ki ga lahko povzroči upokojitev, pomembno vlogo igra socialna opora. Sem spadajo predvsem pozitivni partnerski odnosi, ki ugodno vplivajo na hitrost in kakovost prilagajanja na upokojitev (Marjanovič Umek, Zupančič, 2009, str. 753).

Z viri dohodka, s katerim človek razpolaga, se kaže potreba po materialni preskrbljenosti. Od tega je odvisno zadovoljevanje potreb po hrani, obleki, toplem stanovanju, razvedrilu, čistoči, zdravljenju bolezni in podobnih potreb. Vir te preskrbljenosti za človeka predstavlja največkrat mesečni denarni dohodek, ki je starostna in/ali invalidska pokojnina na podlagi zaposlitve, ki jo ima. Vir lahko človek črpa tudi iz osebnega premoženja ali prihrankov. Tistim brez kakršnih koli virov, pomaga država. Tudi lastno delo v tretjem življenjskem obdobju predstavlja enega izmed temeljnih virov materialne varnosti (Ramovš, 2003, str. 93—94).

Flaker idr. (2008, str. 167—173) navajajo, da stari ljudje zaradi pomanjkanja dohodkov pogosto čutijo posledice na vseh področjih življenja, kot so prosti čas, druženje in osnovne dobrine. Finančnih virov pogosto zmanjka za kakovostno zadovoljevanje njihovega prostega časa, saj večino svojega denarja porabijo za plačevanje položnic in hrano. Posledično večina starih ljudi živi skromno življenje. Tisti, ki so se navadili živeti s svojimi skromnimi materialnimi potrebami, so s svojim položajem zadovoljni. V večini primerov morajo stari ljudje svoje potrebe prilagajati svojim finančnim zmožnostim in zato niso zadovoljni s svojim položajem.

Mali (2013, str. 64) prav tako navaja, da je skupnostna skrb kolektivno zasnovana in ima za cilj povečanje kakovosti življenja v skupnosti, vzpostavljanje raznih fleksibilnih mrež pomoči, ki so na voljo različnim potencialnim uporabnikom v njihovem življenjskem okolju. Posameznikova

pravica je, da živi samostojno v takšnem okolju in na tak način, da ne ogroža svojega življenja in življenja drugih.

Glede problematike povečanega deleža starega prebivalstva ima socialna stroka velike možnosti in naloge zlasti pri strokovni pomoči za samopomoč ljudem srednje generacije v pripravi na kakovostno starost, prav tako pa tudi pri samoorganizaciji socialnih omrežij za zadovoljevanje nematerialnih socialnih potreb.

1.7 Načini in strategije preživetja starih ljudi pri reševanju revščine

V današnjih spreminjajočih se socialno-ekonomskih, političnih in okoljskih okoliščinah si strategije preživetja v hitro rastoči starejši populaciji zaslužijo posebno pozornost. Na podeželju šteje življenje za poceni in cenovno ugodnejše kot v mestnih središčih. Na podeželju je namreč večja priložnost za raznolikost preživetja in širši prostor za zagotavljanje podpore v težavah.

Hlebec idr. (2010, str. 45—61) opredelijo strategije kot načine, s katerimi si stari ljudje pomagajo pri shajanju z materialno prikrajšanostjo in s socialno izključenostjo. Gre za shajanje z vsakodnevnimi težavami, ki izvirajo iz nizkih dohodkov in drugih vidikov revščine. Strategije shajanja z revščino opredelijo na tri razsežnosti; stopnja aktivnosti, vrsta akterja in smer delovanja.

Glede na stopnje aktivnosti so strategije razdeljene na pasivne strategije, ki pomenijo predvsem omejevanje in zmanjševanje potreb, in aktivne strategije, kjer si posamezniki priskrbijo dodatne vire, s katerimi se uspešneje spopadajo s slabim socialnim in finančnim stanjem. Pri pasivnih gre za omejevanje potrebe že obstoječih dobrin. Pod življenjsko nujne dobrine stari ljudje uvrščajo potrebe po nakupu živil, zdravil, zdravstvenih pripomočkov in zdravstvenih storitev. Ne zdijo pa se jim nujni razni prehranski priboljški, oblačila, potovanja, izleti, stroški prevoza in investicije v stanovanjske prostore. Včasih pa kaj od naštetega lahko dobijo od sorodnikov, sosedov ali prijateljev. Pri aktivnih strategijah gre za aktivno delovanje in izkoriščanje virov, ki pripomorejo k zmanjševanju socialne in finančne prikrajšanosti starih ljudi. Pod aktivne strategije spada samooskrba s hrano (npr. sveže sadje in zelenjava), iskanje dodatnih finančnih virov dohodka in dobrin (na primer šivanje, pospravljanje, varstvo otrok itd.), gospodarjenje s hrano in viri (ozimnica, premišljeni in cenejši nakupi, varčevanje za nujna popravila, nepredvidene stroške ipd.), plačevanje storitev in uslug, delitve stroškov med družinskimi člani in vzdrževanje

socialnega omrežja ter stikov (Stropnik, 2010, str. 107–115). Iz raziskave Hlebec in drugi (2010) sklepajo, da so te strategije prisotne v zgodnejšem upokojitvenem obdobju in jih uporabljajo predvsem mlajši oziroma zdravi aktivni stari ljudje. Ob nastopu starostnih in zdravstvenih težav pa te začnejo upadati in povečuje se odvisnost od socialnih omrežij.

Glede na vrsto akterja delimo strategije na individualne, družinske in skupnostne. Individualne strategije so strategije, s katerimi posameznik lažje živi v neugodnih finančnih razmerah. Pri družinskih strategijah je značilno, da posamezniki živijo v istem gospodinjstvu z drugimi člani družine in vsi skupaj uporabljajo aktivne ali pasivne, notranje ali zunanje strategije. Kadar pa je oseba vpeta v skupino na primer v sosedsko skupnost ali formalno organizirano skupnost, kot je društvo upokojencev, gre za skupnostne strategije. Oseba ima lahko poleg individualne strategije tudi strategije shajanja. Tu se obrne na družino ali skupnost (Stropnik 2010, str. 105–106).

Smer akterjevega delovanja se loči na usmerjenost navznoter in navzven. Kadar oseba shaja z revščino predvsem sama in brez zunanjih strategij oziroma socialnih omrežij, je to delovanje navznoter. Kadar pa oseba deluje navzven, ima strategije, ki ga vključujejo v formalna in neformalna socialna omrežja. V praksi je večinoma več različnih kombinacij strategij (Hlebec idr., 2010, str. 46).

Flaker idr. (2008, str. 179) menijo, da so neposredni načini pridobivanja sredstev za preživetje lahko obdelovanje njive ali vrtov. S tem namreč pridobijo hrano in možnost prodaje svojih pridelkov za pridobitev dodatnega vira dohodkov. Finančno oporo jim lahko nudijo tudi njihovi otroci, s katerimi živijo. Prav tako vidijo možnost dodatnih ali občasnih zaslužkov preko časopisnih oglasov, pospravljanja in prosjačenja. V eno izmed strategij preživetja pa spada tudi neplačano delo kot izmenjava uslug in dela ter vključevanje v socialna omrežja. S takšnimi deli posamezniki občutijo zadovoljstvo, pridobivajo nove spretnosti in znanja ter nudijo medsebojno podporo tistim, ki so v podobni stiski.

Podobnega mnenja so tudi drugi avtorji. Opisujejo, da stari ljudje, ki so upokojeni in živijo sami uberejo različne strategije preživetja. Pridelujejo si zelenjavo na vrtu, deževnico, ki jo zbirajo ob deževnih dnevih pa uporabljajo za zalivanje vrta in rož. Nekateri si služijo denar z različnimi ročnimi deli ali spretnostmi. Zaradi pomanjkanja financ se morajo večkrat odpovedati hrani, saj si

lahko privoščijo samo najbolj osnovna živila. Sem spadajo kruh, mleko in jajca (Hlebec idr., 2010, str. 48)

Upokojeni stari ljudje, ki živijo sami uberejo različne strategije preživetja. Zaradi omejenih financ se velikokrat odpovedujejo različnim osnovnim dobrinam. Večina starih ljudi živi skromno. Nekateri med njimi pa se soočajo tudi s pomanjkanjem socialnih stikov.

2 OPREDELITEV PROBLEMA

Na Fakulteti za socialno delo sem obiskovala modul Socialno delo s starimi ljudmi. S pomočjo tega modula sem spoznavala življenje starih ljudi v domačem okolju in domovih za stare ljudi, njihova socialna omrežja in organizirane dejavnosti za stare ljudi v skupnosti.

Število starih ljudi narašča, hkrati pa upada število rojstev. Z napredkom sodobne medicine in boljšim življenjskim standardom se življenjska doba starih ljudi podaljšuje. V Sloveniji je delež starejših od petinšestdeset let leta 2019 znašal 19,8 odstotka, življenjska doba pa se je v zadnjih petindvajsetih letih podaljšala v povprečju za oba spola za približno sedem let (Statistični urad Republike Slovenije, 2019). V starosti se pojavljajo različne potrebe in od stopnje zadovoljitve teh potreb je odvisna kakovost življenja v tretjem življenjskem obdobju. Varčevalni ukrepi v Sloveniji so skozi leta močno vplivali na življenjski svet starih ljudi. Socialne stiske starih ljudi se povečujejo, s tem pa se povečuje tudi njihova odvisnost od sorodnikov. Morajo se odpovedovati osnovnim življenjskim potrebam, kot so hrana, obleka, toplo stanovanje in stiki z drugimi ljudmi. Vse to pa vpliva tudi na njihovo zdravje (Mali in Leskošek, 2015).

Za svojo temo sem se odločila na podlagi različnih tem in člankov na temo starosti, upokojevanja in varčevanja za starost. Ker število starih ljudi narašča, me je zanimala kakovost življenja starih ljudi. Srečala sem se s tematiko nizkih pokojnin in spremenjeno socialno zakonodajo. Po pogovorih in opazovanjih starih ljudi ter sodelovanju v projektu Hitra ocena potreb in storitev dolgotrajne oskrbe v občini Žirovnica sem opazila, da je njihova kakovost življenja slabša kot pred upokojitvijo. Odločila sem se raziskati, kako imajo stari ljudje zagotovljene osnovne pogoje glede materialne varnosti. Raziskovalni problem mojega diplomskega dela se navezuje na strategije preživetja starih ljudi, ki so neposredno vezane na pojav revščine. Zanimala me bodo naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kako se je spremenil finančni položaj starih ljudi po upokojitvi?
- Kakšen vpliv so imele spremembe socialne zakonodaje na življenjski svet starih ljudi?
- Kakšno je poznavanje socialnovarstvenih pravic starih ljudi in kje lahko pridobijo te informacije?
- Na kakšen način revščina vpliva na življenjski svet starih ljudi?
- Kako socialna omrežja starih ljudi vplivajo na pojav revščine in strategije preživetja?

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave in spremenljivke

Opravljen raziskava je kvalitativna, empirična in eksplorativna (poizvedovalna). Raziskava je kvalitativna, ker osnovno izkustveno gradivo sestavljajo besedni opisi in pripovedi ter v kateri je tudi to gradivo obdelano in analizirano na besedni način.

Prav tako je eksplorativna oziroma poizvedovalna, ker sem zbirala kvalitativne opise. Namen te raziskave je odkriti probleme, jih formulirati in postaviti preverljive hipoteze. V raziskavi se soočimo z nekaterimi osnovnimi značilnostmi področja problematike. Nato pa se pripravimo za kasnejša raziskovanja, ki so bolj natančna in poglobljena. V raziskavi se poskuša opredeliti osnovne značilnosti, jih definirati in poiskati njihove sestavine. (Mesec, 2009, str. 80)

Raziskava ki sem jo opravila, je hkrati tudi empirična oziroma izkustvena raziskava, saj sem s spraševanjem zbrala novo gradivo. Za to raziskavo je torej značilno zbiranje novega, neposredno izkustvenega gradiva, pa naj bo to opazovanje ali spraševanje. (Mesec, 2009, str. 84)

Zbirala sem podatke o tem, v kakšnih socialnih odnosih so stari ljudje s sorodniki in ostalimi ljudmi ter kako pomembna je kakovost teh odnosov z njihove perspektive.

Glavne teme, na katere sem se v raziskavi osredotočila, so demografski podatki, bivanjske razmere, pripravlanje na upokožitev, finančni položaj po upokožitvi, vpliv sprememb socialne zakonodaje na življenjski svet starih ljudi, pridobivanje informacij socialne zakonodaje, življenjski svet starih ljudi, vpliv revščine na življenjski svet starih ljudi, vpliv socialnih omrežij na pojav revščine, strategije preživetja in varčevanja.

3.2 Merski instrumenti in viri podatkov

Merski instrumenti so pripomočki, ki jih uporabljamo pri merjenju. Usmerjajo postopek merjenja, opazovalčevo ravnanje pri merjenju dane lastnosti ali preprosto — merjenje (Mesec, 2009).

Raziskavo sem pričela s povzemanjem znanja, branjem literature in svojimi znanjem ter izkušnjami. Kvalitativne podatke za empirični del raziskave sem pridobila po metodi spraševanja, in sicer s pomočjo delno standardiziranega intervjuja, ki sem ga pripravila na podlagi prebrane literature in konzultacij z mentorico. Sestavljen vprašalnik obsega enaindvajset vprašanj in je

priložen med prilogo 1. Z vprašalniki merimo tiste lastnosti, o katerih lahko nosilec sam poda zanesljive informacije (Mesec, 2009). Uporabila sem vnaprej določena vprašanja, katerim sem dopuščala, da se lahko spremenijo, odvzamejo ali dodajo, saj sem raziskovala občutljivo temo.

Sestavljen je iz petih sklopov vprašanj.

V prvem delu vsebuje dve vprašanji zaprtega tipa, ki se nanašata na spol in starost. Naslednja vprašanja so razdeljena na sklope, iz katerih sem oblikovala glavne spremenljivke, na katere sem se osredotočala v raziskavi.

Prvi sklop vprašanj se je nanašal na njihovo bivanjske razmere. V tem sklopu me je zanimal kraj bivanja in bivalno okolje, kjer živijo stari ljudje, koliko članov je v njihovem gospodinjstvu in kako jim lastništvo nepremičnine pomaga oz. ovira pri materialni preskrbljenosti.

Drugi sklop vprašanj se je nanašal na njihov finančni položaj po upokojitvi. Zanimalo me je, kakšno vrsto pokojnine prejema in njihove druge prihodke oziroma dodatke. Prav tako me je zanimalo njihovo mnenje o upokojitvi (ali so jo komaj čakali ali jih je bilo česa strah) ter njihovi pomisleki o upokojitvi (česa so se veselili, česa jih je bilo strah). Želela sem pridobiti tudi podatke o tem, kako so se pripravljali na upokojitev in kaj bi storili drugače glede upokojitve in materialne varnosti po njej, če bi imeli še eno priložnost. Povprašala sem jih tudi o njihovem občutju pri preskoku iz obdobja zaposlitve v obdobje upokojitve.

Tretji sklop se je nanašal na vpliv sprememb socialne zakonodaje na življenjski svet starih ljudi in njihovo poznavanje ter pridobivanje teh informacij. Tu sem se osredotočila na to, kako so seznanjeni s pravicami socialne zakonodaje in kje pridobivajo informacije. Povprašala sem jih tudi o njihovem mnenju o teh pravicah in kaj se je za njih spremenilo po uvedbi novosti v zakonodaji na področju socialnovarstvenih pravic ter kako so občutili te spremembe z navedbo primerov.

Četrty sklop se je nanašal na vpliv revščine na življenjski svet starih ljudi. Povprašala sem jih o zadovoljstvu s svojim življenjem in kaj bi spremenili. Zanimalo me je, kaj jim je pomembno zdaj po upokojitvi in mnenje o njihovem finančnem položaju. Osredotočila sem se na to, kaj si lahko privoščijo, čemu se morajo odreči zaradi pomanjkanja financ in o pogostosti takih situacij. Zanimalo me je, kako nadomestijo finančni primanjkljaj in dobrine, ki si jih ne morejo privoščiti,

kaj bi si privoščili, če bi imeli več finančnih sredstev in kaj jim predstavlja revščina ter koga opredeljujejo kot revnega.

Zadnji peti sklop se je nanašal na vpliv socialnih omrežij na pojav revščine in strategije preživetja. Tu me je zanimalo, kako razvejana so njihova socialna omrežja in katere ter koliko ljudi želijo ob sebi. Zanimali so me njihovi odnosi z drugimi (sorodniki, sosedje, prijatelji), kako in na kakšen način jim ti pomagajo ter koliko in s kakšnim namenom so v stiku z njimi. Na koga se lahko obrnejo ob pomanjkanju denarja (v krizi). Nazadnje pa me je zanimalo tudi kje in s kom se največ družijo in ali bi boljše finančno stanje vplivalo na druženje z drugimi ljudmi.

Vprašalnik je v prilogi št. 9.1.

3.3 Populacija in vzorčenje

Stvarna opredelitev moje populacije so osebe starejše od 65 let in živijo v domačem okolju na Gorenjskem. Krajevna opredelitev populacije so osebe živeče v gorenjski regiji. Časovna opredelitev pa obsega posameznike, živeče na območju gorenjske regije v času od sredi decembra 2019 do začetka januarja 2020.

Neslučajnostni priročni vzorec pomeni, da je raziskava izvedena v skupini ljudi, ki je raziskovalcem najbolj dostopna (Mesec, 2009, str. 153). Moj vzorec je bil namenski, priročen in neslučajnostni ter je zajemal osem ljudi. Vzorec je bil priročen, ker sem za izpolnitev vprašalnika prosila ljudi iz bližnje in daljne okolice svojega domačega kraja Žirovnica na podeželju. Zajemal je pet žensk in tri moške v enočlanskem in veččlanskem gospodinjstvu v urbanem oziroma agrarnem okolju različnih občin Zgornje Gorenjske. Večina intervjuvanih oseb živi v agrarnem okolju in le dva v urbanem. Prav tako je večina vprašanih živela v hiši in v skupnem gospodinjstvu s sorodniki.

3.4 Zbiranje podatkov

Pri zbiranju podatkov sem uporabila metodo spraševanja, kar je delno standardiziran odprt intervju. To pomeni, da sem poleg že določenih vprašanj lahko postavila še dodatna podvprašanja, če je bilo to potrebno za lažje razumevanje. Ta namreč omogoča različne širše teme pogovora in postavljanje prilagojenih dodatnih vprašanj, ki se sprotno pojavljajo ob intervjuju. Tak intervju namreč omogoča več dvosmerne komunikacije in kvalitetnejšo

interakcijo. Prav tako pa intervjuvanec lažje predstavi svoja mnenja, izkušnje in doživljanje. Pomembna je tudi tehnika pozornega poslušanja.

Z zbiranjem intervjujev sem pričela sredi decembra 2019 in jih zaključila v približno treh tednih, torej v začetku januarja 2020. Vse intervjuje sem opravila v njihovem domačem okolju. Sodelovalo je pet žensk in trije moški. Individualni intervjuji so trajali od 45 do 60 minut.

Sogovornice in sogovornike sem poiskala najprej preko družine in znancev. Posameznikom sem prek telefona na kratko predstavila temo raziskovanja in čemu bom potrebovala podatke ter jih prosila za sodelovanje pri raziskavi. Dogovorila sem se tudi, kdaj in kje bo potekal intervju. Povedala sem jim, da je vse kar povedo anonimno in zaupno ter bo uporabljeno le pri diplomski nalogi. Povprašala sem jih tudi, če lahko intervjuje snemam s telefonom, saj se tako lahko povsem posvetim intervjuvancu. Vsi so mi ustno potrdili, da se strinjajo s snemanjem in z objavo odgovorov v diplomski nalogi. Kasneje sem te odgovore prepisala na računalnik.

Vsi intervjuji so potekali individualno in večina intervjuvancev je bila odprtih in pripravljenih na pogovor. Nekaj nelagodja sem začutila pri vprašanjih o finančnem položaju. Pri nekaterih je bilo nekaj nelagodja tudi pri obravnavanju njihovega socialnega omrežja in medsebojnih odnosih.

Z zbranimi intervjuji sem dobila veliko količino podatkov za nadaljnjo obdelavo. Prav tako verjamem v zanesljivost odgovorov. S končno zbrano dokumentacijo sem zadovoljna.

3.5 Obdelava podatkov

Za obdelavo zbranih podatkov sem uporabila kvalitativno analizo, ki je potekala po spodaj navedenih fazah.

Urejanje gradiva: Vsi intervjuvanci so se strinjali s snemanjem intervjujev na mobilnem telefonu. Doma sem intervjuje prepisala na računalnik in jih parafrazirala. To pomeni, da sem izpustila vsa mašila kot so ah, o, mhm, am in podobno. Morebitnih narečnih besed nisem popravljala. Pri vsakem sogovorniku sem zapisala tudi spol in starost. Imena v moji raziskavi ne navajam zaradi varovanja osebnih podatkov. Intervjuji so zbrani v prilogi 9.2.

Izbor izjav za kodiranje: Iz vsakega intervjuja sem izbrala dele stavkov, ki so se mi zdeli pomembni in se mi jih je zdelo smiselno vključiti v analizo ter jim pripisala pojme. Večina

sogovornikov je odgovarjala zelo direktno in konkretno, zato sem lahko vključila skoraj celotne intervjuje. Vsak intervju sem označila s črkami od A do G in jim dodala zaporedno številko posamezne izbrane izjave. Izjave sem uredila tudi po temah raziskave za lažjo preglednost.

Odprto kodiranje ali prosto pripisovanje pojmov: Naredila sem tabelo, v katero sem razporedila številko izjave, izjavo samo, pojem, kategorijo in temo. Teme, ki so se med seboj povezovale, sem poimenovala enako. Nato sem naredila osno ali aksialno kodiranje. Pri tem sem naredila hierarhijo med pojmi, kategorijami in temami. Tabela in osno kodiranje sta priložena pod priloga 9.3 in 9.4.

Izbor in definiranje relevantnih pojmov in kategorij: Obdržala sem tiste pojme, ki so se mi zdeli pomembni in povezani s problemom raziskave.

4 REZULTATI

4.1 Sprememba finančnega položaja

Večina sogovornikov se je veselila upokojitve. Navajali so, da so se veselili prostega časa in skupnega preživljanja časa s prijatelji. Prav tako so navajali, da so se veselili preživljanja skupnega časa s partnerjem, skupnih izletov in časa, ki so ga namenili za svoje hobije. Eden izmed vprašanih je navedel, da se je veselil vrnitve v rojstni kraj in ponovnega srečanja s starimi znanci. Le dva med njimi pa se upokojitve nista veselila »*Upokojitve se nisem veselila, saj sem vedela, da bom še težje shajala skozi mesece (G10 (a, b)).*«

Večina je navedla, da jim lastništvo nepremičnine predstavlja prednost, saj radi živijo doma in so tako na svojem. Predstavlja jim zavetje in zatočišče ter jim nudi streho nad glavo. Pod ovire glede lastništva nepremičnine pa so navajali stroške vzdrževanja, najemnino in različna popravila.

Skrbi pred upokojitvijo, ki so jih navajali intervjuvanci so bile višina pokojnine, njihovo zdravje, preveč prostega časa, osamljenost in finančno stisko. »*Skrbelo me je samo moje zdravje na stara leta (Č8).*« V raziskavi mi je ena od sogovornic omenila »*Svoje upokojitve se nisem preveč veselila, saj nisem vedela kaj bom z vsem prostim časom, ki bo kar naenkrat na voljo (F6 (a, b)).*« Dva intervjuvanca sta navedla, da nista imela nobenih skrbi.

Presenečena sem bila nad tem, da večina sogovornikov ni varčevala v času zaposlitve in se posebno pripravljala na upokojitev. Nekateri med njimi za to niso imeli možnosti ali časa. »*Med časom zaposlitve nisem veliko varčeval, ampak sem živel po svojih zmožnostih (D9 (a, b)).*« Nekaj manj pa jih je v času zaposlitve varčevalo za hude čase na način, da so od plače nekaj privarčevali.

Vsi posamezniki so omenili, da prejemajo starostno ali vdovsko pokojnino oziroma prejemajo obe hkrati. Večina oseb ne prejema drugih dodatkov ali dohodkov. Le dva sta navedla, da prejemata druge dodatke, in sicer dodatek za pomoč in postrežbo, dodatek za izgnanstvo in dodatke, ki jih prejema intervjuvančeva žena. »*Prejemam tudi nekaj malega za izgnanstvo med drugo svetovno vojno (B7).*«

Pri spremembah glede materialne varnosti in upokojitve je večina navedla željo po spremembi. Omenjali so, da bi bolj varčevali in imeli boljšo izobrazbo ter službo. Prav tako so nekateri

omenjali, da si želijo večjo socialno omrežje in bi njihov partner še vedno živel. *»Ničesar ne bi spreminjal, razen tega, da pogrešam svojo pokojno ženo in si želim, da bi bila še vedno z mano (D10 (a, b)).«* Eden med njimi je celo omenil, da bi se prej vrnil v rojstni kraj in tu dočakal pokoj. Drugih večjih sprememb pa niso omenjali.

Večina starih ljudi je občutila preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve. Tisti, ki so preskok občutili, so navajali, da so imeli preveč prostega časa, pokojnina je bila še enkrat manjša kot plača in s tem so posledično težje krili različne stroške. Primer enega izmed vprašanih: *»Pokojnina je bila še enkrat manjša kot plača. Ker pa nisem imel tako dobre službe, je bilo plačevanje najemnine stanovanja in stroškov težje kot prej (C15 (b,c)).«* Zanimivo je to, da je zelo malo ljudi omenilo, da je bila pokojnina manjša kot plača in so zato posledično težje shajali skozi mesec. Navajali so tudi, da so se lahko več ukvarjali z različnimi hobiji, kot so vrtnarjenje, pohodništvo, reševanje križank in podobno. Imeli so več časa tudi za sorodnike in prijatelje.

4.2 Vpliv sprememb socialne zakonodaje in poznavanje socialnovarstvenih pravic

Intervjuvanci so seznanjeni s pravicami socialne zakonodaje, vendar jih nekateri med njimi ne znajo opisati ali povedati, kakšni so pogoji za pridobitev določene pravice. Omenjali so na primer: *»Vem za pravice, ne vem pa, kako jih dobiti in kakšni so pogoji (E13 (a, b, c)).«*

Pri mnenju o spremenjeni zakonodaji so navajali, da so sicer pravice dobre za državljane in so dobro urejene. Kot negativno pa so navajali le, da se preveč spreminjajo in omejujejo ter je težko izpolnjevati vse pogoje za pridobitev pravice. Želijo si, da bi spremembe potekale v smeri boljših pogojev. *»Mislim, da so pravice dobra stvar za državljane, ki to potrebujejo in da bi morali te spremembe omejiti in jih spreminjati na boljše (A16, A17).«*

Glede vpliva sprememb socialne zakonodaje pa so vsi intervjuvanci, razen enega odgovorili, da sprememb niso občutili. *»Kot sem že rekla, ne prejemam oziroma uveljavljam nobenih pravic, zato tudi sprememb nisem občutila (Č21).«* Le eden izmed njih je odgovoril, da na vprašanje nima komentarja.

Samo ena izmed sogovornic je omenila, da ne pridobiva informacij glede pravic. S kasnejšimi podvprašanji je navedla nekaj primerov. Večino informacij stari ljudje pridobivajo iz različnih medijev. Največ jih pridobivajo iz televizije, radia in časopisa. Nekateri pa jih pridobivajo tudi iz

različnih revij. Nekaj informacij prav tako pridobijo od neformalne mreže, in sicer od sorodnikov, različnih prijateljev, znancev in drugih ljudi. Presenečena sem bila predvsem nad tem, da več informacij dobivajo iz medijev kot od socialnih omrežij.

4.3 Vpliv revščine na življenjski svet starih ljudi

Vsi sogovorniki so z trenutnim življenjem na splošno zadovoljni. *»Nad svojim življenjem se nimam kaj pritoževati (Č22).«*

Pri vprašanju o zelenih spremembah v življenju so večinoma naštevili, da si želijo, da bi bil njihov pokojni partner še vedno živ, po boljšem zdravju zase in za sorodnike, boljše finančno stanje in boljše medsebojne odnose. Nekaj vprašanih pa ni imelo nobenih želja po spremembi.

Med pomembne vrednote v starosti so večinoma naštevili zdravje zase in za sorodnike, fizično aktivnost in dobre medsebojne odnose. Poleg teh so naštevili tudi čas zase, čas za hobije, čas za sorodnike in prijatelje ter zdravo prehrano. *»Najpomembnejše se mi zdi, da imaš okoli sebe ljudi, ki jih imaš rad in se na njih lahko zanesesh (Č24).«*

Svoje finančno stanje so stari ljudje ocenjevali kot dobro in povprečno. Nihče izmed vprašanih pa ga ni ocenil kot slabo, kar se mi je zdelo zelo zanimivo.

Pri zadostnosti lastnih finančnih sredstev je večina vprašanih odgovarjala, da si večino stvari, ki jih potrebujejo lahko privoščijo. Prav tako so omenjali, da se še ni zgodilo, da česa ne bi mogli kupiti ali da so se morali čemu odreči. Nekateri so omenjali, da si lahko privoščijo le osnovne stvari in dobrine, ki jih potrebujejo za življenje in preživetje. Za luksuzne stvari, kot na primer dopust, pa zmanjka denarja. *»Kupim si lahko osnovne stvari in stvari, ki jih potrebuje žena za oskrbo. Za večje stvari pa nimam denarja (C28, C29).«* Ena izmed vprašanih pa je celo navedla, da se mora včasih odpovedati hrani zaradi nepredvidenih stroškov. *»Včasih, če so stroški višji oziroma pride nepredvidena situacija in se tako moram odpovedati tudi hrani, da lahko preživim (G33).«*

Presenečena sem bila nad tem, da večina vprašanih ni občutila finančnega primanjkljaja. Tisti, ki so občutili finančni primanjkljaj, so po večini omenjali, da so ga občutili, ker si niso mogli privoščiti dopusta. Nekateri so navajali tudi težave pri plačevanju stroškov in kupovanju luksuznih stvari.

Pri željah ob dodatnem dohodku so po večini omenjali, da bi si z denarjem privoščili več različnih potovanj ali krajših izletov v druge kraje. Dva med njimi sta omenila, da nimata želja, saj si že trenutno lahko vse privoščita, kar želita. Ostali so navajali, da bi z denarjem obnovili hišo, zagotovili boljše življenje in izobrazbo za sina, bi kupili darila oziroma malenkosti za sorodnike ali pa si privoščili različne priboljške, kot so sprostitev, večerja, gledališka predstava in podobno. *»bi lahko ženo peljal v toplice ali na morje in si privoščil kakšne priboljške, kot je kakšna večerja zunaj ali kakšno gledališko predstavo, ki jih imava rada (C34 (a, b, c)).«*

Večina starih ljudi je opredeljevala revnega in revščino iz vidika pomanjkanja denarja in materialnega pomanjkanja. Pri tem so navajali, da je reven tisti, ki nima denarja za hrano, obleke, stanovanje, plačevanje stroškov in se težko prebija skozi mesec ali se ne more. *»Reven je tisti, ki nima denarja za hrano, obleke, stanovanje in se težko prebija skozi mesec ali pa se sploh ne more (A29 (a, b, c, č)).«* Prav tako so omenjali, da je to nekdo, ki živi v nevzdržnih pogojih. Dva sta jo opisala kot nekoga, ki nima ničesar in živi v vsesplošnem pomanjkanju. Nekateri so jo opisovali tudi kot osamljenost na stara leta in pomanjkanje ljudi, na katere bi se lahko zanesel. *»Mislim, da je reven tisti, ki v starosti nima nikogar, na katerega bi se lahko zanesel in ostane čisto sam (Č30).«* Zanimiva pa mi je bila tudi izjava vprašane, ki prikazuje opredelitev subjektivne revščine. Gospa G je navedla: *»Za sebe ravno ne bi rekla, da sem revna, sem pa zelo blizu, saj si marsikaj ne morem privoščiti.«*

4.4 Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine in strategije preživetja

Polovica intervjuvancev je ocenila svojo razširjenost socialnega omrežja kot malo razvejano. Največkrat so omenili, da v njihovo omrežje spada partner, otroci in vnuki. Drugih niso omenjali. Ostali so pod svojo razvejano socialno omrežje navajali družino, sorodnike, vnuke in pravnuke, dolgoletne prijateljice in prijatelje, bivše sodelavce, člane društva in sosede.

Posamezniki so omenjali, da so s številom oseb in njihovo mrežo zadovoljni in jim je to dovolj. Ob podrobnejšem spraševanju so nekateri med njimi odgovorili, da si želijo le, da ne bi bili sorodniki in prijatelji tako hitro pokojni in bi bila njihova omrežja še večja. Ostali, ki so omenili, da si želijo več oseb v mreži, so prav tako omenjali željo po več prijateljih in živečih sorodnikih. *»Želim si, da bi imel več živih sorodnikov in prijateljev, ki bi mi pomagali (B33).«*

Večina ima dobre medsebojne odnose z drugimi osebami. V večini so naštevali, da imajo zelo dobre odnose s svojo družino, otroci in vnuki. Nekateri so navedli tudi bližnje prijatelje. Slabše odnose imajo s sosedi in člani društva. Navedli so, da so odnosi površinski in ni tesnih stikov z njimi. Poznajo jih na videz in skupaj spregovorijo nekaj besed. Ena oseba je omenila, da ima slabe odnose s svojim sinom in njegovo ženo, z nekaj prijatelji in sosedi pa ima dobre odnose.

V večini starim ljudem pomagajo sorodniki pri različnih opravilih. Nekateri so navajali tudi pomoč prijateljev in sosedov. Dva intervjuvanca sta omenila, da nimata pomoči drugih in se morata znati po svoje. Zanima je izjava sogovornika: *»V glavnem sem bolj ali manj sam za vse in nimam nikogar, na katerega bi se lahko 100 % zanesel (C45).«*

Vrste pomoči, ki jo stari ljudje pridobijo iz neformalnega omrežja so različne. V večini jim sorodniki pomagajo pri gospodinjskih opravilih in delu doma, delu na vrtu in njeni okolici ter pri nakupu materialnih dobrin. Pri tem so omenjali, da jim kupijo različna darila, obleke, jim prinesejo kosilo in priboljške ter jim prinesejo potrebne stvari. Prav tako jim pomagajo pri negi, obiskih trgovin, nudenju prevoza in drugih malenkostih. Navedli so tudi krajšanje časa, druženje in čustveno oporo. Prijatelje in znance so v večini navajali pri krajšanju časa in čustveni opori. Eden je navedel, da prejema pomoč tudi od bližnje sosede pri gospodinjskih opravilih. Pri reševanju finančne stiske so navajali, da v večini nimajo stiske, če pa bi prišlo do tega bi se večina starih ljudi obrnila na sorodnike, torej na družino, sorodnike, otroke in vnuke. Le ena je omenila, da bi se pri reševanju finančne stiske poleg sorodnikov obrnila po pomoč tudi pri prijateljih in sosedih. *»Če pa bi imela stisko, bi se vedno lahko obrnila na svoje otroke, moji dve sestri, moje prijateljice in najemnike, ki živijo nad mano (Č28 (b, c, č, d)).«*

Intervjuvanci so omenjali, da imajo pogoste stike s sorodniki. Večina med njimi ima vsakodnevne stike. Tudi stiki s prijatelji so bili po večini pogosti ali pa vsaj občasni. Eden je navedel, da ima redke stike s svojima hčerkama, ker delata v tujini. Drugi pa, da ima stike z drugimi le po potrebi.

Večina starih ljudi je pri vzdrževanju socialnega omrežja omenjala, da se največkrat družijo doma z obiski ob kavi ali drugi pijači. Veliko vprašanih je omenilo, da se družijo tudi ob različnih prireditvah in praznikih po večini s svojimi sorodniki. Drugi so omenjali tudi druženje s skupnimi

izleti in sprehodi, v društvu, preko telefona in v cerkvi. Dva med intervjuvanci sta omenila, da nimata stikov z drugimi ljudmi. *»Se ne družim z nikomer, saj tudi nikogar nimam (G52).«*

Večina starih ljudi je mnenja, da finančno stanje ne bi vplivalo na druženje. Le dva sta omenila, da bi si lahko posledično z boljšim finančnim stanjem povečala socialno omrežje, saj bi lahko spoznala nove ljudi. *»Če bi imel več denarja, bi lahko z ženo večkrat kam šla in bi tam spoznala nove ljudi (C51).«* S to izjavo se namreč strinjam, saj sem mnenja, da bi to lahko resnično vplivalo na razširjenost socialnih omrežij.

Pod strategije preživetja in varčevanja je večina starih ljudi omenila skromno življenje, saj v večini primerov morajo paziti za kaj bodo porabili svoj denar. Dve intervjuvanki sta omenili, da sta pred pešanjem zdravja in gibljivosti opravljali dodatno delo s čiščenjem različnih prostorov. Prav tako so omenjali, da si hrano pridelujejo doma na vrtu. Ena je omenila, da so imeli tudi živino za izdelke, kot so jajca in mleko. Večina intervjuvancev je navedla, da si obleke kupujejo po potrebi in imajo dalj časa iste. Ena izmed vprašanih obleke tudi sama popravi ali zašije. Omenjali so, da varčujejo tako, da kupujejo dobrine ob različnih popustih, se odrečejo luksuznim stvarjem in kupujejo najosnovnejšo hrano, ki jo potrebujejo za življenje. Eden izmed intervjuvancev si pomoč raje najame. Ena izmed vprašanih pa je omenila, da se mora včasih tudi odpovedati hrani zaradi nepredvidenih stroškov. Te strategije preživetja in varčevanja dobro prikazujejo naslednje izjave:

»Odkar pa sem, sam moram zelo paziti, kaj si lahko privoščim in kaj ne (D21).«

»Zdaj, ko to ni več možno, pa se moram kdaj tudi odpovedati hrani (G34b).«

»Hrano si pridelujem na svojem vrtu in s tem porabim manj denarja. Ker sem šivilja, pa včasih kakšne obleke popravim in zašijem če se strgajo (A26 (a, b)).«

5 RAZPRAVA

Večina raziskav na temo starosti definira starega človeka kot človeka po 60. oziroma 65. letu starosti. Stari ljudje, s katerimi sem opravila intervjuje so šteli med 68 in 90 let. Ramovš (2000, str. 317–318) jih uvršča v zgodnje in delno tudi v srednje starostno obdobje.

V raziskavi sem ugotovila podobno kot Pečjak (1998, str. 74), ki navaja: »Za vse je upokojitev stresno obdobje, vendar je za tiste ljudi, ki niso marali svojega dela ali ki so delo občutili kot breme upokojitev dobrodošla sprememba v življenju. Tisti, ki so radi delali, še posebej tisti, ki so v delu našli vsebino in smisel svojega življenja pa pomeni upokojitev težko frustracijo, ki ji lahko sledi huda in dolgotrajna depresija«. Rezultati so pokazali, da se večina starih ljudi veseli upokojitve zaradi povečane količine prostega časa za svoje hobije, izlete in druge različne dejavnosti. Prav tako pa tudi skupno preživetega časa s prijatelji in sorodniki. Moje ugotovitve so podobne Hojnik-Zupanc (1997, str. 7), ki navaja: »Ko se človek upokoji, mu nenadoma ostane vsaj osem ur časa, ki ga mora zapolniti z drugimi dejavnostmi. Porušen je dnevni ritem, za katerega strokovnjaki ugotavljajo, da je celo eden od dejavnikov, ki zavirajo staranje«. Rezultati raziskave kažejo, da so nekateri stari ljudje čutili, da upokojitev ni dobra za njihovo nadaljnje življenje. Potrdili so moje predhodno znanje, da jim je skrbi predstavljala predvsem višina pokojnine in odvečni čas, ki jim je kar na enkrat na voljo. Prav tako pa je bilo omenjeno tudi njihovo zdravje, osamljenost in finančna stiska.

Socialna varnost v Sloveniji temelji na plačevanju prispevkov, ki jih zaposleni in samozaposleni plačujemo v sistem socialne varnosti. Višina prispevkov, ki jih plačuje tako delodajalec kot tudi delojemalec, je določena z Zakonom o plačevanju prispevkov za socialno varnost (Uradni list RS, št. 5/96). Skozi raziskavo se je pokazalo, da večina starih ljudi ni varčevala v času zaposlitve in se posebno pripravljala na upokojitev. Vedeli so namreč, da jim je pokojnina zagotovljena in s pridobitvijo le-te ne bo težav. Prav tako nekateri med njimi za varčevanje in pripravljanje na upokojitev niso imeli možnosti ali časa. Skleпам lahko, da so te osebe že vse življenje živele v nekoliko slabših življenjskih pogojih zaradi različnih vzrokov (ločitev, naravne katastrofe, izguba službe itd.) in/ali so imeli nižjo izobrazbo. Osebe, ki pa so v času zaposlitve varčevale za hude čase, so to storile na način, da so od vsake plače nekaj privarčevali.

Osnova kakovostnega življenja v starosti je materialna preskrbljenost. Vir dohodka so pokojnine, lastno delo, prihranki in drugo imetje, z zakonom pa so določene socialne dajatve države in občine ter pomoč humanitarnih organizacij tistim, ki živijo v pomanjkanju (Ramovš, 2012, str. 32). Tudi v moji raziskavi so vsi posamezniki omenili, da prejemajo starostno ali vdovsko pokojnino oziroma prejemajo obe hkrati. Večina oseb ne prejema drugih dodatkov ali dohodkov.

Boškić (2002, str. 21) navaja, da stanovanje ni pomembno le kot fizični umik pred vremenskimi razmerami, ampak nam nudi možnosti zadovoljevanja tudi drugih potreb, kot sta potreba po varnosti, ki pomembno vpliva na človekovo delovanje v družbi, ali potreba po zasebnosti. Podobno so pokazali tudi pridobljeni rezultati raziskave, saj sogovornikom lastništvo nepremičnine predstavlja prednost, svojo starost želijo preživeti v svojem domačem okolju z občutkom samostojnosti. Predstavlja jim varnost, zavetje, zanesljivost in jim nudi streho nad glavo. Pod ovire so navajali stroške vzdrževanja, najemnine in različna popravila. To je v svoji hierarhiji potreb utemeljil tudi Maslow (1943, str. 370–396), saj pravi, da kadar v organizmu prevladujejo fiziološke potrebe, druge preprosto ne obstajajo oziroma so potisnjene v ozadje. Tudi kultura uravnava nujnost zadovoljevanja fizioloških potreb. Ko so zadovoljene fiziološke potrebe, skupaj z njihovimi delnimi cilji, se pojavi »višja« potreba in tako dalje. Fiziološke potrebe zdaj obstajajo le na potencialni ravni, vendar pa se lahko ponovno pojavijo in prevladajo organizem, če so ovirane. Na primer, če je potreba po hrani zadovoljena, postane nepomembna v trenutni dinamiki posameznika.

Pri spremembah glede materialne varnosti in upokojitve je večina odgovorov pokazala željo po spremembi. Največkrat je bilo omenjeno večje varčevanje, boljša izobrazba in služba. Skozi raziskavo se je prav tako pokazala tudi pomembnost velikosti socialnega omrežja. Pri starih ljudeh se s starostjo večja osamljenost, saj ti doživijo veliko izgub svojih bližnjih zaradi umrljivosti. Podobno ugotavlja tudi Hojnik-Zupanc (1997, str. 8), ki omenja, da način življenja v srednjem življenjskem obdobju v veliki meri določa, kako bomo občutili in preživeli starost. Prav tako navaja: »Človek se uči in spreminja do konca življenja. Če zunanje dogodke, kot je na primer upokožitev ter telesno in notranje spreminjanje, sprejmemo kot življenjski proces, ki je posledica osebnega zorenja in starostnih sprememb in smo sposobni realno oceniti svoje zmožnosti in spremembe, potem sprejemamo svojo samopodobo brez čustvene obremenjenosti.« (Hojnik-Zupanc, 1997, str. 8) V raziskavi se je pokazalo, da je večina starih ljudi občutila

preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve. Občutili so ga s povečanjem prostega časa in posledično odvečnim časom, ki so ga porabili za svoje hobije kot so vrtnarjenje, pohodništvo, reševanje križank in podobno. Prav tako so lahko preživeli več časa tudi s sorodniki in prijatelji. Preskok med obdobji se je kazal tudi skozi finančne stiske, ki so jih nekateri občutili po upokojitvi zaradi občutka višjih stroškov, saj je bila pokojnina nižja kot plača.

Definicija revščine, ki jo je sprejel Evropski svet leta 1984 je naslednja: »Revne so osebe, družine ali skupine oseb, katerih sredstva (materialna, kulturna in socialna) so tako omejena, da jim ne omogočajo minimalno sprejemljivega življenja v državi, v kateri živijo.« (Inštitut Antona Trstenjaka, 2010). Tudi v raziskavi večina starih ljudi opredeljuje revnega človeka in revščino z vidika finančnega in materialnega pomanjkanja. Opredeljevali so, da je reven tisti, ki živi v nevdržnih pogojih in vsesplošnem pomanjkanju ter nima denarja za materialne dobrine (hrano, obleke, stanovanje), za plačevanje stroškov in posledično težko oziroma ne more shajati skozi mesec. Nekateri so jo opisovali tudi kot osamljenost v starosti in pomanjkanje ljudi, na katere bi se lahko zanesli. Pri tem pa je pomembno, da ne pozabimo tudi na vidik subjektivne revščine, kjer gre za posameznikovo subjektivno presojo oziroma oceno o lastnem življenjskem standardu. Nekateri stari ljudje živijo v pomanjkanju, pa se tega sploh ne zavedajo ali tega ne želijo priznati drugim.

Stari ljudje so seznanjeni s pravicami socialne zakonodaje, vendar jih nekateri med njimi ne znajo opisati ali povedati, kakšni so pogoji za pridobitev določene pravice. »Vlada Republike Slovenije je v začetku oktobra 2013 sprejela spremembe in dopolnitve Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev ter spremembe in dopolnitve Zakona o socialno varstvenih prejemkih. Z dopolnitvami in spremembami skušajo izboljšati položaj socialno najbolj ogroženih skupin in povečati dostopnost do pravic iz javnih sredstev za ljudi, ki jih res potrebujejo, ob tem pa ohranjati temeljna načela socialne zakonodaje.« (Računovodja, 2013) Poleg teh korakov spreminjanja socialne zakonodaje so spremembe tudi v smeri poenostavitve postopkov. Skozi mojo raziskavo se je pokazalo nestrinjanje starih ljudi glede nekaterih korakov in poenostavitev. Stari ljudje so mnenja, da so sicer pravice dobre za državljane in so dobro urejene, vendar se te preveč spreminjajo in omejujejo ter je težko izpolnjevati vse pogoje za njihovo pravice. Želijo si, da bi spremembe potekale v smeri izboljšanja pogojev. Raziskava je pokazala, da stari ljudje niso občutili sprememb socialne zakonodaje ali na njih niso imeli komentarja. Kljub temu se je

potrebno zavedati, da večina intervjuvancev ne uveljavlja pravic socialne zakonodaje in posledično ne morejo konkretno komentirati sprememb. Večino informacij stari ljudje pridobivajo iz različnih medijev. Največ jih pridobivajo iz televizije, radia, časopisa in iz različnih revij. Nekaj informacij prav tako pridobijo od neformalne mreže, in sicer od sorodnikov, različnih prijateljev, znancev in drugih ljudi. Sklepam, da je odstopanje med mediji in neformalno mrežo veliko, zaradi slabšega poznavanja pravic, zato starim ljudem neformalna mreža velikokrat ne more dajati točnih informacij.

Raziskava je pokazala, da so na splošno stari ljudje s svojo trenutno življenjsko situacijo zadovoljni. Nekateri jo ocenjujejo bolj pozitivno kot drugi. Strinjali so se, da v povprečju živijo dobro in nimajo večjih pripomb. Ramovš (2003, str. 68–69) omenja: »Obdobje starosti ni nujno bolj prazno ali manj razgibano kakor v srednjih letih, a vendar je zanj značilno bolj sproščeno in prilagojeno osebnim potrebam starega človeka, njegovim sposobnostim in okoliščinam, v katerih star človek biva in dela.« Podatki kažejo, da si v povezavi z želenimi spremembami v življenju želijo, da bi bil njihov pokojni partner še vedno živ, po boljšem zdravju zase in za sorodnike, boljše finančno stanje in boljše medsebojne odnose. Nekateri med njimi pa nimajo nobene želje po spremembi. Rezultati, ki so se pokazali skozi analizo, so bili na nek način predvidljivi. Pred izvedeno raziskavo sem sklepala, da bodo stari ljudje na prvo mesto po pomembnosti postavili materialno varnost. Izkazalo se je, da se pomembnost vrednot skozi različna obdobja življenja spreminja. V starosti med najpomembnejše prioritete spadajo zdravje, fizična aktivnost, zdrava prehrana in dobri medsebojni odnosi. Prav tako postane v starosti pomembna razporeditev časa, ki si ga zapolnijo z različnimi hobiji in preživljanjem časa z drugimi ljudmi. Materialno preskrbljenost so uvrščali po pomembnosti na dno lestvice.

Z raziskavo sem prav tako želela ugotoviti, na kakšen način lahko stari ljudje preživijo z denarjem, ki ga imajo. O višini pokojnine nisem spraševala, saj večina ne želi govoriti o tem. Svoje finančno stanje so stari ljudje ocenjevali kot dobro in povprečno. Nihče izmed vprašanih pa ga ni ocenil kot slabo. Saražin Klemenčič (2013, str. 153) navaja: »Kakovostna starost je v veliki meri odvisna od dobre stanovanjske situacije in tudi od materialne preskrbljenosti.« Podatki raziskave so pri zadostnosti lastnih finančnih sredstev pokazali, da si večino stvari, ki jih potrebujejo lahko privoščijo. Prav tako se še ni zgodilo, da si česa ne bi mogli privoščiti ali da so se morali čemu odreči. Omenjali so, da se pokojnine ne usklajujejo sorazmerno z višanjem

življenjskih stroškov, kot so hrana, oblačila in druge dobrine, zato si nekateri lahko privoščijo le osnovne stvari in dobrine, ki jih potrebujejo za osnovno preživetje. Za luksuzne stvari, kot so na primer dopust, gledališke predstave, obiski gostinskih lokalov in podobno, jim zmanjka denarja. Zaskrbljujoče pa je dejstvo, da se finančni primanjkljaj nekaterih starih ljudi kaže z odpovedovanjem hrani zaradi nepredvideno nastalih stroškov. Pri željah ob dodatnem dohodku je večina omenila, da bi si z denarjem privoščili več različnih potovanj ali krajših izletov. Z dodatnim denarjem bi obnovili hišo, zagotovili boljše in kakovostnejše življenje zase in bližnje z obiskom gledaliških predstav, muzejev, sprostitev centrov in podobno. Le manjši delež vprašanih pa zaradi dobrega finančnega stanja nima želja po dodatnem dohodku.

V raziskavi se je pokazalo, da se socialna omrežja starejših posameznikov z leti skrčijo na družinske člane in nekaj prijateljev, vendar so s tem večinoma zadovoljni. Tudi Leskošek (1999, str. 71) namreč navaja, da mladi in njihovi starši v današnjem času živijo skupaj, saj tipičnega generacijskega konflikta ni več, hkrati pa ena generacija potrebuje drugo. V zadnjih desetletjih je opazno tudi medgeneracijsko sobivanje več generacij skupaj, saj so hiše večje in prostornejše, število otrok v družinah pa manjše. Podobno prikazujejo tudi podatki v raziskavi, saj večina vprašanih oseb živi v agrarnem okolju in v skupnem gospodinjstvu s sorodniki. Razširjenost socialnega omrežja stari ljudje ocenjujejo kot malo razvejano, kamor spadajo partner, otroci in vnuki. Številom oseb v njihovem omrežju jim zadošča, vendar se je ob podrobnejšem spraševanju izkazalo, da bi si vseeno želeli razširiti svoje socialno omrežje. Osebe z razvejanim socialnim omrežjem pa so navajale družino, sorodnike, vnuke in pravnuke, dolgoletne prijateljice in prijatelje, bivše sodelavce, člane društva in sosede.

Za življenje starih ljudi je pomemben njihov socialni kapital, ki pospešuje aktivnosti med ljudmi, kot so pogostost in pomembnost stikov, na katere se lahko posameznik zanese za izboljšanje svojega položaja. Socialni kapital temelji na socialnih vezah, ki se razvijajo med posamezniki, organizacijami in družbami. Ti se medsebojno povezujejo zaradi svojih ali širših koristi. Kot navajata Dragoš in Leskošek (2003), socialni kapital nastaja v kombinaciji horizontalnih in vertikalnih vezi. »Med horizontalne spadajo povezave med posamezniki in skupinami na neformalnih podlagah, vključno s formaliziranimi povezavami, v katerih ni bistvene razlike v količini družbene moči med partnerji. Vertikalne povezave se nanašajo na formalizirana hierarhična razmerja. Razlogi, zaradi katerih družbena neenakost nastaja v socialnih omrežjih, so

razlike v prepletanju treh mrežnih značilnosti: navzočnost virov, dostopnost mrežnih udeležencev do njih in možnost njihove izrabe, ki se izraža v uspešnosti in učinkovitosti. Ker so socialna omrežja opremljena z različnimi kombinacijami naštetih lastnosti, je socialni kapital, ki so ga deležni člani mrež, razlog za nastanek neenakosti med njimi. Drugi najpomembnejši razlogi za nastanek neenakosti so še: ekonomski in kulturni kapital ter posameznikove psihofizične in vedenjske lastnosti« (Dragoš in Leskošek 2003, str. 65—66). Podatki so pokazali, da ima večina vprašanih dobre medsebojne odnose s svojo družino, otroci in vnuki. Nekateri so navedli tudi bližnje prijatelje. Prav tako imajo z njimi pogoste vsakodnevne ali vsaj občasne stike. Slabši odnosi so se pokazali s sosedi in člani društva. Opisali so jih kot površinske, brez tesnih osebnih stikov. Človek je družabno bitje in potrebuje tudi druge ljudi ter stike z njimi za kakovostnejše življenje. Za vzdrževanje socialnih omrežij se največkrat družijo doma z medsebojnimi obiski, ob različnih prireditvah in praznikih, s skupnimi izleti in sprehodi, preko telefona in podobno. Večina starih ljudi je mnenja, da finančno stanje ne bi vplivalo na druženje. Le malo jih meni, da bi lahko posledično z boljšim finančnim stanjem povečali svoje socialno omrežje. Sklepam, da bi se s tem lahko vključili v različna društva in se povezovali skozi različne hobije ter na ta način spoznavali nove ljudi. Posebno skrb je potrebno nameniti tudi tistim, ki nimajo nikogar za druženje in razbremenitev ali pomoč. Tem je potrebno pomagati na različne načine, predvsem s pomočjo pri vzpostavitvi in vzdrževanju različnih socialnih omrežij.

V starosti imajo stari ljudje možnost prejemati pomoč preko formalnih socialnih omrežij, ki jih predstavljajo javne in privatne strokovne službe, razne prostovoljne organizacije, ter pomoč preko neformalnih socialnih omrežij: družine, prijateljev, sosedov, znancev. Najpomembnejši vir pomoči še vedno predstavljajo sorodniki (Hvalič Touzery, 2006, str. 30). V raziskavi sem ugotovila, da v večini primerov stari ljudem pomagajo sorodniki pri različnih opravilih. Nekateri so navajali tudi pomoč prijateljev in sosedov. Vrste pomoči, ki jo stari ljudje pridobijo iz neformalne mreže, so različne. V večini jim sorodniki pomagajo pri gospodinjskih opravilih in delu doma, delu na vrtu in njeni okolici ter pri nakupu materialnih dobrin. Prav tako jim pomagajo pri negi, obiskih trgovin, nudenju prevoza in drugih malenkostih. Navedli so tudi krajšanje časa, druženje in čustveno oporo. Prijatelje in znance so v večini navajali pri krajšanju časa in čustveni opori. Veliko časa namenijo zgolj pogovarjanju in skupnemu preživljanju časa. To staremu človeku prinaša tudi osebno zadoščenje in občutek zaželenost. Podatki so pokazali,

da bi se v primeru finančne stiske večina starih ljudi obrnila na sorodnike, le redki pa na ljudi izven družine.

V raziskavi so me zanimale tudi strategije preživetja, ki jih stari ljudje uporabljajo pri shajanju z nizkimi finančnimi dohodki. Glavna strategija preživetja večine vprašanih je skromno življenje in v večini morajo paziti za kaj bodo porabili svoj denar. Podobno ugotavljajo tudi Hlebec in drugi (2010, str. 44), ki navajajo analizo Mesca, ki je ugotovil, da se ljudje zaradi nizkih dohodkov najprej odpovedujejo večjim dobrinam, kot na primer potovanje, izleti, nato so začeli krčiti manjše vsakdanje priboljške, kar je prišlo v omejevanje prostoročnih dejavnosti in na koncu je nastopilo omejevanje pri hrani. Rezultati raziskave so prav tako pokazali, da stari ljudje varčujejo tako, da kupujejo dobrine ob različnih popustih, se odrečejo luksuznim stvarjem in kupujejo najosnovnejšo hrano, ki jo potrebujejo za življenje. Nekaterim se zgodi, da si ne morejo zagotoviti tudi najosnovnejše dobrine, kot je hrana. Prav tako so nekateri omenjali, da so pred pešanjem zdravja in gibljivosti opravljali dodatno delo s čiščenjem različnih prostorov. Veliko starih ljudi si hrano prideluje doma na vrtu, obleke pa kupuje le po potrebi. Pri tem pa so jim v pomoč njihova znanja, spretnosti in veščine, kot so na primer šivanje, kvačkanje in podobno.

Stari ljudje se v starosti soočajo z ekonomskimi spremembami, krčenjem socialnih omrežij in spremembami socialnega okolja. Finančno stanje vpliva na posameznikovo počutje in občutek varnosti. Pomanjkanje denarja negativno vpliva na kakovost življenja na vseh področjih, kamor spadajo stanovanje, preživetje, družabnost in podobno, zato večinoma živijo skromno življenje.

6 SKLEPI

- Stari ljudje so s trenutno življenjsko situacijo zadovoljni in nimajo večjih želja po spremembah.
- Intervjuvanci po večini živijo skromno življenje.
- Večina starih ljudi ni varčevala za obdobje po upokojitvi in se nanjo ni posebej pripravljala.
- Upokojitve so se veselili ne glede na višino pokojnine.
- Prehod iz obdobja zaposlitve v obdobje upokojitve ima negativen vpliv na finančno situacijo posameznika.
- Večina prejema pokojnino in nima drugih finančnih virov.
- Svoje finančno stanje označujejo kot dobro in imajo dovolj finančnih sredstev, da so materialno preskrbljeni.
- Večina starih ljudi varčuje za nepredvidene situacije.
- Lastništvo nepremičnine jim nudi varnost in zavetje. Oviro pa jim predstavljajo različni stroški vzdrževanja.
- Finančni primanjkljaj so v večini primerov občutili za nakup luksuznih dobrin, kot so na primer potovanja in izleti, obiski gostinskih lokalov in drugih kulturnih prireditvev.
- Stari ljudje si želijo spremembe glede materialne varnosti in upokojitve, na področju varčevanja in boljših medsebojnih odnosov.
- S socialno zakonodajo so v večini primerov seznanjeni in si ne želijo večjih sprememb.
- Vpliva sprememb socialne zakonodaje na področju socialnega varstva niso občutili.
- Informacije o svojih pravicah največkrat pridobijo iz različnih medijev in drugih ljudi.
- Stari ljudje živijo v skupnem gospodinjstvu s sorodniki, ki jim v večini nudijo neformalno pomoč pri gospodinskih opravilih, delu na vrtu in njeni okolici ter nakupu materialnih dobrin.
- Socialne mreže starih ljudi so precej razvejane in večinoma so z njimi zadovoljni. Sestavljajo jih družinski člani, sosedje in prijatelji.
- Stari ljudje so večinoma v dobrih odnosih s svojimi bližnjimi in imajo z njimi pogoste stike. Površinske odnose imajo v večini primerov s sosedi.
- V primeru finančne stiske bi se večina vprašanih obrnila po pomoč k sorodnikom.

- Družijo se največkrat z obiskovanjem doma ob kavi, na različnih prireditvah in praznikih ter s skupnimi izleti.
- Menijo, da večje finančno stanje ne bi vplivalo na povečanje druženja z ljudmi.
- Za soočanje s finančno krizo najpogosteje uporabljajo odrekanje in racionalizirano potrošnje (redko kupujejo nova oblačila, pridelujejo hrano na svojem vrtu ipd.).
- Revščino in revnega povezujejo z materialnim pomanjkanjem, kot so na primer pomanjkanje hrane, oblek in stanovanja ter s pomanjkanjem denarja.

7 PREDLOGI

V okviru lokalnih skupnosti bi morale različne nevladne in dobrodelne organizacije, društva in ustanove, kot so društva upokojencev, domovi za stare ljudi, medgeneracijski centri, Karitas, Rdeči križ in vsakoletni festivali, kot je Festival za tretje življenjsko obdobje, nuditi svetovalce za finance, ki bi starim ljudem nudili in omogočal brezplačno svetovanje in pomoč pri urejanju in izboljšanju svojega finančnega stanja, morebitnih varnih vlaganjih, varčevalnih ukrepov in skupaj pripravili okviren osebni finančni načrt. Prav tako bi morali zagotoviti tudi brezplačno pravno pomoč, ki omogoča rešitev različnih področij prava, kot so družinsko, kazensko in odškodninsko pravo. Pri tem bi jim nudil svetovanje in jim pomagali pri nadaljnjih postopkih, za katere bi se odločili.

V okviru zgoraj navedenih ustanov, organizacij in društev, ki delujejo v lokalni skupnosti, bi morali nuditi tudi osebo, ki bi jim svetovala glede socialnovarstvenih pravic (denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči, pogrebne in posmrtnine, varstvenim dodatkom) in jim razložila postopke pridobitve določene pravice. Prav tako bi jim nudili pomoč pri pridobitvah in izpolnitvah vlog za pridobitev pravic, do katerih so upravičeni, ter jih napotili na ustrezne ustanove.

Lokalna društva upokojencev bi morala vzdrževati solidarnost med ljudmi na način, da bi opozarjali svoje člane, naj bodo pozorni na tiste ljudi v lokalni skupnosti, ki nimajo nikogar oziroma niso člani nobenih društev in so pomoči potrebni.

V programu Fakultete za zdravstvene vede bi študenti v okviru prakse ponudili pomoč patronažnim službam. S tem bi delo patronažnih služb postalo učinkovitejše in hitrejše, študenti pa bi skozi prakso pridobili veliko novega praktičnega znanja in veščin. Cena storitev patronažnih služb in njihova zasedenost bi posledično postala ugodnejša in lažje dostopna.

Ker so nekateri vprašani poudarili, da se počutijo osamljene, bi se lahko povezali s programom PUM in Kresničko. To bi tudi mlade vzpodbujalo v druženje in pomoč starim ljudem na domu ali domovih za stare ljudi. Druženje bi vsem zagotavljalo novo učenje in sobivanje. Mladi bi se naučili poslušanja, spoštljivosti in potrpežljivosti. Starim ljudem bi druženje dajalo občutek sprejetosti, spoštljivosti in pomembnosti. Obenem bi omililo občutek osamljenosti.

Menim, da bi morale različne stroke (zdravstvo, sociala, šolstvo itd.) še bolj sodelovati med seboj, se povezovati, medsebojno komunicirati in predvsem soustvarjati rešitve. Strokovne delavke različnih strok bi morale imeti dvakrat letno skupne time, na katerih bi podale različne tematike in predloge pomoči za socialno prikrajšane skupine. S tem bomo lahko poskrbeli za kakovostno starost starih ljudi in tudi nas samih.

8 VIRI IN LITERATURA

Boškić, R. (2002). Krepitev moči na stanovanjskem področju: nemoč in tveganja. V: Mandič, S., & Filipovič, M. (ur.). *Stanovanjske študije* (str. 21 – 43). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Dernovšček Hafner, N. (2013). *Problematika revščine in kako jo reševati*. Ljubljana: NFHOS

Dimc, M. (2007). *Korupcija in neformalne mreže v Sloveniji* (Magistrsko delo). Pridobljeno 15.2.2020 s http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska/pdfs/mag_Dimc-Maja.PDF

Dragoš, S. (2000). Socialne mreže in starost. *Socialno delo* 39 (4- 5), 293 – 314.

Dragoš, S., & Leskošek, V. (2003). *Družbena neenakost in socialni kapital*. Ljubljana: Zbirka Politike.

Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanec, J., & Urek, M. (2008). *Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Filipovič, M., Kogovšek, T., & Hlebec, V. (2005). *Starostniki in njihova vpetost v sosedska omrežja*. Družboslovne razprave XXI. Pridobljeno 3.11.2019 s <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=7916>

Haralambos, M., & Holborn, M. (2005). *Teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.

Hojnik Zupanc, I. (1997). Priprava na upokojitev in starost. V: Hojnik Zupanc, I. (ur.). *Dodajmo življenje letom* (str. 3 – 13). Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.

Hojnik Zupanc, I. (1999). *Samostojnost starega človeka v družbeno – prostorskem kontekstu*. Ljubljana: Znanstvena knjižnica FDV.

Hlebec, V. Kavčič, M., Filipovič Hrast, M., Vezovnik, A., & Trbanc, M. (2010). *Samo da bo denar in zdravje: življenje starih revnih ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Hlebec, V., Nagode, M., & Filipovič Hrast, M. (2014). *Kakovost socialne oskrbe na domu: Vrednotenje, podatki in priporočila*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede

Hvalič Touzery, S. (2006). *Vloga družinskih članov pri oskrbi starih ljudi*. Socialno delo. Pridobljeno 1.12.2019 s <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=59824&lang=slv>

- Hvalič Touzery, S. (2014). Tradicionalne socialne mreže najstarejših ljudi v Sloveniji. *Kakovostna starost* 17, (1), 3 - 15. Pridobljeno 15.2.2020 s <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-10TEKLYR/?euapi=1&query=%27keywords%3dtradicionalne+socialne+mre%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25>
- Kalčič, M. (1996). *Socialna varnost: zbirka predpisov z uvodnimi pojasnili*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za varstvo pri delu.
- Leskošek, V. (2002). *Zavrnjena tradicija: Ženske in ženskost v slovenski zgodovini od 1890 do 1940*. Ljubljana: Založba/*cf.
- Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review* 50, (4), 370 – 396.
- Mali, J. (2008). *Od hiralnic do domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J. (2013). Socialno delo s starimi ljudmi kot specializacija stroke. *Socialno delo* 52 (1), 57 - 96. Pridobljeno 18.1.2020 s <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-TWJ8V0FM/?euapi=1&query=%27keywords%3dsocialno+delo+s+starimi+ljudmi+kot+specializacija+stroke%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25>
- Mali, J. (2012). Socialno delo s starimi ljudmi in nova socialna zakonodaja. *Časopis za kritiko znanosti* 40 (250), 128 – 303. Pridobljeno 6.12.2019 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-CIGRMBHD>
- Mali, J., & Leskošek, V. (2015). The impact of austerity measures and disintegrating welfare state on social work with older people in Slovenia. *Dialogue in praxis: a social work international journal*. Pridobljeno 4.11.2019 s <http://dialogueinpraxis.net/index.php?id=5&a=article&aid=46>
- Marjanovič Umek, L., & Zupančič, M. (ur.) (2009). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Založba Rokus Klett.
- Mesec, B. (2009), *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2: kvantitativne raziskave*. (skripta) Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Milošević Arnold, V. (2003). *Socialno delo s starimi ljudmi*. Izbrani članki in referati. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Nagode, M., & Dremelj, P. (2005). Spolne razlike v omrežjih socialne opore za ljudi z gibalnimi težavami s Sloveniji, *Socialno delo* 44 (1-2), 117 - 123. Pridobljeno s 15.3.2020 s https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-ZDXTIKND?fbclid=IwAR2xbjVN1FJtnPFapLnGY9eKd4pZqqZR-4j7W7Eb-xN0oEEk_kxh-mgko74

Novak, M. (1994). *Dober dan. Revščina: dejstva, pristopi, politike*. Ljubljana: Zbirka socialni izzivi.

Novak, M. (1999). Starost – Element družbene marginalizacije. V: Mandič, S. (ur.). (1999). *Kakovost življenja staranja in spremembe* (str. 125 – 144). Ljubljana: Znanstvena knjižnica. Fakulteta za družbene vede.

Novak, M., Černigoj – Sadar, N., Dragoš, S., Dremelj, P., Ferligoj, A., Hlebec, V., Kogovšek, T., & Nagode, M. (2004). *Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije*. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.

Oven, A. (2019). *Potrebujem oskrbo: Kaj pa sedaj?*. Ljubljana: Inštitut za dolgotrajno oskrbo.

Pečjak, V. (1998). *Psihologija tretjega življenjskega obdobja*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Računovodja. (2013). *Spremembe socialne zakonodaje od 1. 1. 2014 ter 1. 9. 2014*. Pridobljeno 3.2.2020 s <https://www.racunovodja.com/Clanek/7568>

Ramovš, J. (2000). Medgeneracijska povezanost, samopomoč in kakovostna starost. *Socialno delo* 39 (4 – 5), 317 - 318. Pridobljeno 18.1.2020 s <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-X7BVGLBV/?euapi=1&query=%27keywords%3dkakovostna+starost%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25>

Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost. Socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.

Ramovš, J. (2012). *Za kakovostno staranje in lepše sožitje med generacijami*. 3. Dopolnjena izdaja. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka

Saražin Klemenčič, K. (2013). Premožensko stanje. V: Ramovš, J. (ur.). *Staranje v Sloveniji. Raziskava o potrebah, zmožnostih in stališčih nad 50 let starih prebivalcev Slovenije* (str. 151 – 167). Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.

Stanovnik, T., & Kump, N. (2011). *Socialno – ekonomski položaj upokojencev in starejšega prebivalstva v Sloveniji*. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja. Pridobljeno 1.12.2019 s file:///C:/Users/Maja/Downloads/Raziskava%20Socialno-ekonomski%20položaj%20upokojencev%20v%20RS_2017.pdf

Statistični urad Republike Slovenije. (b.d.). Stopnja tveganja revščine glede na tip gospodinjstva, Slovenija, letno. Pridobljeno 1.12.2019 s https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc_08_zivljenjska_raven_08_silc_kaza_iniki_revsc_10_08672_stopnja_tveg_revcine/0867221S.px/

Statistični urad Republike Slovenije. (2018). Pridobljeno 1.12.2019 s <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8175>

Statistični urad Republike Slovenije. (2019). *Mednarodni dan starejših*. Pridobljeno 25.10.2019 s <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8374>

Stropnik, N. (2010). *Revščina in materialna deprivacija starejšega prebivalstva*. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja (IER).

Vrooman, J. C., Gábos, A., Gál, R.I., Kosta, J., Kump, N., Lénárt, Pietka, K., Stropnik, N., Vokoun, J., & Workie – Tiruneh, M. (2008). *The elderly poor in the EU's new member states. European Network of Economic Policy Research Institutes (research report)*. Bruselj: CEPS. Pridobljeno 9.11.20019 s https://www.researchgate.net/publication/242683643_THE_ELDERLY_POOR_IN_THE_EU'S_NEW_MEMBER_STATES

Zakon o prispevkih za socialno varnost (2017). Uradni list Republike Slovenije, št. 5/1996. Ljubljana. Pridobljeno 15.3.2020 s <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1996-01-0277?sop=1996-01-0277>

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. (2017). Uradni list Republike Slovenije, št. 96/2012. Ljubljana. Pridobljeno 15.11.2019 s <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6280>

Zakon o socialnem varstvu. (2017). Uradni list Republike Slovenije, št. 54/1992. in nasl. Ljubljana. Pridobljeno 15.11.2019 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO869>

Zakon o socialno varstvenih prejemkih. (2017). Uradni list Republike Slovenije, št. 61/2010. Ljubljana. Pridobljeno 20.11.2019 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5609>

Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev. (2017). Uradni list Republike Slovenije, št. 62/2010, 40/2011. Ljubljana. Pridobljeno 20.12.2019 s <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4780>

Žnidaršič Kranjc, A. (2017). *»Dočakal boš pokoj!«: Razmislek o moji starosti*. Ljubljana: Dej.

9 PRILOGE

9.1 Vprašalnik

Vprašalnik

Podatki o intervjuvancu:

Spol:

Starost:

Bivališče:

1. V kakšnem okolju živite (agrarnem/urbanem okolju)?
2. Kje živite (hiša/stanovanju)? Koliko članov je v vašem gospodinjstvu?
3. Kako vam lastništvo nepremičnine pomaga oziroma vas ovira pri materialni preskrbljenosti?

Sprememba finančnega položaja po upokojitvi:

1. Kakšno vrsto pokojnine prejimate? Imate morda kakšne druge dodatke oziroma prihodke?
2. Ko se je bližala upokojitev, ste jo komaj čakali ali vas je bilo česa strah? Kaj vas je najbolj skrbelo in česa ste se veselili?
3. Kako ste se pripravljali na upokojitev? Kaj bi storili drugače glede upokojitve in materialne varnosti po njej, če bi še enkrat šli skozi svoje življenje?
4. Kako ste varčevali v delovnem obdobju za čas po upokojitvi?
5. Kako ste občutili preskok iz obdobja zaposlitve v obdobje upokojitve?
6. Na kakšen način so vas ljudje začeli obravnavati, ko ste se upokojili (v slabem/dobrem smislu)?

Vpliv sprememb socialne zakonodaje na življenjski svet starih ljudi, njihovo poznavanje in pridobivanje informacij:

1. Kako ste seznanjeni s pravicami denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči, pogrebne in posmrtnine, varstvenim dodatkom? Kje ste se seznanili s temi pravicami? Kako se poslužujete teh pravic?
2. Kakšno je vaše mnenje o teh pravicah in njihovih spremembah?
3. Kaj se je za vas kaj spremenilo po uvedbi novosti v zakonodaji na področju socialnovarstvenih pravic? Kako ste občutili spremembe? Prosim navedite primere.
4. Kje dobivate informacije o svojih pravicah oziroma dodatkov do katerih ste upravičeni?

Vpliv revščine na življenjski svet starih ljudi:

1. Kako ste zadovoljni s svojim življenjem? Kaj bi spremenili v vašem življenju?
2. Kaj vam je pomembno zdaj, ko ste upokojeni?
3. Kako bi sami opisali vaše trenutno finančno stanje? Kaj si lahko kupite, privoščite, česa ne?
4. Čemu se morate odreči, ker za to nimate denarja (hrana, obleke, dopust,...)? Kako pogosto pride do tega, da si česa ne morete privoščiti?
5. Kako nadomestite finančni primanjkljaj in dobrine, ki jih ne morete kupiti?
6. Kaj bi si privoščili, če bi imeli več finančnih sredstev?
7. Kako bi lahko izboljšali vašo življenjsko situacijo?
8. Kaj za vas predstavlja pojem revščina? Koga bi označili kot revnega?

Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine in strategije preživetja:

1. Kako je po vašem mnenju razvejano vaša socialno omrežje? Katere in koliko ljudi želite, da vas obdaja?
2. Kakšne odnose imate z sorodniki, prijatelji, sosedi?
3. Kdo vam pomaga v vaši okolici (sosede, sorodniki)? Na kakšen način vam pomagajo? Koliko ste v stiku z njimi in s kakšnim namenom?
4. Na koga se doma lahko zanesete, ko potrebujete pomoč?
5. Na koga se obrnete, če vam zmanjka denarja za nujne stvari?
6. Kje in s kom se največ družite? Kako bi vaše boljše finančno stanje vplivalo na druženje z ljudmi?

9.2 Intervjuji

INTERVJU A

Podatki o intervjuvancu:

Spol: Ž
Starost: 77

Bivališče:

4. V kakšnem okolju živite (agrarnem/urbanem okolju)?

Živim v Žirovnici.

5. Kje živite (hiša/stanovanju)? Koliko članov je v vašem gospodinjstvu?

Živim v večji hiši. Imamo eno gospodinjstvo. V isti hiši pa živi še hčerka z možem in dvema otrokoma.

6. Kako vam lastništvo nepremičnine pomaga oziroma vas ovira pri materialni preskrbljenosti?

Pomaga mi pri tem, da imam streho nad glavo in mi za enkrat ne predstavlja ovire. Stroške si delimo, zato vzdrževanje ni težko.

Sprememba finančnega položaja po upokojitvi:

7. Kakšno vrsto pokojnine prejimate? Imate morda kakšne druge dodatke oziroma prihodke?

Prejemam starostno in vdovsko pokojnino. Poleg vdovske pokojnine nimam drugih dodatkov.

8. Ko se je bližala upokojitev, ste jo komaj čakali ali vas je bilo česa strah? Kaj vas je najbolj skrbelo in česa ste se veselili?

Ker sem delala kot šivilja sem upokojitev komaj čakala. Pred upokojitvijo so me že zelo bolele roke in zapestja zaradi monotonega dela. Skrbelo me ni nič, veselila pa sem se prostega časa.

9. Kako ste se pripravljali na upokojitev? Kaj bi storili drugače glede upokojitve in materialne varnosti po njej, če bi še enkrat šli skozi svoje življenje?

Ko sem hodila še v službo sem vsak mesec od svoje plače nekaj privarčevala za morebitne hude čase. Nič nebi spremenila. Včasih je bilo službo na vasi nekoliko težje dobiti, ker tudi ni bilo šol in prevozov.

10. Kako ste občutili preskok iz obdobja zaposlitve v obdobje upokojitve?

Niti nisem občutila nikakršnega preskoka med obema obdobjema, saj sta bila plača in pokojnina približno enaki. Odkar sem upokojena imam le več časa zase, čeprav imam še vedno veliko dela doma.

Vpliv sprememb socialne zakonodaje na življenjski svet starih ljudi, njihovo poznavanje in pridobivanje informacij:

5. Kako ste seznanjeni s pravicami denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči, pogrebne in posmrtnine, varstvenim dodatkom? Kje dobivate informacije o svojih pravicah oziroma dodatkih do katerih ste upravičeni?

Vem kaj so te pomoči in kako jih pridobiti. Nikoli se nisem poglobljala v te stvari, saj jih ne potrebujem. Preko TV, radio, časopis in različnih revij.

6. Kakšno je vaše mnenje o teh pravicah in njihovih spremembah?

Mislim, da so pravice dobra stvar za državljane, ki to potrebujejo. Glede sprememb pa mislim, da bi morali te spremembe omejiti in jih spreminjati na boljše, ne na slabše pogoje za državljane.

7. Kaj se je za vas spremenilo po uvedbi novosti v zakonodaji na področju socialnovarstvenih pravic? Kako ste občutili spremembe? Prosim navedite primere.

Zame se ni nič spremenilo, saj ne prejemam nikakršnih socialnovarstvenih pravic.

Vpliv revščine na življenjski svet starih ljudi:

9. Kako ste zadovoljni s svojim življenjem? Kaj bi spremenili v vašem življenju?

S svojim življenjem sem zadovoljna, saj imam zdravje, prosti čas in prijatelje. Zaenkrat nebi nič spremenila, saj mi je vseč tako kot je.

10. Kaj vam je pomembno zdaj, ko ste upokojeni?

Najpomembnejše mi je zdravje, zdrava prehrana in gibanje.

11. Kako bi sami opisali vaše trenutno finančno stanje? Kaj si lahko kupite, privoščite in čemu se morate odreči, ker za to nimate denarja (hrana, obleke, dopust,...)? Kako pogosto pride do tega, da si česa ne morete privoščiti?

Finančno stanje imam povprečno in si lahko privoščim večino stvari, ki jih potrebujem in hočem. Ni še prišlo do tega, da si česa nebi mogla kupiti. Doma si pomagamo med seboj in si delimo stroške.

12. Kako nadomestite finančni primanjkljaj in dobrine, ki jih ne morete kupiti?

Finančnega primanjkljaja še nisem občutila. Hrano si pridelujem na svojem vrtu in s tem porabim manj denarja. Ker sem šivilja pa včasih kakšne obleke popravim in zašijem če se strgajo.

13. Kaj bi si privoščili, če bi imeli več finančnih sredstev?

Več potovanj.

14. Kaj za vas predstavlja pojem revščina? Koga bi označili kot revnega?

Revščina je veliko pomanjkanje denarja. Reven je tisti, ki nima denarja za hrano, obleke, stanovanje in se težko prebija skozi mesec ali pa se sploh ne more.

Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine in strategije preživetja:

7. Kako je po vašem mnenju razvejano vaše socialno omrežje? Katere in koliko ljudi želite, da vas obdaja?

Moja socialna mreža je zelo razširjena. Imam več dolgoletnih prijateljic, družino, vnuke in sosede.

8. Kakšne odnose imate z sorodniki, prijatelji, sosedi?

Dobre. Se razumemo in si pomagamo med seboj.

9. Kdo vam pomaga v vaši okolici (sosedje, sorodniki)? Na kakšen način vam pomagajo? Koliko ste v stiku z njimi in s kakšnim namenom?

V moji okolici mi pomaga največ hčerka s svojo družino, ker živimo skupaj. Lahko pa se zanesem tudi na svoje prijateljice. Sorodniki mi pomagajo pri delu doma (v hiši) in na vrtu ter njeni okolici. Prijateljice pa mi pomagajo pri krajšanju časa in lahko se jim zaupam pri težkih stvareh. Z sorodniki se videvam vsak dan, z prijateljicami pa 2x na teden.

10. Na koga se obrnete, če vam zmanjka denarja za nujne stvari?

Obrnem se na svoji hčerki in njuni družini.

11. Kje in s kom se največ družite? Kako bi vaše boljše finančno stanje vplivalo na druženje z ljudmi?

Največkrat se družimo doma na kavi z obiski, v cerkvi in na prireditvah vnukov. Niti nebi vplivalo. Mogoče bi lahko svojo socialno mrežo s tem povečala.

INTERVJU B

Podatki o intervjuvancu:

Spol: M
Starost: 84

Bivališče:

7. V kakšnem okolju živite (agrarnem/urbanem okolju)?

Živim v Zgornjih Gorjah.

8. Kje živite (hiša/stanovanju? Koliko članov je v vašem gospodinjstvu?

Živim v veliki hiši. Ker živim sam imam eno gospodinjstvo.

9. Kako vam lastništvo nepremičnine pomaga oziroma vas ovira pri materialni preskrbljenosti?

Rad živim doma in za enkrat mi ne predstavlja ovire. Ker sem delal v tujini, imam dobro finančno stanje za pogoje življenja v Sloveniji in vzdrževanju ter stroških nepremičnine.

Sprememba finančnega položaja po upokojitvi:

11. Kakšno vrsto pokojnine prejimate? Imate morda kakšne druge dodatke oziroma prihodke?

Prejemam starostno in vdovsko pokojnino. Obe pokojnini prejeman iz tujine, nekaj malega pa tudi iz Slovenije, saj imam tu le 10 let delovne dobe. Prejemam tudi ugodnosti za pomoč in postrežbo. Prejemam tudi nekaj malega za izgnanstvo med drugo svetovno vojno.

12. Ko se je bližala upokojitev, ste jo komaj čakali ali vas je bilo česa strah? Kaj vas je najbolj skrbelo in česa ste se veselili?

Veselil sem se pokoja, da se bom spet vrnil v svoj rojstni kraj in srečal svoje stare prijatelje in znance.

13. Kako ste se pripravljali na upokojitev? Kaj bi storili drugače glede upokojitve in materialne varnosti po njej, če bi še enkrat šli skozi svoje življenje?

Ko sem še delal v tujini sem imel v Sloveniji hišo za po upokojitvi, da živim v njej. Nekaj malega sem tudi privarčeval pri plači za stara leta, ker pa je pokojnina iz tujine toliko višja nimam težav. Nič nebi spremenil, razen tega, da bi se prej vrnil domov iz tujine in tu dočakal pokoj.

14. Kako ste občutili preskok iz obdobja zaposlitve v obdobje upokojitve?

Ko sem se po upokojitvi vrnil domov v Slovenijo so življenjski stroški manjši in zato nisem občutil velike spremembe med obdobji. Čeprav je pokojnina manjša od prejšnje plače, sem imel v tujini toliko višje stroške kot zdaj v Sloveniji.

Vpliv sprememb socialne zakonodaje na življenjski svet starih ljudi, njihovo poznavanje in pridobivanje informacij:

8. Kako ste seznanjeni s pravicami denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči, pogrebne in posmrtnine, varstvenim dodatkom? Kje dobivate informacije o svojih pravicah oziroma dodatkov do katerih ste upravičeni?

Z vsemi pravicami sem seznanjen, saj imam sorodnike, ki se spoznajo na te stvari in mi tako pomagajo. Nekaj sem o tem izvedel tudi od prijateljev. Nekaj informacij pa sem dobil tudi prek medijev.

9. Kakšno je vaše mnenje o teh pravicah in njihovih spremembah?

Teh stvari nisem poznal dokler se nisem ponovno vrnil v Slovenijo. Ko sem jih spoznal si nisem mislil, da so tako dobro urejene.

10. Kaj se je za vas spremenilo po uvedbi novosti v zakonodaji na področju socialnovarstvenih pravic? Kako ste občutili spremembe? Prosim navedite primere.

Prejemam le dodatek za pomoč in postrežbo (patronažna služba, gospodinjska pomoč), ki pa sem ga takoj dobil. Sprememb nisem občutil.

Vpliv revščine na življenjski svet starih ljudi:

15. Kako ste zadovoljni s svojim življenjem? Kaj bi spremenili v vašem življenju?

S svojim življenjem sem zadovoljen. Spremenil bi samo to, da žena nebi bila tako hitro pokojna in boljše zdravje.

16. Kaj vam je pomembno zdaj, ko ste upokojeni?

Da imam veliko časa zase in se lahko posvetim starim znancem in raziskovanju in spoznavanju Slovenije.

17. Kako bi sami opisali vaše trenutno finančno stanje? Kaj si lahko kupite, privoščite in čemu se morate odreči, ker za to nimate denarja (hrana, obleke, dopust,...)? Kako pogosto pride do tega, da si česa ne morete privoščiti?

Finančno stanje imam dobro zaradi dela v tujini in si s tem lahko privoščim vse kar potrebujem. Prav tako pa nimam večjih želja, da bi lahko občutil, da za to nimam denarja. Zavedam pa se, da večina ljudi tu nima tega kar imam sam.

18. Kako nadomestite finančni primanjkljaj in dobrine, ki jih ne morete kupiti?

Finančnega primanjkljaja še nisem občutil. Ker imam visoko pokojnino si lahko kupim stvari, ki jih potrebujem.

19. Kaj bi si privoščili, če bi imeli več finančnih sredstev?

Mislím, da imam trenutno vsega dovolj.

20. Kaj za vas predstavlja pojem revščina? Koga bi označili kot revnega?

Veliko mojih prijateljev je delalo v Sloveniji in prejemajo zelo nizke pokojnine čeprav so opravljali naporno delo in so na pragu revščine. Sem mnenja, da je revščina veliko pomanjkanje materialnih sredstev in tudi to, da si osamljen v starih letih.

Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine in strategije preživetja:

12. Kako je po vašem mnenju razvejano vaše socialno omrežje? Katere in koliko ljudi želite, da vas obdaja?

Zaradi dolgega dela v tujini imam zelo malo ljudi okoli sebe. Veliko teh je tudi že pokojnih. Na žalost hčerki delata v tujini in z njima nimam pogostih stikov. Želim si, da bi imel več živih sorodnikov in prijateljev, ki bi mi pomagali.

13. Kakšne odnose imate z sorodniki, prijatelji, sosedi?

Z vsemi imam dobre odnose, saj je teh ljudi malo.

14. Kdo vam pomaga v vaši okolici (sosede, sorodniki)? Na kakšen način vam pomagajo? Koliko ste v stiku z njimi in s kakšnim namenom?

Pomagajo mi sorodniki, ampak jih ni veliko. Pomagajo mi pri negi, prehranjevanju in pri delu okoli hiše, ki jo imam. V stiku z njimi sem po potrebi, saj si pomoč, ki jo rabim raje zagotovim tako, da jo najamem.

15. Na koga se obrnete, če vam zmanjka denarja za nujne stvari?

Teh težav nimam, vendar če bi slučajno prišlo do tega, bi se obrnil na svoji hčerki, ki sta zaposleni v tujini.

16. Kje in s kom se največ družite? Kako bi vaše boljše finančno stanje vplivalo na druženje z ljudmi?

Ker sem že obnemogel se največkrat družimo z ljudmi pri meni doma na obiskih. Ne bi vplivalo, saj trenutno potrebujem več zdravja kot denarja.

INTERVJU C

Podatki o intervjuvancu:

Spol: M
Starost: 72

Bivališče:

10. V kakšnem okolju živite (agrarnem/urbanem okolju)?

Živim na Jesenicah.

11. Kje živite (hiša/stanovanju)? Koliko članov je v vašem gospodinjstvu?

Živim v stanovanju. Skupaj z ženo živiva v enem gospodinjstvu.

12. Kako vam lastništvo nepremičnine pomaga oziroma vas ovira pri materialni preskrbljenosti?

Pomaga mi pri tem, da imam zagotovljeno bivališče. Imava stroške vzdrževanja in najemnino. Drugo leto bo treba popraviti okna. Pomaga mi, ker je dovolj veliko in s tem omogoča moji invalidni ženi lažje gibanje po prostorih. V stolpnici je tudi dvigalo kar je velika prednost.

Sprememba finančnega položaja po upokojitvi:

15. Kakšno vrsto pokojnine prejimate? Imate morda kakšne druge dodatke oziroma prihodke?

Sam prejemam starostno pokojnino. Žena prejema dodatek za pomoč in postrežbo in ima organizirano patronažno službo 2x tedensko in 1x tedensko pomoč na domu. Sam dodatkov nimam.

16. Ko se je bližala upokojitev, ste jo komaj čakali ali vas je bilo česa strah? Kaj vas je najbolj skrbelo in česa ste se veselili?

Nekoliko me je skrbelo moja pokojnina, ker nisem vedel kako visoka bo. Veselil pa sem se, da bom več časa preživel z ženo in bova tudi skupaj kam šla. Nekoliko me je skrbelo tudi moje zdravje v starosti, saj sem moral skrbeti za ženo.

17. Kako ste se pripravljali na upokojitev? Kaj bi storili drugače glede upokojitve in materialne varnosti po njej, če bi še enkrat šli skozi svoje življenje?

Sam prav dosti nisem varčeval. Žena je bolj gledala na to koliko bo zapravila in kaj so kakšni popusti. Meni to ni bilo preveč mar. Kupil sem kar sem rabil. Če bi se lahko še enkrat odločal bi tudi sam bolj varčeval kot je moja žena.

18. Kako ste občutili preskok iz obdobja zaposlitve v obdobje upokojitve?

Preskok je bil velik. Pokojnina je bila še enkrat manjša kot plača. Ker pa nisem imel tako dobre službe je bilo plačevanje najemnine stanovanja in stroškov težje kot prej.

Vpliv sprememb socialne zakonodaje na življenjski svet starih ljudi, njihovo poznavanje in pridobivanje informacij:

11. Kako ste seznanjeni s pravicami denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči, pogrebne in posmrtnine, varstvenim dodatkom? Kje dobivate informacije o svojih pravicah oziroma dodatkov do katerih ste upravičeni?

Poznam vse pravice. Nekatere malo bolj kot druge zaradi žene. Pridobil sem jih prek televizije, časopisa, radia in drugih ljudi.

12. Kakšno je vaše mnenje o teh pravicah in njihovih spremembah?

Prav posebnega mnenja nimam. Zdi se mi samo to, da je nekatere pravice težko dobiti, zaradi vseh pogojev, ki jih moraš izpolnjevati. Mislim, da se ti pogoji zaostrejejo.

13. Kaj se je za vas spremenilo po uvedbi novosti v zakonodaji na področju socialnovarstvenih pravic? Kako ste občutili spremembe? Prosim navedite primere.

Zdaj se niti ne spomnim, da bi se kaj zelo spremenilo in bi občutil te spremembe. Verjetno sem bil na njih pozoren takrat, ko sem kaj potreboval.

Vpliv revščine na življenjski svet starih ljudi:

21. Kako ste zadovoljni s svojim življenjem? Kaj bi spremenili v vašem življenju?

S svojim življenjem sem na splošno zadovoljen. Skrbi me le kako bo, če tudi sam zbolim. Poleg vseh stroškov nimava dovolj za dom. Za ženo si želim, da bi imela boljše zdravje.

22. Kaj vam je pomembno zdaj, ko ste upokojeni?

Najpomembnejše se mi zdi zdravje in varčevanje. Pomembno je tudi gibanje in reševanje križank, da ne pozabljam toliko stvari.

23. Kako bi sami opisali vaše trenutno finančno stanje? Kaj si lahko kupite, privoščite in čemu se morate odreči, ker za to nimate denarja (hrana, obleke, dopust,...)? Kako pogosto pride do tega, da si česa ne morete privoščiti?

Odkar sem upokojen moram gledati na vsak evro, ki ga porabim. Mislim, da imam finančno stanje povprečno, saj si z ženo deliva stroške. Ne vem pa kako bi bilo, če nebi imel nje. Kupim si lahko osnovne stvari in stvari, ki jih potrebuje žena za oskrbo. Za večje stvari pa nimam denarja. Živila kupujem ko imajo trgovine popuste, obleke pa takrat ko je to potrebno. Tudi na počitnicah že dolgo nisva bila.

24. Kako nadomestite finančni primanjkljaj in dobrine, ki jih ne morete kupiti?

Večinoma se odrečem luksuznim stvarim. Če pa mi zmanjka za osnovne stvari pa za to prosim svoje otroke, da mi posodijo.

25. Kaj bi si privoščili, če bi imeli več finančnih sredstev?

Če bi imel več denarja bi lahko ženo peljal v toplice ali na morje in si privoščil kakšne priboljške kot je kakšna večerja zunaj ali kakšno gledališko predstavo, ki jih imava rada.

26. Kaj za vas predstavlja pojem revščina? Koga bi označili kot revnega?

Mislim, da je reven tisti, ki nima ničesar. Nima hrane, strehe nad glavo ali pa je ta v zelo slabem stanju in podobno.

Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine in strategije preživetja:

17. Kako je po vašem mnenju razvejano vaše socialno omrežje? Katere in koliko ljudi želite, da vas obdaja?

Sam niti nimam veliko ljudi okoli sebe. Največ časa preživim z ženo in občasno s svojimi otroki in vnuki. Zdi se mi, da imam vse ljudi okoli sebe, ki bi jih želel. Morda bi imel lahko kakšnega prijatelja več kot ga imam.

18. Kakšne odnose imate z sorodniki, prijatelji, sosedi?

S sorodniki in tistih nekaj prijateljev, ki imam so odnosi dobri in tesni. S sosedi pa se ne poznamo.

19. Kdo vam pomaga v vaši okolici (sosodje, sorodniki)? Na kakšen način vam pomagajo? Koliko ste v stiku z njimi in s kakšnim namenom?

Pomagajo mi največkrat moji otroci pri hišnih opravilih in kakšnih malenkostih. Prijateljem pa včasih ob druženju zaupam in se počutim potem bolje. Z vsemi pa sem bolj po redko v stikih razen ob kakšnih večjih praznikih ali dogodkih.

20. Na koga se obrnete, če vam zmanjka denarja za nujne stvari?

V glavnem sem bolj ali manj sam za vse in nimam nikogar na katerega bi se lahko 100% zanesel. Če bi bila res kriza bi za to prosil svoje otroke, drugače pa poskušam preživeti s tem kar imam. Otroci imajo tudi svoje življenje, otroke in stroške zato jih ne morem prositi za veliko stvari.

21. Kje in s kom se največ družite? Kako bi vaše boljše finančno stanje vplivalo na druženje z ljudmi?

Največ časa preživim s svojo ženo. Veliko sva doma ali pa zunaj na krajših sprehodih. Včasih se podružim tudi s kakšnim prijateljem ob pijači. Če bi imel več denarja bi lahko z ženo večkrat kam šla in bi tam spoznala nove ljudi.

INTERVJU Č

Podatki o intervjuvancu:

Spol: Ž
Starost: 86

Bivališče:

13. V kakšnem okolju živite (agrarnem/urbanem okolju)?

Živim na Bregu.

14. Kje živite (hiša/stanovanju? Koliko članov je v vašem gospodinjstvu)?

Živim v svoji večji hiši. Živim sama. Nad menoj v isti hiši pa živi še druga družina.

15. Kako vam lastništvo nepremičnine pomaga oziroma vas ovira pri materialni preskrbljenosti?

Sem na svojem. Ker je mož pokojen pa je vzdrževanje malo težje. Včasih so kakšna večja popravila pri katerih pa mi pomagajo otroci in vnuki.

Sprememba finančnega položaja po upokojitvi:

19. Kakšno vrsto pokojnine prejimate? Imate morda kakšne druge dodatke oziroma prihodke?

Prejemam moževo pokojnino. Drugih dohodkov nimam.

20. Ko se je bližala upokojitev, ste jo komaj čakali ali vas je bilo česa strah? Kaj vas je najbolj skrbelo in česa ste se veselili?

Skrbelo me je samo moje zdravje na stara leta. Ne želim namreč postati onemogla. Drugače pa sem se upokojitve veselila, saj sem se lahko posvetila sama sebi. Veselila sem se tudi tega, da se lahko bolj posvetim svojim hobijem, ki jih imam rada.

21. Kako ste se pripravljali na upokojitev? Kaj bi storili drugače glede upokojitve in materialne varnosti po njej, če bi še enkrat šli skozi svoje življenje?

Nekaj malega sem varčevala že prej. Zdaj pa mi denarja ne primanjkuje, ampak ga nimam toliko, da bi zdaj lahko veliko varčevala. Če bi lahko kaj spremenila bi imela boljšo izobrazbo, saj bi tako imela boljšo službo. Vendar na mojo pokojnino to nebi nič vplivalo saj imam moževo pokojnino.

22. Kako ste občutili preskok iz obdobja zaposlitve v obdobje upokojitve?

Kar naenkrat sem imela preveč časa in nisem vedela kaj bi z njim. Zato sem lahko veliko vrtnarila, saj obožujem rože, pletla gobeline in reševala križanke. Imela sem več časa tudi za prijateljice.

Vpliv sprememb socialne zakonodaje na življenjski svet starih ljudi, njihovo poznavanje in pridobivanje informacij:

14. Kako ste seznanjeni s pravicami denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči, pogrebne in posmrtnine, varstvenim dodatkom? Kje dobivate informacije o svojih pravicah oziroma dodatkov do katerih ste upravičeni?

Lahko bi rekla, da jih približno poznam, ampak jih ne znam natančno opisat. Večino mi o njih govorijo sorodniki in prijateljice. Kaj malega o tem pa včasih ujamem tudi preko televizije.

15. Kakšno je vaše mnenje o teh pravicah in njihovih spremembah?

Glede njih se ne obremenjujem preveč, saj jih ne rabim. Če pa bi jih potrebovala bi se takrat bolj podučila o njih.

16. Kaj se je za vas spremenilo po uvedbi novosti v zakonodaji na področju socialnovarstvenih pravic? Kako ste občutili spremembe? Prosim navedite primere.

Kot sem že rekla ne prejemam oziroma uveljavljam nobenih pravic zato tudi sprememb nisem občutila.

Vpliv revščine na življenjski svet starih ljudi:

27. Kako ste zadovoljni s svojim življenjem? Kaj bi spremenili v vašem življenju?

Nad svojim življenjem se nimam kaj pritoževati. Sem zdrava, imam ljubečo družino in prijatelje ter mi ničesar ne manjka. Nič si ne želim spremeniti.

28. Kaj vam je pomembno zdaj, ko ste upokojeni?

Najpomembnejše se mi zdi, da imaš okoli sebe ljudi, ki jih imaš rad in se na njih lahko zanesesh.

29. Kako bi sami opisali vaše trenutno finančno stanje? Kaj si lahko kupite, privoščite in čemu se morate odreči, ker za to nimate denarja (hrana, obleke, dopust...)? Kako pogosto pride do tega, da si česa ne morete privoščiti?

Denarja mi ne manjka. Pokojnino porabim za različna popravila v stanovanju, za hrano, za zdravila in druge malenkosti. Do zdaj se mi še ni bilo potrebno ničemur odreči. Seveda pa ne živim na veliki nogi, ampak živim skromno življenje kot je meni všeč.

30. Kako nadomestite finančni primanjkljaj in dobrine, ki jih ne morete kupiti?

Trenutno mi denarja še ni zmanjkalo za nobeno stvar, ki sem jo rabila. Če pa bi imela stisko bi se vedno lahko obrnila na svoje otroke, moji dve sestri, moje prijateljice in najemnike, ki živijo nad mano.

31. Kaj bi si privoščili, če bi imeli več finančnih sredstev?

Morda bi si privoščila več potovanj v druge kraje ali pa kakšne krajše izlete.

32. Kaj za vas predstavlja pojem revščina? Koga bi označili kot revnega?

Mislim, da je reven tisti, ki v starosti nima nikogar na katerega bi se lahko zanesel in ostane čisto sam. V starosti je še posebej težko, saj prične zdravje pešati, pokojnine so nizke in če nimaš še nikogar s katerim bi se lahko pogovoril in nekoliko razbremenil ti je lahko zelo težko.

Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine in strategije preživetja:

22. Kako je po vašem mnenju razvejano vaše socialno omrežje? Katere in koliko ljudi želite, da vas obdaja?

Veliko imam prijateljev in bivših sodelavk. Tudi moja družina je zelo velika. Imam dve sestri, hčerko in dva sinova. Prav tako imam tudi sedem vnukov in deset pravnukov. Mislim, da imam dovolj ljudi na katere se lahko zanesem in včasih imam celo preveč pozornosti od vseh.

23. Kakšne odnose imate z sorodniki, prijatelji, sosedi?

Odnose imam zelo dobre. Sorodniki me obiskujejo vsak dan saj živijo v bližnji okolici. Eden od sinov je celo moj sosed. S prijateljicami se obiskujemo skoraj vsak dan in tudi z zgornjimi najemniki se zelo dobro razumem.

24. Kdo vam pomaga v vaši okolici (sosede, sorodniki)? Na kakšen način vam pomagajo? Koliko ste v stiku z njimi in s kakšnim namenom?

Sorodniki mi pomagajo s kakšnimi hišnimi opravili in drugimi malenkosti. Hčerka me večkrat preseneti z novo obleko ali drugimi darili. Sin mi včasih prinese kosilo in piškote, ki jih imam rada. Vnuki mi včasih pomagajo pri gospodinjskih opravilih. Otroci mi pomagajo tudi pri plačevanju računov in položnic za katere jim dam denar ali pa mi kupijo stvari, ki jih rabim. Ko oni nimajo časa zaradi drugih obveznosti pa mi na pomoč priskočijo prijateljice in tudi najemniki zgornjega stanovanja. Prav tako mi pomagajo pri obešanju perila, delu na vrtu ali pa me kam peljejo če to potrebujem. Zanesem se lahko resnično na vse in vem, da ko potrebujem pomoč mi no to vedno nekdo nudil.

25. Na koga se obrnete, če vam zmanjka denarja za nujne stvari?

Če resnično kaj potrebujem se obrnem na svoje otroke ali pa svoji dve sestri. Vedno pa jim tudi vrnem takoj ko to lahko.

26. Kje in s kom se največ družite? Kako bi vaše boljše finančno stanje vplivalo na druženje z ljudmi?

Vsak dan se družim s sorodniki in prijateljicami. Večinoma smo na obisku eden pri drugemu ali pa kar na vrtu za mojo hišo. Družimo se ob kavi ali različnih dogodkih in praznikih. Mislim, da mi več denarja nebi pomagalo pri druženju saj mislim, da denar uničuje prijateljstva in dobre odnose.

INTERVJU D

Podatki o intervjuvancu:

Spol: M
Starost: 68

Bivališče:

16. V kakšnem okolju živite (agrarnem/urbanem okolju)?

Živim v Lescah.

17. Kje živite (hiša/stanovanju? Koliko članov je v vašem gospodinjstvu?

Živim v srednje velikem stanovanju. Imam eno gospodinjstvo in živim s sinom.

18. Kako vam lastništvo nepremičnine pomaga oziroma vas ovira pri materialni preskrbljenosti?

Pomaga mi pri tem, da imam neko zavetje in kraj kamor se lahko vrnem in mu rečem dom. Stroški stanovanja pa so veliki in včasih je treba tudi kaj popraviti.

Sprememba finančnega položaja po upokojitvi:

23. Kakšno vrsto pokojnine prejimate? Imate morda kakšne druge dodatke oziroma prihodke?

Prejemam starostno pokojnino brez kakršnih koli drugih dodatkov oziroma prihodkov.

24. Ko se je bližala upokojitev, ste jo komaj čakali ali vas je bilo česa strah? Kaj vas je najbolj skrbelo in česa ste se veselili?

Svoje upokojitve sem se veselil. Najbolj pa me je skrbelo, da mi bo večino časa dolgčas in bom osamljen.

25. Kako ste se pripravljali na upokojitev? Kaj bi storili drugače glede upokojitve in materialne varnosti po njej, če bi še enkrat šli skozi svoje življenje?

Pred upokojitvijo sem bil zdrav in sem veliko hodil v hribe in na različne sprehode. Med časom zaposlitve nisem veliko varčeval, ampak sem živel po svojih zmožnostih. S svojim življenjem sem zadovoljen in ničesar nebi spreminjal, razen tega, da pogrešam svojo pokojno ženo in si želim, da bi bila še vedno z mano.

26. Kako ste občutili preskok iz obdobja zaposlitve v obdobje upokojitve?

Po upokojitvi sem imel več časa in sem se lahko posvetil športu in pohodništvu. Drugih večjih sprememb pa nisem opazil.

Vpliv sprememb socialne zakonodaje na življenjski svet starih ljudi, njihovo poznavanje in pridobivanje informacij:

17. Kako ste seznanjeni s pravicami denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči, pogrebne in posmrtnine, varstvenim dodatkom? Kje dobivate informacije o svojih pravicah oziroma dodatkov do katerih ste upravičeni?

Z pravicami nisem veliko seznanjen in o njih vem zelo malo. Včasih sem od medijev prejel kakšno informacijo, vendar temu nisem posvetil veliko pozornosti. Šele zdaj ob intervjuju sem spoznal, da lahko zaprosim za kakšno pravico, ki mi pripada. Na Center za socialno delo bom poslal sina, da se pozanima o pravicah, ki mi pripadajo.

18. Kakšno je vaše mnenje o teh pravicah in njihovih spremembah?

Trenutno nimam mnenja, saj o tem zelo malo vem in ne prejemam nikakršnih ugodnosti.

19. Kaj se je za vas spremenilo po uvedbi novosti v zakonodaji na področju socialnovarstvenih pravic? Kako ste občutili spremembe? Prosim navedite primere.

Trenutno ne morem komentirati sprememb in svojih občutij za spremembo le teh, saj bom šele zdaj zaprosil za ugodnosti.

Vpliv revščine na življenjski svet starih ljudi:

33. Kako ste zadovoljni s svojim življenjem? Kaj bi spremenili v vašem življenju?

S svojim življenjem sem trenutno zadovoljen. Spremenil bi samo to, da bi bil finančno bolj zmožen plačevati svoje stroške.

34. Kaj vam je pomembno zdaj, ko ste upokojeni?

Najpomembnejše v starosti se mi zdi to, da imaš ljudi, ki ti pomagajo v starosti in s tem preprečujejo osamljenost.

35. Kako bi sami opisali vaše trenutno finančno stanje? Kaj si lahko kupite, privoščite in čemu se morate odreči, ker za to nimate denarja (hrana, obleke, dopust,...)? Kako pogosto pride do tega, da si česa ne morete privoščiti?

Finančno stanje imam zadovoljivo, vendar odkar imam pokojno ženo, se težje prebijam skozi mesec in skrbim za svoje stroške. Ko je bila žena še živa sva si lahko skupaj privoščila veliko več. Tudi dopuste na morju in v toplicah ali gorah. Odkar pa sem sam moram zelo paziti, kaj si lahko privoščim in kaj ne. Večinoma si privoščim najosnovnejše dobrine, saj ima mesec le 30 dni ali celo 31 dni. Obleke velikokrat ne kupujem, razen ko te potrebujem. Na dopust pa ne hodim, saj trenutno tudi nimam več želje hoditi na dopuste sam.

36. Kako nadomestite finančni primanjkljaj in dobrine, ki jih ne morete kupiti?

Če mi slučajno zmanjka denarja za to prosim sina, da mi posodi. Ta denar mi tudi vedno zmeraj vrnem takoj ko lahko.

37. Kaj bi si privoščili, če bi imeli več finančnih sredstev?

Če bi imel več denarja bi z njim sinu zagotovil boljše življenje in izobrazbo.

38. Kaj za vas predstavlja pojem revščina? Koga bi označili kot revnega?

Vsak upokojenec, ki živi sam v stanovanju je reven, saj so stroški in vzdrževanje stanovanja dragi.

Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine in strategije preživetja:

27. Kako je po vašem mnenju razvejano vaše socialno omrežje? Katere in koliko ljudi želite, da vas obdaja?

Imam nekaj ljudi okoli sebe za katere pa nisem prepričan, da bi mi pomagali v težki situaciji. Najraje imam družbo svojega sina, želim pa si, da bi bila ob meni tudi žena.

28. Kakšne odnose imate z sorodniki, prijatelji, sosedi?

Z sorodniki in prijatelji imam dobre odnose, vendar je veliko sorodnikov že pokojnih. Sosede poznam na videz in se tudi pozdravimo ter spregovorimo nekaj besed, ko se srečamo. Z njimi nimam tesnih stikov.

29. Kdo vam pomaga v vaši okolici (sosede, sorodniki)? Na kakšen način vam pomagajo? Koliko ste v stiku z njimi in s kakšnim namenom?

Največ mi pomaga moj sin. Pomaga mi finančno in pri malenkostih, ki jih je potrebno postoriti v stanovanju. Občasno pa k meni hodi tudi bližnja sosedka, ki mi pomaga pri gospodinjskih opravilih. Vsakič ji za to dam tudi manjšo nagrado.

30. Na koga se obrnete, če vam zmanjka denarja za nujne stvari?

Pri tem se obrnem na svojega sina, kateremu tudi vrnem takoj ko lahko.

31. Kje in s kom se največ družite? Kako bi vaše boljše finančno stanje vplivalo na druženje z ljudmi?

Zdaj ko sem nekoliko bolj obnemogel, sem večino časa doma in pogrešam svojo družbo. Včasih pa smo se družili s prijatelji v hribih, skupaj smo šli na kakšno pijačo in izlete. Z družino pa smo si privoščili lepe dopuste. Mislim, da pa boljše finančno stanje nebi naredilo oziroma vplivalo na moje sedanje življenje.

INTERVJU E

Podatki o intervjuvancu:

Spol: Ž
Starost: 74

Bivališče:

19. V kakšnem okolju živite (agrarnem/urbanem okolju)?

Živim v Radovljici.

20. Kje živite (hiša/stanovanju? Koliko članov je v vašem gospodinjstvu?

Živim v veliki hiši. Imamo dve gospodinjstvi in živim skupaj s hčerko in njenimi tremi otroci.

21. Kako vam lastništvo nepremičnine pomaga oziroma vas ovira pri materialni preskrbljenosti?

Zdi se mi, da mi predstavlja eno sigurnost. Da imam streho nad glavo in nisem na cesti.

Sprememba finančnega položaja po upokojitvi:

27. Kakšno vrsto pokojnine prejimate? Imate morda kakšne druge dodatke oziroma prihodke?

Prejemam pokojnino po možu. Drugih dohodkov nimam.

28. Ko se je bližala upokojitev, ste jo komaj čakali ali vas je bilo česa strah? Kaj vas je najbolj skrbelo in česa ste se veselili?

Komaj. Nič me ni skrbelo. Delala sem za tekočim trakom in delo tam je bilo zelo naporno in stresno.

29. Kako ste se pripravljali na upokojitev? Kaj bi storili drugače glede upokojitve in materialne varnosti po njej, če bi še enkrat šli skozi svoje življenje?

Nisem imela časa, da bi se pripravljala na upokojitev. Živim od danes do jutri in vsak dan dam maksimalno od sebe. Mogoče bi lahko kaj več privarčevala, če bi imela to možnost, saj so bile plače slabe.

30. Kako ste občutili preskok iz obdobja zaposlitve v obdobje upokojitve?

Preskok se mi ni zdel velik. Problem je bil samo to, da je prej vse finance urejal moj mož zdaj pa jih moram sama, saj je on umrl. Res pa je, da mi pri tem pomaga hčerka.

Vpliv sprememb socialne zakonodaje na življenjski svet starih ljudi, njihovo poznavanje in pridobivanje informacij:

20. Kako ste seznanjeni s pravicami denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči, pogrebne in posmrtnine, varstvenim dodatkom? Kje dobivate informacije o svojih pravicah oziroma dodatkov do katerih ste upravičeni?

Vem za pravice, ne vem pa kako jih dobiti in kakšni so pogoji. Doma imamo naročen Dnevnik. Vedno ga preberem zjutraj ob kavi. Veliko pa izvem tudi z televizijo in radia.

21. Kakšno je vaše mnenje o teh pravicah in njihovih spremembah?

Nimam mnenja.

22. Kaj se je za vas spremenilo po uvedbi novosti v zakonodaji na področju socialnovarstvenih pravic? Kako ste občutili spremembe? Prosim navedite primere.

Ker ne uveljavljam teh pravic se zame ni nič spremenilo in nisem občutila sprememb.

Vpliv revščine na življenjski svet starih ljudi:

39. Kako ste zadovoljni s svojim življenjem? Kaj bi spremenili v vašem življenju?

S svojim življenjem sem zadovoljna. Zdaj ne morem spremeniti prav veliko. Včasih razmišljam le o kakšnem dodatnem zaslužku, saj bi tako svoji hčerki in vnukom lahko kaj več kupila.

40. Kaj vam je pomembno zdaj, ko ste upokojeni?

Najpomembnejše se mi zdi zdravje. Pa tudi to da so zdravi otroci in vnuki.

41. Kako bi sami opisali vaše trenutno finančno stanje? Kaj si lahko kupite, privoščite in čemu se morate odreči, ker za to nimate denarja (hrana, obleke, dopust,...)? Kako pogosto pride do tega, da si česa ne morete privoščiti?

Dohodkov imam dovolj za preživetje. Kupim si lahko vse, kar potrebujem, čeprav se nebi branila dodatnega zaslužka oziroma denarja. Tudi odreči se mi ni bilo treba ničesar. Še ni prišlo do tega.

42. Kako nadomestite finančni primanjkljaj in dobrine, ki jih ne morete kupiti?

Tako, da sem skromna. Če bi mi res zmanjkalo pa bi se obrnila na hčer.

43. Kaj bi si privoščili, če bi imeli več finančnih sredstev?

Svoji hčerki in vnukom bi kupila kakšno malenkost več in jih tako razveselila.

44. Kaj za vas predstavlja pojem revščina? Koga bi označili kot revnega?

Ne vem. Nekdo, ki nima ničesar.

Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine in strategije preživetja:

32. Kako je po vašem mnenju razvejano vaše socialno omrežje? Katere in koliko ljudi želite, da vas obdaja?

Moja socialna mreža je vezana predvsem na društvo upokojencev in na bližnje sorodnike. Večkrat se družimo in hodimo na izlete. Tam imam nekaj prijateljic s katerimi imam površinske odnose. Čisto dovolj mi je to, kar imam in si nebi želela več ljudi okoli sebe.

33. Kakšne odnose imate z sorodniki, prijatelji, sosedi?

Z vsemi imam dobre odnose. Z hčerko in vnuki se zelo dobro razumem. Imamo se zelo radi. Z drugimi v društvu in sosedi pa nimam globljih odnosov.

34. Kdo vam pomaga v vaši okolici (sosedje, sorodniki)? Na kakšen način vam pomagajo? Koliko ste v stiku z njimi in s kakšnim namenom?

Pomagajo mi bližnji sorodniki (hči in vnuki) in sicer pri težjih opravilih doma v hiši in okoli nje. Ker živimo skupaj smo v stiku vsak dan in če mi ne pomagajo se družimo kar tako, da preženemo čas.

35. Na koga se obrnete, če vam zmanjka denarja za nujne stvari?

Za enkrat mi še ni zmanjkalo denarja, če pa bi mi, bi se obrnila na hči. Morda tudi na starejša vnuka, ki imata že oba dobre službe.

36. Kje in s kom se največ družite? Kako bi vaše boljše finančno stanje vplivalo na druženje z ljudmi?

Sem v društvu upokojencev, zato se največkrat tam družim z drugimi. Skupaj hodimo tudi na kakšne izlete. Včasih pa pridejo tudi k meni domov na kavo kakšni prijatelji. Ne vem če bi vplivalo.

INTERVJU F

Podatki o intervjuvancu:

Spol: Ž
Starost: 80

Bivališče:

22. V kakšnem okolju živite (agrarnem/urbanem okolju)?

Živim na Hrušici.

23. Kje živite (hiša/stanovanju? Koliko članov je v vašem gospodinjstvu)?

Živim v stanovanju s svojim možem.

24. Kako vam lastništvo nepremičnine pomaga oziroma vas ovira pri materialni preskrbljenosti?

Pomaga mi pri tem, da imam nek občutek varnosti na stara leta. Prav tako sem na to ponosna, saj sva ga skupaj z možem kupila že dolgo nazaj. Ker pa je dovolj veliko le za naju, z njim nimava pretiranih stroškov.

Sprememba finančnega položaja po upokojitvi:

31. Kakšno vrsto pokojnine prejimate? Imate morda kakšne druge dodatke oziroma prihodke?

Prejemam samo pokojnino.

32. Ko se je bližala upokojitev, ste jo komaj čakali ali vas je bilo česa strah? Kaj vas je najbolj skrbelo in česa ste se veselili?

Svoje upokojitve se nisem preveč veselila, saj nisem vedela kaj bom z vsem prostim časom, ki bo kar naenkrat na voljo. Mogoče sem ena redkih, ki se je veselila dela in je bil zame odhod v pokoj težak. Veselila pa sem se različnih dopustov z možem.

33. Kako ste se pripravljali na upokojitev? Kaj bi storili drugače glede upokojitve in materialne varnosti po njej, če bi še enkrat šli skozi svoje življenje?

Nisem se pripravljala na upokojitev. Vedela sem, da je moja pokojnina zagotovljena in me zato ni skrbelo. Nič nebi naredila drugače.

34. Kako ste občutili preskok iz obdobja zaposlitve v obdobje upokojitve?

Ja, kar precej. Tudi zdaj počnem veliko stvari in sem zelo aktivna. Ampak človek je navajen vsak dan vstati in oditi v službo. Najbolj se je to poznalo takoj po upokojitvi.

Vpliv sprememb socialne zakonodaje na življenjski svet starih ljudi, njihovo poznavanje in pridobivanje informacij:

23. Kako ste seznanjeni s pravicami denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči, pogrebne in posmrtnine, varstvenim dodatkom? Kje dobivate informacije o svojih pravicah oziroma dodatkih do katerih ste upravičeni?

Z pravicami sem seznanjena, čeprav jih ne prejemam. Večino informacij pridobim prek medijev.

24. Kakšno je vaše mnenje o teh pravicah in njihovih spremembah?

Pravice se mi zdijo dobre, vendar so pogoji za to preveč strogi in omejeni.

25. Kaj se je za vas spremenilo po uvedbi novosti v zakonodaji na področju socialnovarstvenih pravic? Kako ste občutili spremembe? Prosim navedite primere.

Prav nič se ni spremenilo. Jih nisem občutila.

Vpliv revščine na življenjski svet starih ljudi:

45. Kako ste zadovoljni s svojim življenjem? Kaj bi spremenili v vašem življenju?

Zelo sem zadovoljna s svojim zdajšnjim življenjem in nebi nič spreminjala. Čeprav včasih še vedno pogrešam svojo službo.

46. Kaj vam je pomembno zdaj, ko ste upokojeni?

Najbolj mi je pomemben prosti čas, ki ga preživim z možem in občasno s svojimi otroci. Prav tako pa je pomembno, da ostaneš čim dlje aktiven.

47. Kako bi sami opisali vaše trenutno finančno stanje? Kaj si lahko kupite, privoščite in čemu se morate odreči, ker za to nimate denarja (hrana, obleke, dopust,...)? Kako pogosto pride do tega, da si česa ne morete privoščiti?

Finančno stanje imam dovolj visoko. Skupaj z možem imava na banki tudi vezane vloge in sva glede denarja dovolj preskrbljena. Vedno nama konec meseca ostane še toliko denarja, da ga lahko nekaj privarčujeva. Vedno sva si lahko vse privoščila. Prav tako pa tudi nisva zapravljava. Skupaj hodiva na morje, oblek pa imava polne omare tako, da ne rabiva novih.

48. Kako nadomestite finančni primanjkljaj in dobrine, ki jih ne morete kupiti?

Nimam finančnega primanjkljaja, vsaj za enkrat ne.

49. Kaj bi si privoščili, če bi imeli več finančnih sredstev?

Mislím, da nič. Že zdaj si privoščiva vse kar si želiva.

50. Kaj za vas predstavlja pojem revščina? Koga bi označili kot revnega?

Kaj pa vem. Mislím, da so to tisti, ki nimajo svojega doma in dovolj visoke pokojnine oziroma plače, da bi lahko preživeli skozi mesec.

Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine in strategije preživetja:

37. Kako je po vašem mnenju razvejano vaše socialno omrežje? Katere in koliko ljudi želite, da vas obdaja?

Mislím, da je dovolj razvejana. Morda, bi se lahko imela več stikov z svojima otrokoma in vnuki, čeprav mi je tudi tako kot je čisto vrede, saj imam moža.

38. Kakšne odnose imate z sorodniki, prijatelji, sosedi?

Z vsemi imam dobre odnose. Sorodnikov nimam, saj so moji starši že pokojni. Z sinom in hčerko ter vnuki pa imam dobre odnose. Imam tudi veliko prijateljic in prav tako se podružim tudi s kakšnimi sosedi.

39. Kdo vam pomaga v vaši okolici (sosedje, sorodniki)? Na kakšen način vam pomagajo? Koliko ste v stiku z njimi in s kakšnim namenom?

Največ si pomagava z možem med seboj. Skupaj hodiva v trgovino, skrbiva za gospodinjstvo in druge malenkosti. Z drugimi sem v stiku samo zaradi druženja in razbremenitve.

40. Na koga se obrnete, če vam zmanjka denarja za nujne stvari?

Mi še ni zmanjkalo denarja.

41. Kje in s kom se največ družite? Kako bi vaše boljše finančno stanje vplivalo na druženje z ljudmi?

Z sinom in hčerko se velikokrat pokličemo prek telefona in malo poklepetamo. Vnuke večkrat vidim ob praznikih, rojstnih dnevih in drugih takih dogodkih. Z prijatelji se družimo ob kavi, včasih pa gremo tudi skupaj na kakšen izlet. Največkrat pa tudi na kakšne sprehode. Ne bi nič vplivalo.

INTERVJU G

Podatki o intervjuvancu:

Spol: Ž
Starost: 90

Bivališče:

25. V kakšnem okolju živite (agrarnem/urbanem okolju)?

Živim v Nomenj-u. To je manjša vas blizu Bohinja.

26. Kje živite (hiša/stanovanju)? Koliko članov je v vašem gospodinjstvu?

Živim v starejši večji kmečki hiši. Trenutno živim samo s sinom in njegovo ženo.

27. Kako vam lastništvo nepremičnine pomaga oziroma vas ovira pri materialni preskrbljenosti?

Včasih je bila hiša lepa, sedaj pa že razpada. Pohajati so mi začele moči in tudi finančno je nisem sposobna obnavljati. Ampak dobro, smo nekako na toplem in pod streho.

Sprememba finančnega položaja po upokojitvi:

35. Kakšno vrsto pokojnine prejimate? Imate morda kakšne druge dodatke oziroma prihodke?

Prejemam samo pokojnino. Drugih dodatkov nimam. Včasih ko sem bila še zmožna dela, sem v pokoju včasih pospravljala tudi gostilne in kakšna stanovanja. Zaradi obnemoglosti kasneje to ni bilo več mogoče.

36. Ko se je bližala upokojitev, ste jo komaj čakali ali vas je bilo česa strah? Kaj vas je najbolj skrbelo in česa ste se veselili?

Strah me je bilo kako visoka bo moja penzija. Plača je bila slaba in upokojitve se nisem veselila, saj sem vedela, da bom še težje shajala skozi mesece. Veselila sem se preživljanja časa s svojim možem, vendar je kmalu postal pokojen.

37. Kako ste se pripravljali na upokojitev? Kaj bi storili drugače glede upokojitve in materialne varnosti po njej, če bi še enkrat šli skozi svoje življenje?

Nič se nisem pripravljala, saj za to ni bilo možnosti. Bili smo zakreditirani, saj smo gradili hišo in imela sem majhnega otroka ter slabo službo. Če bi lahko kaj spremenila bi to, da bi imela več ljudi okoli sebe. Tako bi mi lahko zdaj več pomagali. Želim si tudi, da bi imela boljšo službo.

38. Kako ste občutili preskok iz obdobja zaposlitve v obdobje upokojitve?

Ga niti nisem občutila, saj sem se tudi po upokojitvi občasno ukvarjala s pospravljanjem in čiščenjem različnih prostorov.

Vpliv sprememb socialne zakonodaje na življenjski svet starih ljudi, njihovo poznavanje in pridobivanje informacij:

26. Kako ste seznanjeni s pravicami denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči, pogrebne in posmrtnine, varstvenim dodatkom? Kje dobivate informacije o svojih pravicah oziroma dodatkov do katerih ste upravičeni?

Z pravicami nisem seznanjena. Vem le, da bi zaradi nizke pokojnine lahko imela varstveni dodatek. Ker pa sin in njegova žena tega nočeta, saj bi ga morala po moji smrti vračati nikoli nisem zaprosila zanj. Informacij ne dobivam. Včasih le kaj malega zasledim na radiu ali pa mi pove kakšna znanka.

27. Kakšno je vaše mnenje o teh pravicah in njihovih spremembah?

Ga nimam, saj ugodnosti ne prejemam.

28. Kaj se je za vas spremenilo po uvedbi novosti v zakonodaji na področju socialnovarstvenih pravic? Kako ste občutili spremembe? Prosim navedite primere.

Nič. Jih nisem.

Vpliv revščine na življenjski svet starih ljudi:

51. Kako ste zadovoljni s svojim življenjem? Kaj bi spremenili v vašem življenju?

Ne vem. Sem kar zadovoljna, ker vem, da bi bilo lahko še slabše. Spremenila bi to, da bi lahko dal časa ostala zdrava in gibljiva. Včasih sem vso hrano pridelala doma na vrtu, zdaj pa tega ne zmorem več. Večino stvari si moram kupiti. Prav tako pa si želim, da bi imela boljše odnose s svojim sinom in njegovo ženo.

52. Kaj vam je pomembno zdaj, ko ste upokojeni?

Najpomembnejši se mi zdijo dobri odnosi z družino. Predvsem pa se mi zdi pomembno tudi zdravje, saj šele zdaj vidim odkar sem onemogla kako pomembno je to.

53. Kako bi sami opisali vaše trenutno finančno stanje? Kaj si lahko kupite, privoščite in čemu se morate odreči, ker za to nimate denarja (hrana, obleke, dopust,...)? Kako pogosto pride do tega, da si česa ne morete privoščiti?

Sem zelo skromna in bi si želela več pokojnine, saj je ta premajhna. Vsak mesec posebej moram dobro premisliti in preračunati, kaj si lahko privoščim in česa ne, da lahko preživim. Na dopustu nisem bila že zelo dolgo. Nazadnje sem bila ko je bil moj mož še živ. Obleke imam že več let iste, hrano pa si kupujem le najosnovnejšo. Včasih ko smo imeli še živino smo imeli svoja jajca, mleko in zelenjavo. Tega zdaj ni več. Včasih če so stroški višji oziroma pride nepredvidena situacija in se tako moram odpovedati tudi hrani, da lahko preživim.

54. Kako nadomestite finančni primanjkljaj in dobrine, ki jih ne morete kupiti?

Včasih sem si večino hrane pridelala sama na vrtu. Zdaj ko to ni več možno pa se moram kdaj tudi odpovedati hrani. Sem raje lačna kot, da bi mi zmanjkalo za nujnejše stvari.

55. Kaj bi si privoščili, če bi imeli več finančnih sredstev?

Če bi imela več denarja, bi obnovila hišo in si privoščila tudi kakšno sprostitev ali pa priboljšek.

56. Kaj za vas predstavlja pojem revščina? Koga bi označili kot revnega?

Mislim, da je to vsak, ki nima ne financ ne dobrih odnosov z drugimi. Prav tako pa tudi tak, ki živi v težkih in nevzdržnih pogojih. Za sebe ravno ne bi rekla, da sem revna, sem pa zelo blizu, saj si marsikaj ne morem privoščiti.

Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine in strategije preživetja:

42. Kako je po vašem mnenju razvejano vaše socialno omrežje? Katere in koliko ljudi želite, da vas obdaja?

Imam zelo malo ljudi okoli sebe. Želim, si da bi imela ob sebi še vedno svojega moža in bi s sinom imela boljše odnose. Prav tako pa si želim, da bi imela tudi več prijateljev, ki bi mi lahko kdaj priskočili na pomoč.

43. Kakšne odnose imate z sorodniki, prijatelji, sosedi?

Z sosedi imam dobre odnose, saj gre za mirno sosesko. Drugih ljudi imam zelo malo, s katerimi se kar razumem. Slabše odnose pa imam s sinom, saj me njegova žena ne mara preveč (ji ni všeč, da živimo skupaj).

44. Kdo vam pomaga v vaši okolici (sosedje, sorodniki)? Na kakšen način vam pomagajo? Koliko ste v stiku z njimi in s kakšnim namenom?

Nihče mi ne pomaga. Včasih se pri meni oglasi kakšna znanka, da kakšno rečeva. Sin mi pomaga vzdrževati hišo, ki je sama nebi zmogla. Včasih pa postori tudi kaj okoli hiše in pomaga pri prenovi, če je to res potrebno. Prav tako pa mi prinese tudi kaj iz trgovine in me pelje k zdravniku ter hodi po zdravila. Položnice in račune plačujem preko trajnika. Njegova žena mi nič ne pomaga. Večinoma sem za vse sama.

45. Na koga se obrnete, če vam zmanjka denarja za nujne stvari?

Sem zelo skromna in si raje kaj ne privoščim. Če pa bi bila res kriza bi prosila sina da mi posodi.

46. Kje in s kom se največ družite? Kako bi vaše boljše finančno stanje vplivalo na druženje z ljudmi?

Se ne družim z nikomer, saj tudi nikogar nimam. Včasih k meni pride le kakšna znanka s katerimi sem se družila še, ko sem hodila v cerkev. Mislim, da finančno stanje ne bi vplivalo na druženje. Zdi se mi, da bi jaz potrebovala le več zdravja in boljših odnosov z drugimi ljudmi kot financ.

9.3 Odnosno kodiranje

Bivanjske razmere:

ZAPORE DNA ŠT.	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A1	Živim v Žirovnici	Agrarno okolje	Kraj bivanja	Bivanjske razmere
A2	Živim v večji hiši	Življenje v hiši	Bivalno okolje	Bivanjske razmere
A3a	Imamo eno gospodinjstvo.	Skupno gospodinjstvo	Gospodinjstvo	Bivanjske razmere
A3b	V isti hiši pa živi še hčerka z možem in dvema otrokoma.	Živi s sorodniki		Bivanjske razmere
A4	imam streho nad glavo in mi za enkrat ne predstavlja ovire.	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
B1	Živim v Zgornjih Gorjah	Agrarno okolje	Kraj bivanja	Bivanjske razmere
B2	Živim v veliki hiši.	Življenje v hiši	Bivalno okolje	Bivanjske razmere
B3a	Ker živim sam.	Samostojno življenje		Bivanjske razmere
B3b	imam eno gospodinjstvo	Samostojno gospodinjstvo	Gospodinjstvo	Bivanjske razmere
B4	Rad živim doma in za enkrat mi ne predstavlja ovire.	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
C1	Živim na Jesenicah.	Urbano okolje	Kraj bivanja	Bivanjske razmere
C2	Živim v stanovanju.	Življenje v stanovanju	Bivalno okolje	Bivanjske razmere
C3a	Skupaj z ženo	Življenje s sorodniki		Bivanjske razmere
C3b	živiva v enem gospodinjstvu	Skupno gospodinjstvo	Gospodinjstvo	Bivanjske razmere
C4	da imam zagotovljeno bivališče.	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
C5a	Imava stroške vzdrževanja in najemnino..	Ovira nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
C5b	Drugo leto bo treba popraviti okna	Ovira nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
C6a	ker je dovolj veliko in s tem omogoča moji invalidni ženi lažje gibanje po prostorih.	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
C6b	V stolpnici je tudi dvigalo kar je velika prednost.	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
Č1	Živim na Bregu.	Agrarno okolje	Kraj bivanja	Bivanjske razmere
Č2	Živim v svoji večji hiši.	Življenje v hiši	Bivalno okolje	Bivanjske

				razmere
Č3a	Živim sama.	Samostojno gospodinjstvo	Gospodinjstvo	Bivanjske razmere
Č3b	Živim sama.	Samostojno življenje		
Č3c	Nad menoj v isti hiši pa živi še druga družina.	Življenje z najemniki		Bivanjske razmere
Č4	Sem na svojem.	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
Č5	Ker je mož pokojen pa je vzdrževanje malo težje.	Ovira nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
D1	Živim v Lescah.	Agrarno okolje	Kraj bivanja	Bivanjske razmere
D2	Živim v srednje velikem stanovanju.	Življenje v stanovanju	Bivalno okolje	Bivanjske razmere
D3a	Imam eno gospodinjstvo	Skupno gospodinjstvo	Gospodinjstvo	Bivanjske razmere
D3b	in živim s sinom.	Življenje s sorodniki		Bivanjske razmere
D4a	da imam neko zavetje	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
D4b	kraj kamor se lahko vrnem in mu rečem dom.	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
D5a	Stroški stanovanja pa so veliki in	Ovira nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
D5b	včasih je treba tudi kaj popraviti.	Ovira nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
E1	Živim v Radovljici	Urbano okolje	Kraj bivanja	Bivanjske razmere
E2	Živim v veliki hiši	Življenje v hiši	Bivalno okolje	Bivanjske razmere
E3a	Imamo dve gospodinjstvi	Samostojno gospodinjstvo	Gospodinjstvo	Bivanjske razmere
E3b	in živim skupaj s hčerko in njenimi tremi otroci.	Življenje s sorodniki		Bivanjske razmere
E4	da mi predstavlja eno sigurnost.	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
E5a	Da imam streho nad glavo	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere Bivanjske razmere
E5b	nisem na cesti	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
F1	Živim na Hrušici.	Agrarno okolje	Kraj bivanja	Bivanjske razmere
F2a	Živim v stanovanju.	Življenje v stanovanju	Bivalno okolje	Bivanjske razmere
F2b	s svojim možem	Skupno gospodinjstvo	Gospodinjstvo	Bivanjske razmere
F2c	S svojim možem	Življenje s sorodnikom		
F3	da imam nek občutek varnosti na stara leta.	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
F4	z njim nimava	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske

	pretiranih stroškov.			razmere
G1	Živim v Nomenj-u	Agrarno okolje	Kraj bivanja	Bivanjske razmere
G2	Živim v starejši večji kmečki hiši.	Življenje v hiši	Bivalno okolje	Bivanjske razmere
G3a	Trenutno živim samo s sinom in njegovo ženo.	Skupno gospodinjstvo	Gospodinjstvo	Bivanjske razmere
G3b	Trenutno živim samo s sinom in njegovo ženo.	Življenje s sorodniki		Bivanjske razmere
G4	Včasih je bila hiša lepa, sedaj pa že razpada.	Ovira nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
G5	finančno je nisem sposobna obnavljati.	Ovira nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
G6a	smo nekako na toplem	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere
G6b	pod streho.	Prednost nepremičnine	Lastništvo nepremičnine	Bivanjske razmere

Pripravljanje na upokojitev:

A7	sem upokojitev komaj čakala	Komaj čakala upokojitev	Veselil upokojitve	Pripravljanje na upokojitev
A8	Skrbelo me ni nič	Ni skrbi	Skrbi glede upokojitve	Pripravljanje na upokojitev
A9	veselila pa sem se prostega časa.	Veselil prostega časa	Veselje glede upokojitve	Pripravljanje na upokojitev
A10	Vsak mesec od svoje plače nekaj privarčevala za morebitne hude čase.	je varčeval	Varčevanje v času zaposlitve	Pripravljanje na upokojitev
B8a	Veselil sem se pokoja	Veselil upokojitve	Veselil upokojitve	Pripravljanje na upokojitev
B8b	da se bom spet vrnil v svoj rojstni kraj	Vrnitev v rojstni kraj	Veselil upokojitve	Pripravljanje na upokojitev
B8c	srečal svoje stare prijatelje in znance.	Čas za prijatelje	Veselil upokojitve	Pripravljanje na upokojitev
B9	sem imel v Sloveniji hišo za po upokojitvi	Je varčeval	Varčevanje v času zaposlitve	Pripravljanje na upokojitev
B10	Nekaj malega sem tudi privarčeval pri plači za stara leta.	Je varčeval	Varčevanje v času zaposlitve	Pripravljanje na upokojitev
C9	Nekoliko me je skrbela moja pokojnina	Skrb o višini pokoja	Skrbi glede upokojitve	Pripravljanje na upokojitev
C10a	da bom več časa preživel z ženo	Več časa z partnerko	Veselil upokojitve	Pripravljanje na upokojitev
C10b	bova tudi skupaj kam šla	Skupni izleti	Veselil upokojitve	Pripravljanje na upokojitev
C11	Nekoliko me je skrbelo tudi moje zdravje v starosti.	Skrb glede zdravja	Skrbi glede upokojitve	Pripravljanje na upokojitev
C12	Sam prav dosti	Ni varčeval	Varčevanje v času	Pripravljanje na

	nisem varčeval.		zaposlitve	upokožitev
C13	Kupil sem kar sem rabil	Ni varčeval	Varčevanje v času zaposlitve	Pripravljanje na upokožitev
C22	Skrbi me le kako bo, če tudi sam zbolim	Skrb za zdravje	Skrbi glede upokožitve	Pripravljanje na upokožitev
Č8	Skrbelo me je samo moje zdravje na stara leta	Skrb za zdravje	Skrbi glede upokožitve	Pripravljanje na upokožitev
Č9a	Drugače pa sem se upokožitve veselila,	Veselila upokožitve	Veselil upokožitve	Pripravljanje na upokožitev
Č9b	sem se lahko posvetila sama sebi.	Več prostega časa	Veselil upokožitve	Pripravljanje na upokožitev
Č10	Veselila sem se tudi tega, da se lahko bolj posvetim svojim hobijem, ki jih imam rada	Več časa za hobije	Veselil upokožitve	Pripravljanje na upokožitev
Č11	Nekaj malega sem varčevala že prej	Je varčeval	Varčevanje v času zaposlitve	Priprava na upokožitev
D7	Svoje upokožitve sem se veselil.	Veselil upokožitve	Veselil upokožitve	Pripravljanje na upokožitev
D8a	Najbolj pa me je skrbelo, da mi bo večino časa dolgčas	Preveč prostega časa	Skrbi glede upokožitve	Pripravljanje na upokožitev
D8b	bom osamljen.	Skrb za osamljenost	Skrbi glede upokožitve	Pripravljanje na upokožitev
D9a	Med časom zaposlitve nisem veliko varčeval	Ni varčeval	Varčevanje v času zaposlitve	Pripravljanje na upokožitev
E8	Komaj	Veselila upokožitve	Veselil upokožitve	Pripravljanje na upokožitev
E9	Nič me ni skrbelo.	Ni skrbi	Skrbi glede upokožitve	Pripravljanje na upokožitev
E10	Nisem imela časa, da bi se pripravljala na upokožitev	Ni varčevanja	Varčevanje v času zaposlitve	Pripravljanje na upokožitev
F6a	Svoje upokožitve se nisem preveč veselila	Ni veselila upokožitve	Ni veselil upokožitve	Pripravljanje na upokožitev
F6b	saj nisem vedela kaj bom z vsem prostim časom, ki bo kar naenkrat na voljo.	Preveč prostega časa	Skrbi glede upokožitve	Pripravljanje na upokožitev
F7	Veselila pa sem se različnih dopustov z možem.	Skupni izleti	Veselil upokožitve	Pripravljanje na upokožitev
F8	Nisem se pripravljala na upokožitev	Ni varčeval	Varčevanje v času zaposlitve	Pripravljanje na upokožitev
G9	Strah me je bilo kako visoka bo moja penzija.	Strah o višini pokojnine	Skrbi glede upokožitvijo	Pripravljanje na upokožitev
G10a	upokožitve se nisem veselila,	Ni se veselila upokožitve	ni veselil upokožitve	Pripravljanje na upokožitev
G10b	saj sem vedela, da	Finančna stiska	Skrbi glede upokožitve	Pripravljanje na

	bom še težje shajala skozi mesece			upokojitev
G11	Veselila sem se preživljanja časa s svojim možem.,	Več skupnega časa z partnerjem	Veselil upokojitve	Pripravljanje na upokojitev
G12	Nič se nisem pripravljala	Ni varčevanja	Varčevanje v času zaposlitve	Pripravljanje na upokojitev

Sprememba finančnega položaja po upokojitvi:

A5a	Prejemam starostno	Starostna pokojnina	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
A5b	vdovsko pokojnino	Vdovska pokojnina	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
A6	nimam drugih dodatkov	Ni dodatkov	Dodatki in drugi prihodki	Finančni položaj po upokojitvi
A11	Nič nebi spremenila.	Ni želje po spremembi	Spremembe glede materialne varnosti in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
A12	Niti nisem občutila nikakršnega preskoka med obema obdobjema	Ni občutila preskoka	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
A13	Odkar sem upokojena imam le več časa zase	Več časa zase	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
B5a	Prejemam starostno	Starostna pokojnina	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
B5b	vdovsko pokojnino	Vdovska pokojnina	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
B6	Prejemam tudi ugodnosti za pomoč in postrežbo	Pomoč in postrežba	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
B7	Prejemam tudi nekaj malega za izgnanstvo med drugo svetovno vojno	Dodatek za izgnanstvo	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
B11a	Nič nebi spremenil	Ni želje po spremembi	Spremembe glede materialne varnosti in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
B11b	da bi se prej vrnil domov iz tujine	Želja po spremembi	Spremembe glede materialne varnosti in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
B11c	tu dočakal pokoj	Želja po spremembi	Spremembe glede materialne varnosti in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
B12a	nisem občutil velike spremembe med obdobji	Ni občutil sprememb	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
B12b	Čprav je pokojnina manjša od prejšnje plače	Manjša pokojnina	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
C7a	Sam prejemam	Starostna pokojnina	Vir dohodka	Finančni položaj

	starostno pokojnino.			po upokojitvi
C7b	Žena prejema dodatek za pomoč in postrežbo	Dodatki partnerja	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
C8	Sam dodatkov nimam	Ni dodatkov	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
C14	bi tudi sam bolj varčeval	Želja po spremembi	Spremembe glede materialne varnosti in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
C15a	Preskok je bil velik.	Je občutil preskok	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
C15b	Pokojnina je bila še enkrat manjša kot plača.	Manjša pokojnina	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
C15c	Ker pa nisem imel tako dobre službe je bilo plačevanje najemnine stanovanja in stroškov težje kot prej.	Večji stroški	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
Č6	Prejemam moževo pokojnino	Vdovska pokojnina	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
Č7	Drugih dohodkov nimam.	Ni drugih dohodkov	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
Č13	Če bi lahko kaj spremenila bi imela boljšo izobrazbo.	Želja po spremembi	Spremembe glede materialne varnosti in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
Č14	Kar naenkrat sem imela preveč časa in nisem vedela kaj bi z njim.	Več časa zase	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
Č15a	Zato sem lahko veliko vrtnarila, saj obožujem rože	Čas za hobije	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
Č15b	pletla gobeline	Čas za hobije	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
Č15c	reševala križanke	Čas za hobije	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
Č16	Imela sem več časa tudi za prijateljice.	Več časa za prijateljice	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
D6a	Prejemam starostno pokojnino	Starostna pokojnina	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
D6b	brez kakršnih koli drugih dodatkov oziroma prihodkov.	Ni dodatkov ali dohodkov	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
D10a	ničesar nebi spreminjal,	Ni želje po spremembi	Spremembe glede materialne varnosti in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
D10b	pogrešam svojo pokojno ženo in si želim, da bi bila še vedno z mano.	Želja po spremembi	Spremembe glede materialne varnosti in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
D11a	Po upokojitvi sem imel več časa	Več časa zase	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi

D11b	sem se lahko posvetil športu	Čas za hobije	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
D11c	pohodništvu	Čas za hobije	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
E6	Prejemam pokojnino po možu.	Vdovska pokojnina	Viri dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
E7	Drugih dohodkov nimam	Ni drugih dohodkov	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
E11	Mogoče bi lahko kaj več privarčevala	Želja po spremembi	Spremembe glede materialne varnosti in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
E12	Preskok se mi ni zdel velik.	Ni občutila preskoka	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
F5	Prejemam samo pokojnino	Starostna pokojnina	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
F9	Nič nebi naredila drugače.	Ni želje po spremembi	Spremembe glede materialne varnosti in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
F10	Ja, kar precej.	Velik preskok	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
F11	Tudi zdaj počnem veliko stvari in sem zelo aktivna.	Več časa zase	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
G7	Prejemam samo pokojnino	Starostna pokojnina	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
G8a	Drugih dodatkov nimam.	Ni drugih dodatkov	Vir dohodka	Finančni položaj po upokojitvi
G14	Če bi lahko kaj spremenila bi to, da bi imela več ljudi okoli sebe.	Želja po spremembi	Spremembe glede materialne varnosti in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
G15	Želim si tudi, da bi imela boljšo službo.	Želja po spremembi	Spremembe glede upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi
G16a	Ga niti nisem občutila	Ni občutila preskoka	Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve	Finančni položaj po upokojitvi

Vpliv sprememb socialne zakonodaje na življenjski svet starih ljudi in njihovo poznavanje

A14a	Vem kaj so te pomoči	Pozna	Seznanjenost s socialno zakonodajo	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
A14b	in kako jih pridobiti	Pozna	Seznanjenost s socialno zakonodajo	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
A16	Mislim, da so pravice dobra stvar za državljane, ki to potrebujejo	Ni želje po spremembi	Mnenje o spremenjeni zakonodaji	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
A17	da bi morali te spremembe omejiti in jih spreminjati na boljše	Želja po spremembi	Mnenje o spremenjeni zakonodaji	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje

A18	Zame se ni nič spremenilo	Ni občutil	Vpliv sprememb socialne zakonodaje	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
B13	Z vsemi pravicami sem seznanjen	Pozna	Seznanjenost s socialno zakonodajo	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
B17	si nisem mislil, da so tako dobro urejene.	Ni želje po spremembi	Mnenje spremenjeni zakonodaji	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
B18	Prejemam le dodatek za pomoč in postrežbo (patronažna služba, gospodinjska pomoč), ki pa sem ga takoj dobil.	Ni želje po spremembi	Mnenje spremenjeni zakonodaji	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
B19	Sprememb nisem občutil	Ni občutil	Vpliv sprememb socialne zakonodaje	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
C16	Poznam vse pravice	Pozna	Seznanjenost s socialno zakonodajo	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
C18	da je nekatere pravice težko dobiti, zaradi vseh pogojev, ki jih moraš izpolnjevati	Želja po spremembi	Mnenje spremenjeni zakonodaji	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
C19	Mislím, da se ti pogoji zaostrejejo.	Želja po spremembi	Mnenje spremenjeni zakonodaji	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
C20	Zdaj se niti ne spomnim, da bi se kaj zelo spremenilo in bi občutil te spremembe	Ni občutil	Vpliv sprememb socialne zakonodaje	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
Č17	da jih približno poznam	Delno pozna	Seznanjenost s socialno zakonodajo	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
Č20	Glede njih se ne obremenjujem preveč, saj jih ne rabim.	Ni želje po spremembi	Mnenje spremenjeni zakonodaji	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
Č21	sprememb nisem občutila.	Ni občutila	Vpliv sprememb socialne zakonodaje	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
D12a	Z pravicami nisem veliko seznanjen	Ne pozna	Seznanjenost s socialno	Socialna zakonodaja in

			zakonodajo	njeno poznavanje
D12b	o njih vem zelo malo	Ne pozna	Seznanjenost s socialno zakonodajo	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
D15	Trenutno nimam mnenja	Ni mnenja	Mnenje o spremenjeni zakonodaji	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
D16	Trenutno ne morem komentirati sprememb	Ni komentarja	Vpliv sprememb socialne zakonodaje	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
E13a	Vem za pravice,	Pozna	Seznanjenost s socialno zakonodajo	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
E13b	ne vem pa kako jih dobiti	Ne pozna	Seznanjenost s socialno zakonodajo	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
E13c	in kakšni so pogoji	Ne pozna	Seznanjenost s socialno zakonodajo	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
E16	Nimam mnenja	Ni mnenja	Mnenje o spremenjeni zakonodaji	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
E17	se zame ni nič spremenilo in nisem občutila sprememb	Ni občutil	Vpliv sprememb socialne zakonodaje	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
F12	Z pravicami sem seznanjena	Pozna	Seznanjenost s socialno zakonodajo	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
F14a	Pravice se mi zdijo dobre,	Ni želje po spremembi	Mnenje o spremenjeni zakonodaji	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
F14b	vendar so pogoji za to preveč strogi in omejeni	Želja po spremembi	Mnenje o spremenjeni zakonodaji	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
F15	Prav nič se ni spremenilo	Ni občutil	Vpliv sprememb socialne zakonodaje	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
F16	Jih nisem občutila	Ni občutil	Vpliv sprememb socialne zakonodaje	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
G17a	Z pravicami nisem	Ne pozna	Seznanjenost s	Socialna

	seznanjena.		socialno zakonodajo	zakonodaja in njeno poznavanje
G17b	Vem le, da bi zaradi nizke pokojnine lahko imela varstveni dodatek.	Delno pozna	Seznanjenost s socialno zakonodajo	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
G20	Ga nimam	Ni mnenja	Mnenje o spremenjeni zakonodaji	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
G21	Nič	Ni občutil	Vpliv sprememb socialne zakonodaje	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje
G22	Jih nisem	Ni občutil	Vpliv sprememb socialne zakonodaje	Socialna zakonodaja in njeno poznavanje

Pridobivanje informacij socialne zakonodaje:

A15a	Preko TV,	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij
A15b	Radio	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij
A15c	Časopis	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij
A15č	različnih revij.	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij
B14	imam sorodnike, ki se spoznajo na te stvari.	Neformalna mreža	Informiranost	Pridobivanje informacij
B15	Nekaj sem o tem izvedel tudi od prijateljev	Neformalna mreža	Informiranost	Pridobivanje informacij
B16	Nekaj informacij pa sem dobil tudi prek medijev.	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij
C17a	Pridobil sem jih prek televizije,	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij
C17b	časopisa	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij
C17c	Radia	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij
C17č	drugih ljudi	Neformalna mreža	Informiranost	Pridobivanje informacij
Č18a	Večino mi o njih govorijo sorodniki	Neformalna mreža	Informiranost	Pridobivanje informacij
Č18b	prijateljice	Neformalna mreža	Informiranost	Pridobivanje informacij
Č19	Kaj malega o tem pa včasih ujamem tudi preko televizije	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij
D13	Včasih sem od medijev prejel kakšno informacijo	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij

D14	Šele zdaj ob intervjuju sem spoznal, da lahko zaprosim za kakšno pravico, ki mi pripada.	Neformalna mreža	Informiranost	Pridobivanje informacij
E14	Doma imamo naročen Dnevnik	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij
E15a	Veliko pa izvem tudi z televizijo	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij
E15b	in radia.	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij
F13	Večino informacij pridobim prek medijev	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij
G18	Informacij ne dobivam	Ni informiranosti	Informiranost	Pridobivanje informacij
G19a	Včasih le kaj malega zasledim na radiu ali.	Mediji	Informiranost	Pridobivanje informacij
G19b	pa mi pove kakšna znanka	Neformalna mreža	Informiranost	Pridobivanje informacij

Življenjski svet starih ljudi

A19	S svojim življenjem sem zadovoljna	Je zadovoljna	Trenutna življenjska situacija	Življenjski svet starih ljudi
A20	Zaenkrat nebi nič spremenila	Ni želje po spremembi	Želene spremembe v življenju	Življenjski svet starih ljudi
A21a	Najpomembnejše mi je zdravje,	Zdravje	Pomembne vrednote upokojitvi	Življenjski svet starih ljudi
A21b	zdrava prehrana	Zdravje	Pomembne vrednote upokojitvi	Življenjski svet starih ljudi
A21c	Gibanje.	Fizična aktivnost	Pomembne vrednote upokojitvi	Življenjski svet starih ljudi
B20	S svojim življenjem sem zadovoljen	Je zadovoljen	Trenutna življenjska situacija	Življenjski svet starih ljudi
B21a	da žena nebi bila tako hitro pokojna	Živeč partner	Želene spremembe v življenju	Življenjski svet starih ljudi
B21b	boljše zdravje.	Zdravje	Želene spremembe v življenju	Življenjski svet starih ljudi
B22a	Da imam veliko časa	Več časa zase	Pomembne	Življenjski

	zase		vrednote v starosti	svet starih ljudi
B22b	se lahko posvetim starim znancem	Več časa za prijatelje	Pomembne vrednote v starosti	Življenjski svet starih ljudi
B22c	raziskovanju in spoznavanju Slovenije.	Čas za hobije	Pomembne vrednote v starosti	Življenjski svet starih ljudi
C21	S svojim življenjem sem na splošno zadovoljen	Je zadovoljen	Trenutna življenjska situacija	Življenjski svet starih ljudi
C23	Za ženo si želim, da bi imela boljše zdravje	Zdravje	Želene spremembe v življenju	Življenjski svet starih ljudi
C24a	Najpomembnejše se mi zdi zdravje	Zdravje	Pomembne vrednote v starosti	Življenjski svet starih ljudi
C24b	in varčevanje	Varčevanje	Pomembne vrednote v starosti	Življenjski svet starih ljudi
C25a	Pomembno je tudi gibanje	Fizična aktivnost	Pomembne vrednote v starosti	Življenjski svet starih ljudi
C25b	in reševanje križank	Čas za hobije	Pomembne vrednote v starosti	Življenjski svet starih ljudi
Č22	Nad svojim življenjem se nimam kaj pritoževati	Je zadovoljen	Trenutna življenjska situacija	Življenjski svet starih ljudi
Č23	Nič si ne želim spremeniti	Ni želje po spremembi	Želene spremembe v življenju	Življenjski svet starih ljudi
Č24	Najpomembnejše se mi zdi, da imaš okoli sebe ljudi, ki jih imaš rad in se na njih lahko zaneseš	Dobri medsebojni odnosi	Pomembne vrednote v starosti	Življenjski svet starih ljudi
D17	S svojim življenjem sem trenutno zadovoljen	Je zadovoljen	Trenutna življenjska situacija	Življenjski svet starih ljudi
D18	Spremenil bi samo to, da bi bil finančno bolj zmožen plačevati svoje stroške	Boljše finančno stanje	Želene spremembe v življenju	Življenjski svet starih ljudi
D19	da imaš ljudi, ki ti pomagajo v starosti in s tem preprečujejo osamljenost	Dobri medsebojni odnosi	Pomembne vrednote v starosti	Življenjski svet starih ljudi
E18	S svojim življenjem sem zadovoljna	Je zadovoljna	Trenutna življenjska situacija	Življenjski svet starih ljudi
E19	Včasih razmišljam le o kakšnem dodatnem zaslužku	Boljše finančno stanje	Želene spremembe v življenju	Življenjski svet starih ljudi

E20	Najpomembnejše se mi zdi zdravje	Zdravje	Pomembne vrednote upokojitvi v	Življenjski svet starih ljudi
E21	da so zdravi otroci in vnuki	Zdravje	Pomembne vrednote upokojitvi v	Življenjski svet starih ljudi
F17a	Zelo sem zadovoljna s svojim zdajšnjim življenjem	Je zadovoljna	Trenutna življenjska situacija	Življenjski svet starih ljudi
E17b	in nebi nič spreminjala.	Ni želje po spremembi	Želene spremembe življenju v	Življenjski svet starih ljudi
F18	Najbolj mi je pomemben prosti čas, ki ga preživim z mojem in občasno s svojimi otroci.	Čas s sorodniki	Pomembne vrednote starosti v	Življenjski svet starih ljudi
F19	da ostaneš čim dlje aktiven	Fizična aktivnost	Pomembne vrednote starosti v	Življenjski svet starih ljudi
F20	Finančno stanje imam dovolj visoko	Dobro finančno stanje	Zadostnost lastnih finančnih virov	Življenjski svet starih ljudi
G23	Sem kar zadovoljna	Je zadovoljna	Trenutna življenjska situacija	Življenjski svet starih ljudi
G24a	Spremenila bi to, da bi lahko dal časa ostala zdrava in gibljiva.	Želja po boljšem zdravju in gibljivosti	Želene spremembe življenju v	Življenjski svet starih ljudi
G25	Prav tako pa si želim, da bi imela boljše odnose s svojim sinom in njegovo ženo	Želja op boljših odnosih s sorodniki	Želene spremembe življenju v	Življenjski svet starih ljudi
G26	Najpomembnejši se mi zdijo dobri odnosi z družino	Dobri medsebojni odnosi	Pomembne vrednote starosti v	Življenjski svet starih ljudi
G27	Predvsem pa se mi zdi pomembno tudi zdravje	Zdravje	Pomembne vrednote starosti v	Življenjski svet starih ljudi

Vpliv revščine na življenjski svet starih ljudi

A22	Finančno stanje imam povprečno	Povprečno finančno stanje	Finančno stanje	Vpliv revščine na življenjski svet
A23	si lahko privoščim večino stvari, ki jih potrebujem in hočem	Materialna preskrbljenost	Zadostnost lastnih finančnih sredstev	Vpliv revščine na življenjski svet
A24	Ni še prišlo do tega, da si česa nebi mogla kupiti	Materialna preskrbljenost	Zadostnost lastnih finančnih sredstev	Vpliv revščine na življenjski svet

				svet
A25	Finančnega primanjkljaja še nisem občutila.	Ni občutila	Finančni primanjkljaj	Vpliv revščine na življenjski svet
A27	Več potovanj	Želja po potovanjih	Želje ob dodatnem dohodku	Vpliv revščine na življenjski svet
A28	Revščina je veliko pomanjkanje denarja	Pomanjkanje denarja	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet
A29a	Reven je tisti, ki nima denarja za hrano,	Materialno pomanjkanje	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet
A29b	Obleke	Materialno pomanjkanje	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet
A29c	stanovanje	Materialno pomanjkanje	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet
A29č	in se težko prebija skozi mesec ali pa se sploh ne more	Pomanjkanje denarja	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet
B23	Finančno stanje imam dobro	Dobro finančno stanje	Finančno stanje	Vpliv revščine na življenjski svet
B24	si s tem lahko privoščim vse kar potrebujem	Materialna preskrbljenost	Zadostnost lastnih finančnih sredstev	Vpliv revščine na življenjski svet
B25	nimam večjih želja, da bi lahko občutil, da za to nimam denarja	Materialna preskrbljenost	Zadostnost lastnih finančnih sredstev	Vpliv revščine na življenjski svet
B26	Finančnega primanjkljaja še nisem občutil	Ni občutil	Finančni primanjkljaj	Vpliv revščine na življenjski svet
B27	Mislím, da imam trenutno vsega dovolj	Ni želj	Želje ob dodatnem dohodku Privoščili ob več finančnih sredstev	Vpliv revščine na življenjski svet
B28	Veliko mojih prijateljev je delalo v Sloveniji in prejéjajo zelo nizke	Pomanjkanje denarja	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet

	pokojnine			
B29	da je revščina veliko pomanjkanje materialnih sredstev	Materialno pomanjkanje	Opredelitev revščine in revnega	Vpliv revščine na življenjski svet
B30	da si osamljen v starih letih	Osamljenost	Opredelitev revščine in revnega	Vpliv revščine na življenjski svet
C27a	Mislim, da imam finančno stanje povprečno	Povprečno finančno stanje	Finančno stanje	Vpliv revščine na življenjski svet
C28	Kupim si lahko osnovne stvari in stvari, ki jih potrebuje žena za oskrbo.	Materialna preskrbljenost	Zadostnost lastnih finančnih sredstev	Vpliv revščine na življenjski svet
C29	Za večje stvari pa nimam denarja	Je občutil	Finančni primanjkljaj	Vpliv revščine na življenjski svet
C31	Tudi na počitnicah že dolgo nisva bila	Je občutil	Finančni primanjkljaj	Vpliv revščine na življenjski svet
C34a	bi lahko ženo peljal v toplice ali na morje	Več potovanj	Želje ob dodatnem dohodku	Vpliv revščine na življenjski svet
C34b	in si privoščil kakšne priboljške kot je kakšna večerja zunaj	Priboljški	Želje ob dodatnem dohodku	Vpliv revščine na življenjski svet
C34c	ali kakšno gledališko predstavo, ki jih imava rada	Priboljški	Želje ob dodatnem dohodku	Vpliv revščine na življenjski svet
C35	Mislim, da je reven tisti, ki nima ničesar	Vsesplošno pomanjkanje	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet
C36a	Nima hrane, strehe nad glavo	Materialno pomanjkanje	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet
C36b	ali pa je ta v zelo slabem stanju in podobno	Materialno pomanjkanje	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet
Č25	Denarja mi ne manjka	Dobro finančno stanje	Finančno stanje	Vpliv revščine na življenjski svet
Č26	Pokojnino porabim	Materialna preskrbljenost	Zadostnost	Vpliv

	za različna popravila v stanovanju, za hrano, za zdravila in druge malenkosti		lastnih finančnih sredstev	revščine na življenjski svet
Č27	Do zdaj se mi še ni bilo potrebno ničemur odreči	Materialna preskrbljenost	Zadostnost lastnih finančnih sredstev	Vpliv revščine na življenjski svet
Č28a	Trenutno mi denarja še ni zmanjkalo za nobeno stvar, ki sem jo rabila.	Ni občutil	Finančni primanjkljaj	Vpliv revščine na življenjski svet
Č29a	Morda bi si privoščila več potovanj v druge kraje	Več potovanj in izletov	Želje ob dodatnem dohodku	Vpliv revščine na življenjski svet
Č29b	ali pa kakšne krajše izlete	Več potovanj in izletov	Želje ob dodatnem dohodku	Vpliv revščine na življenjski svet
Č30	Mislím, da je reven tisti, ki v starosti nima nikogar na katerega bi se lahko zanesel in ostane čisto sam.	Osamljenost	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet
D20 a	Finančno stanje imam zadovoljivo,	Dobro finančno stanje	Finančno stanje	Vpliv revščine na življenjski svet
D20b	vendar odkar imam pokojno ženo, se težje prebijam skozi mesec in skrbim za svoje stroške	Je občutil	Finančni primanjkljaj	Vpliv revščine na življenjski svet
D22	Večinoma si privoščim najosnovnejše dobrine	Materialno pomanjkanje	Zadostnost lastnih finančnih sredstev	Vpliv revščine na življenjski svet
D24	Na dopust pa ne hodim	Je občutil	Finančni primanjkljaj	Vpliv revščine na življenjski svet
D26a	Če bi imel več denarja bi z njim sinu zagotovil boljše življenje	Boljše življenje za sorodnike	Želje ob dodatnem dohodku	Vpliv revščine na življenjski svet
D26b	in izobrazbo	Boljše življenje za sorodnike	Želje ob dodatnem dohodku	Vpliv revščine na življenjski svet
D27	Vsak upokojenec, ki živi sam v stanovanju je reven, saj so stroški in	Pomanjkanje denarja	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet

	vzdrževanje stanovanja dragi.			
E22	Dohodkov imam dovolj za preživetje	Povprečno finančno stanje	Zadostnost lastnih finančnih sredstev	Vpliv revščine na življenjski svet
E23	Kupim si lahko vse, kar potrebujem	Materialna preskrbljenost	Zadostnost lastnih finančnih sredstev	Vpliv revščine na življenjski svet
E24	Tudi odreči se mi ni bilo treba ničesar	Materialna preskrbljenost	Zadostnost lastnih finančnih sredstev	Vpliv revščine na življenjski svet
E25	Še ni prišlo do tega	Ni občutil	Finančni primanjkljaj	Vpliv revščine na življenjski svet
E27	Svoji hčerki in vnukom bi kupila kakšno malenkost več	Darila za sorodnike	Želje ob dodatnem dohodku	Vpliv revščine na življenjski svet
E28	Nekdo, ki nima ničesar	Vsesplošno pomanjkanje	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet
F20	Finančno stanje imam dovolj visoko	Dobro finančno stanje	Finančno stanje	Vpliv revščine na življenjski svet
F21a	sva glede denarja dovolj preskrbljena.	Materialna preskrbljenost	Zadostnost lastnih finančnih sredstev	Vpliv revščine na življenjski svet
F22	Vedno sva si lahko vse privoščila	Materialna preskrbljenost	Zadostnost lastnih finančnih sredstev	Vpliv revščine na življenjski svet
F24	Nimam finančnega primanjkljaja	Ni občutil	Finančni primanjkljaj	Vpliv revščine na življenjski svet
F25	Mislím, da nič.	Ni želj	Želje ob dodatnem dohodku	Vpliv revščine na življenjski svet
F26a	Mislím, da so to tisti, ki nimajo svojega doma	Materialno pomanjkanje	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet
F26b	dovolj visoke pokojnine oziroma plače, da bi lahko preživeli skozi mesec.	Pomanjkanje denarja	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet

G30	Na dopustu nisem bila že zelo dolgo	Je občutil	Finančni primanjkljaj	Vpliv revščine na življenjski svet
G33	Včasih če so stroški višji oziroma pride nepredvidena situacija in se tako moram odpovedati tudi hrani, da lahko preživim	Materialno pomanjkanje	Zadostnost lastnih finančnih sredstev	Vpliv revščine na življenjski svet
G36a	bi obnovila hišo	Obnova hiše	Želje ob dodatnem dohodku	Vpliv revščine na življenjski svet
G36b	si privoščila tudi kakšno sprostitev ali pa priboljšek	Priboljški	Želje ob dodatnem dohodku	Vpliv revščine na življenjski svet
G37a	Mislím, da je to vsak, ki nima ne financ	Pomanjkanje denarja	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet
G37b	ne dobrih odnosov z drugimi	Slabi medsebojni odnosi	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet
G38	Tudi tak, ki živi v težkih in nevzdržnih pogojih.	Materialno pomanjkanje	Opredelitev revnega in revščine	Vpliv revščine na življenjski svet

Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine

A30	Moja socialna mreža je zelo razširjena	Razširjeno socialno omrežje	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A31a	Imam več dolgoletnih prijateljic,	Prijatelji	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A31b	družino,	Sorodniki	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A31c	vnuke	Sorodniki	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A31č	in sosede	Sosedi	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A32	Dobre	Dobri odnosi	Medsebojni odnosi	Vpliv

				socialnega omrežja na pojav revščine
A33	pomaga največ hčerka s svojo družino	Pomoč sorodnikov	Neformalna pomoč	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A34	Lahko pa se zanesem tudi na svoje prijateljice	Pomoč prijateljev	Neformalna pomoč	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A35a	Sorodniki mi pomagajo pri delu doma (v hiši)	Delo doma	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A35b	in na vrtu ter njeni okolici	Delo na vrtu in njeni okolici	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A36a	Prijateljice pa mi pomagajo pri krajšanju časa	Krajšanje časa	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A36b	in lahko se jim zaupam pri težkih stvareh	Čustvena opora	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A37	Z sorodniki se videvam vsak dan	Pogosti	Pogostost stikov	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A37,5	z prijateljicami pa 2x na teden	Občasni	Pogostost stikov	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A38a	Obrnem se na svoji hčerki	Pomoč sorodnikov pri reševanje finančnih težav	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A38b	in njuni družini	Pomoč sorodnikov pri reševanje finančnih težav	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A39a	Največkrat se družimo doma na kavi z obiski,	Druženje doma	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A39b	v cerkvi	Cerkev	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A39c	in na prireditvah vnukov	Različne prireditve in prazniki	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine

A40	Niti nebi vplivalo	Nebi vplivalo	Vpliv finančnega stanja na druženje	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
A41	Mogoče bi lahko svojo socialno mrežo s tem povečala	Bi vplivalo	Vpliv finančnega stanja na druženje	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
B31	imam zelo malo ljudi okoli sebe.	Malo razširjena	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
B32	Na žalost hčerki delata v tujini in z njima nimam pogostih stikov	Redki stiki	Pogostost stikov	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
B33	Želim si, da bi imel več živih sorodnikov in prijateljev, ki bi mi pomagali	Želja po več osebah	Želje glede oseb v mreži	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
B34	Z vsemi imam dobre odnose	Dobri odnosi	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
B35	Pomagajo mi sorodniki	Pomoč sorodnikov	Neformalna pomoč	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
B36a	Pomagajo mi pri negi,	Pomoč pri negi	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
B36b	prehranjevanju	Pomoč pri negi	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
B36c	in pri delu okoli hiše	Delo na vrtu in njeni okolici	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
B37a	V stiku z njimi sem po potrebi.	Stiki po potrebi	Pogostost stikov	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
B38a	Teh težav nimam,	Ni finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
B38b	vendar če bi slučajno prišlo do tega, bi se obrnil na svoji hčerki, ki sta zaposleni v tujin	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine

B39	pri meni doma na obiskih	Druženje doma	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
B40	Ne bi vplivalo	Nebi vplivalo	Vpliv finančnega stanja na druženje	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C27b	saj si z ženo deliva stroške	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C33	Če pa mi zmanjka za osnovne stvari pa za to prosim svoje otroke, da mi posodijo	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C37	Sam niti nimam veliko ljudi okoli sebe	Malo razširjena	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C38a	Največ časa preživim z ženo	Sorodniki	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C38b	in občasno s svojimi otroki	Sorodniki	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C38c	in vnuki	Sorodniki	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C39a	Zdi se mi, da imam vse ljudi okoli sebe, ki bi jih želel.	Dovolj oseb	Želje glede oseb v mreži	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C39b	Morda bi imel lahko kakšnega prijatelja več kot ga imam	Želja po več osebah	Želje glede oseb v mreži	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C40	S sorodniki in tistih nekaj prijateljev, ki imam so odnosi dobri in tesni	Dobri odnosi s sorodniki in prijatelji	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C41	S sosedi pa se ne poznamo	Nepoznavanje sosedov	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C42a	največkrat moji otroci	Pomoč sorodnikov	Neformalna pomoč	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C42b	pri hišnih opravilih	Gospodinjstva opravila	Vrsta pomoči socialnega	Vpliv

			omrežja	socialnega omrežja na pojav revščine
C42c	in kakšnih malenkostih	Malenkosti	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C43	Prijateljem pa včasih ob druženju zaupam in se počutim potem bolje	Čustvena opora	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C44	Z vsemi pa sem bolj po redko v stikih	Redki stiki	Pogostost stikov	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C45	V glavnem sem bolj ali manj sam za vse in nimam nikogar na katerega bi se lahko 100% zanesel	Ni pomoči drugih ljudi	Neformalna pomoč	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C46	Če bi bila res kriza bi za to prosil svoje otroke	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C48	Največ časa preživim s svojo ženo	Pogosti	Pogostost stikov	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C49a	Veliko sva doma	Druženje doma	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C49b	ali pa zunaj na krajših sprehodih	Sprehodi	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C50	Včasih se podružim tudi s kakšnim prijateljem ob pijači	Druženje na pijači	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
C51	Če bi imel več denarja bi lahko z ženo večkrat kam šla in bi tam spoznala nove ljudi	Bi vplivalo	Vpliv finančnega stanja na druženje	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č28b	Če pa bi imela stisko bi se vedno lahko obrnila na svoje otroke,	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č28c	moji dve sestri,	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega

				omrežja na pojav revščine
Č28č	moje prijateljice	Pomoč prijateljev pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č28d	in najemnike, ki živijo nad mano	Pomoč sosedov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č31a	Veliko imam prijateljev	Prijatelji	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č31b	in bivših sodelavk	Bivši sodelavci	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č32a	Imam dve sestri,	Sorodniki	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č32b	hčerko	Sorodniki	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č32c	in dva sinova	Sorodniki	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č33a	imam tudi sedem vnukov	Sorodniki	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č33b	in deset pravnukov	Sorodniki	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č34	Mislím, da dovolj ljudi na katere se lahko zanesem	Dovolj oseb	Želje glede oseb v mreži	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č35a	Odnose imam zelo dobre.	Dobri odnosi	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č35b	Sorodniki me obiskujejo vsak dan saj živijo v bližnji okolici.	Pogosti stiki	Pogostost stikov	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č35c	Eden od sinov je celo moj sosed.	Pogosti stiki	Pogostost stikov	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č35č	S prijateljicami se	Pogosti stiki	Pogostost stikov	Vpliv

	obiskujemo skoraj vsak dan.			socialnega omrežja na pojav revščine
Č35d	in tudi z zgornjimi najemniki se zelo dobro razumem	Dobri odnosi	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č36a	Sorodniki mi pomagajo	Pomoč sorodnikov	Neformalna pomoč	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č36b	s kakšnimi hišnimi opravili	Gospodinjska opravila	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č36c	in drugimi malenkosti	Malenkosti	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č37a	Hčerka me večkrat preseneti z novo obleko i	Materialne dobrine	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č37b	ali drugimi daril	Materialne dobrine	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č38a	Sin mi včasih prinese kosilo	Materialne dobrine	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č38b	in piškote	Materialne dobrine	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č39	Vnuki mi včasih pomagajo pri gospodinjskih opravilih	Gospodinjska opravila	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č40	Otroci mi pomagajo tudi pri plačevanju računov in položnic	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č41	mi kupijo stvari, ki jih rabim	Materialne dobrine	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č42a	mi na pomoč priskočijo prijateljice	Pomoč prijateljev	Neformalna pomoč	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č42b	in tudi najemniki zgornjega stanovanja	Pomoč sosedov	Neformalna pomoč	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine

Č43a	Prav tako mi pomagajo pri obešanju perila,	Gospodinjska opravila	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č43b	delu na vrtu	Delo na vrtu in njeni okolici	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č43c	ali pa me kam peljejo če to potrebujem	Prevoz	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č44a	Če resnično kaj potrebujem se obrnem na svoje otroke	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č44b	ali pa svoji dve sestri	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č45	Vsak dan se družim s sorodniki in prijateljicami	Pogosti stiki	Pogostost stikov	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č46	Večinoma smo na obisku eden pri drugemu ali pa kar na vrtu za mojo hišo	Druženje doma	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č47a	Družimo se ob kavi	Druženje ob pijači	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č47b	ali različnih dogodkih in praznikih	Različne prireditve in prazniki	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
Č48	Mislím, da mi več denarja nebi pomagalo pri druženju	Nebi vplivalo	Vpliv finančnega stanja na druženje	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
D25	Če mi slučajno zmanjka denarja za to prosim sina, da mi posodi	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
D28	Imam nekaj ljudi okoli sebe.	Malo razširjena	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
D29a	Najraje imam družbo svojega sina	Sorodniki	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
D29b	želim pa si, da bi bila ob meni tudi	Želja po več osebah	Želje glede oseb v mreži	Vpliv socialnega

	žena			omrežja na pojav revščine
D30	Z sorodniki in prijatelji imam dobre odnose	Dobri odnosi	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
D31a	Sosede poznam na videz in se tudi pozdravimo ter spregovorimo nekaj besed, ko se srečamo.	Slabi odnosi	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
D31b	Z njimi nimam tesnih stikov	Ni tesnih stikov s sosedi	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
D32	Največ mi pomaga moj sin	Pomoč sorodnikov	Neformalna pomoč	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
D33a	Pomaga mi finančno	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
D33b	in pri malenkostih, ki jih je potrebno postoriti v stanovanju	Malenkosti	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
D34a	Občasno pa k meni hodi tudi bližnja soseda,	Pomoč sosedov	Neformalna pomoč	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
D34b	ki mi pomaga pri gospodinjskih opravilih	Gospodinjska opravila	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
D35	Pri tem se obrnem na svojega sina	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
D36	sem večino časa doma in pogrešam svojo družbo.	Ni stikov z drugimi	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
D37	boljše finančno stanje nebi naredilo oziroma vplivalo na moje sedanje življenje.	Ne bi vplivalo	Vpliv finančnega stanja na druženje	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E26b	Če bi mi res zmanjkalo pa bi se obrnila na hčer	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E29a	je vezana predvsem na	Društvo	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja

	društvo upokojencev			omrežja na pojav revščine
E29b	in na bližnje sorodnike.	Sorodniki	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E29c	Večkrat se družimo in hodimo na izlete.	Skupni izleti	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E29č	Tam imam nekaj prijateljic s katerimi imam površinske-odnose	Površinski odnosi	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E30	Čisto dovolj mi je to, kar imam in si nebi želela več ljudi okoli sebe.	Dovolj oseb	Želje glede oseb v mreži	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E31	Z vsemi imam dobre odnose.	Dobri odnosi	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E32	Z hčerko in vnuki se zelo dobro razumem.	Dobri odnosi s sorodniki	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E33	Z drugimi v društvu in sosedih pa nimam globljih odnosov	Ni globljih odnosov s sosedi in osebami iz društva	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E34a	Pomagajo mi bližnji sorodniki (hči in vnuki)	Pomoč sorodnikov	Neformalna pomoč	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E34b	in sicer pri težjih opravilih doma v hiši	Gospodinjska opravila	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E34c	in okoli nje.	Delo na vrtu in njeni okolici	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E35a	Ker živimo skupaj smo v stiku vsak dan	Pogosti stiki	Pogostost stikov	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E35b	in če mi ne pomagajo se družimo kar tako, da preženemo čas	Krajšanje časa	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E36a	Za enkrat mi še ni zmanjkalo denarja,	Ni finančnih težav	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E36b	če pa bi mi, bi se	Pomoč sorodnikov pri	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv

	obrnila na hči.	reševanju finančnih težav	omrežja	socialnega omrežja na pojav revščine
E36c	Morda tudi na starejša vnuka	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančnih težav	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E37	Sem v društvu upokojencev, zato se največkrat tam družim z drugimi.	Druženje z drugimi v društvu	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E38	Skupaj hodimo tudi na kakšne izlete.	Druženje ob skupnih izletih	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E39	Včasih pa pridejo tudi k meni domov na kavo kakšni prijatelji.	Druženje doma	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
E40	Ne vem če bi vplivalo.	Nebi vplivalo	Vpliv finančnega stanja na druženje	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F23a	Skupaj hodiva na morje,	Skupni izleti	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F27	Mislím, da je dovolj razvejana	Močno razširjena socialna mreža	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F28	čeprav mi je tudi tako kot je čisto vredú, saj imam moža	Dovolj oseb v mreži	Želje glede oseb v mreži	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F29	Z vsemi imam dobre odnose	Dobri odnosi	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F30	Z sinom in hčerko ter vnuki pa imam dobre odnose	Dobri odnosi s sorodniki	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F31a	Imam tudi veliko prijateljic	Prijatelji	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F31b	in prav tako se podružim tudi s kakšnimi sosedi	Sosedi	Razširjenost socialnega omrežje	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F32	Največ si pomagava z možem med seboj	Pomoč sorodnikov	Neformalna pomoč	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine

F33a	Skupaj hodiva v trgovino,	Obiski trgovin	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F33b	skrbiva za gospodinjstvo	Gospodinjstva opravila	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F33c	in druge malenkosti	Malenkosti	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F34a	Z drugimi sem v stiku samo zaradi druženja	Krajsanje časa	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F34b	in razbremenitve	Čustvena opora	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F35	Mi še ni zmanjkalo denarja	Dovolj finančnih sredstev	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F36	Z sinom in hčerko se velikokrat pokličemo prek telefona in malo poklepujemo	Vzdrževanje stikov prek telefona	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F37a	Vnuke večkrat vidim ob praznikih,	Druženje ob različnih prireditvah in praznikih	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F37b	rojstnih dnevih	Druženje ob različnih prireditvah in praznikih	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F37c	in drugih takih dogodkih	Druženje ob različnih prireditvah in praznikih	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F38a	Z prijatelji se družimo ob kavi	Druženje ob pijači	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F38b	včasih pa gremo tudi skupaj na kakšen izlet	Skupni izleti	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F39	Največkrat pa tudi na kakšne sprehode	Druženje z sprehodi	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
F40	Ne bi nič vplivalo	Nebi vplivalo	Vpliv finančnega stanja na druženje	Vpliv socialnega

				omrežja na pojav revščine
G39	Imam zelo malo ljudi okoli sebe	Malo ljudi v mreži	Razširjenost socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G40a	Želim, si da bi imela ob sebi še vedno svojega moža	Želja po več osebah	Želje glede oseb v mreži	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G40b	bi s sinom imela boljše odnose	Slabi odnosi	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G41	si želim, da bi imela tudi več prijateljev,	Želja po več osebah	Želje glede oseb v mreži	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G42	Z sosedi imam dobre odnose	Dobri odnosi s sosedi	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G43	Drugih ljudi imam zelo malo, s katerimi se kar razumem	Dobri odnosi z drugimi	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G44	Slabše odnose pa imam s sinom,	Slabi odnosi s sorodniki	Medsebojni odnosi	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G45	Nihče mi ne pomaga	Ni pomoči drugih	Neformalna pomoč	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G46	Včasih se pri meni oglasi kakšna znanka, da kakšno rečeva	Druženje doma	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G47	Sin mi pomaga vzdrževati hišo, ki je sama nebi zmogla	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G48a	Včasih pa postori tudi kaj okoli hiše	Delo na vrtu in njeni okolici	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G48b	in pomaga pri prenovi, če je to res potrebno	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G49a	mi prinese tudi kaj iz trgovine	Obisk trgovin	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G49b	in me pelje k	Prevoz	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv

	zdravniku		omrežja	socialnega omrežja na pojav revščine
G49c	ter hodi po zdravila	Materialne dobrine	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G50	Položnice in račune plačujem preko trajnika	Ni pomoči drugih	Neformalna pomoč	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G51c	Če pa bi bila res kriza bi prosila sina da mi posodi	Pomoč sorodnikov pri reševanju finančne stiske	Vrsta pomoči socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G52	Se ne družim z nikomer, saj tudi nikogar nimam	Ni stikov	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G53	Včasih k meni pride le kakšna znanka s katerimi sem se družila še, ko sem hodila v cerkev	Druženje doma	Vzdrževanje socialnega omrežja	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine
G54	Mislím, da finančno stanje ne bi vplivalo na druženje	Nebi vplivalo	Vpliv finančnega stanja na druženje	Vpliv socialnega omrežja na pojav revščine

Strategije preživetja in varčevanja

A26a	Hrano si pridelujem na svojem vrtu	pridelovanje hrane na vrtu	Pridelovanje hrane doma	Strategije preživetja in varčevanja
A26b	včasih kakšne obleke popravim in zašijem če se strgajo.	Lastnoročno popravljanje oblek	Kupovanje oblek po potrebi	Strategije preživetja in varčevanja
B37b	si pomoč, ki jo rabim raje zagotovim tako, da jo najamem	Najetje pomoči	Najemanje pomoči	Strategije preživetja in varčevanja
C26	Odkar sem upokojen moram gledati na vsak evro, ki ga porabim	Skromno življenje	Skromno življenje	Strategije preživetja in varčevanja
C30a	Živila kupujem ko imajo trgovine popuste,	Varčevanje s popusti	Varčevanje	Strategije preživetja in varčevanja
C30b	obleke pa takrat ko je to potrebno	Kupovanje oblek po potrebi	Kupovanje oblek po potrebi	Strategije preživetja in varčevanja
C32	Večinoma se odrečem luksuznim	Varčevanje z odrekanjem	Varčevanje	Strategije preživetja in

	stvarem			varčevanja
C47	drugače pa poskušam preživeti s tem kar imam	Skromno življenje	Skromno življenje	Strategije preživetja in varčevanja
Č12	Zdaj pa mi denarja ne primanjkuje, ampak ga nimam toliko, da bi zdaj lahko veliko varčevala.	Skromno življenje	Skromno življenje	Strategije preživetja in varčevanja
D21	Odkar pa sem sam moram zelo paziti, kaj si lahko privoščim in kaj ne	Skromno življenje	Skromno življenje	Strategije preživetja in varčevanja
D23	Obleke velikokrat ne kupujem, razen ko te potrebujem	Kupovanje oblek po potrebi	Kupovanje oblek po potrebi	Strategije preživetja in varčevanja
E26a	Tako, da sem skromna.	Skromno življenje	Skromno življenje	Strategije preživetja in varčevanja
F21b	Vedno nama konec meseca ostane še toliko denarja, da ga lahko nekaj privarčujemo	Varčujeta vsak mesec	Varčevanje	Strategije preživetja in varčevanja
F23b	oblek pa imava polne omare tako, da ne rabiva novih	Kupovanje oblek po potrebi	Kupovanje oblek po potrebi	Strategije preživetja in varčevanja
G8b	Včasih ko sem bila še zmožna dela, sem v pokoju včasih pospravljala tudi gostilne	Pospravljanje lokalov	Dodatno delo	Strategije preživetja in varčevanja
G8c	in kakšna stanovanja.	Pospravljanje stanovanj	Dodatno delo	Strategije preživetja in varčevanja
G16b	saj sem se tudi po upokojitvi občasno ukvarjala s pospravljanjem in čiščenjem različnih prostorov.	Čiščenje prostorov	Dodatno delo	Strategije preživetja in varčevanja
G24b	Včasih sem vso hrano pridelala doma na vrtu	Hrano pridelala na vrtu	Pridelovanje hrane doma	Strategije preživetja in varčevanja
G28a	Sem zelo skromna	Skromno življenje	Skromno življenje	Strategije preživetja in varčevanja
G29	Vsak mesec posebej moram dobro premisliti in preračunati, kaj si lahko privoščim in česa ne, da lahko preživim	Skromno življenje	Skromno življenje	Strategije preživetja in varčevanja

G31a	Obleke imam že več let iste,	Več let iste obleke	Kupovanje oblek po potrebi	Strategije preživetja in varčevanja
G31b	hrano pa si kupujem le najosnovnejšo	Kupovanje najosnovnejše hrane	Kupovanje najosnovnejših dobrin	Strategije preživetja in varčevanja
G32	Včasih ko smo imeli še živino smo imeli svoja jajca, mleko in zelenjavo.	Imeli svojo hrano	Pridelovanje hrane doma	Strategije preživetja in varčevanja
G34a	Včasih sem si večino hrane pridelala sama na vrtu.	Pridelovanje hrane na vrtu	Pridelovanje hrane doma	Strategije preživetja in varčevanja
G34b	Zdaj ko to ni več možno pa se moram kdaj tudi odpovedati hrani	Odpovedovanje hrani	Odpovedovanje hrani	Strategije preživetja in varčevanja
G35	Sem raje lačna kot, da bi mi zmanjkalo za nujnejše stvari	Odpovedovanje hrani	Odpovedovanje hrani	Strategije preživetja in varčevanja
G51a	Sem zelo skromna	Skromno življenje	Skromno življenje	Strategije preživetja in varčevanja
G51b	si raje kaj ne privoščim.	Varčevanje	Varčevanje	Strategije preživetja in varčevanja

9.4 Osno kodiranje

BIVANJSKE RAZMERE:

- **Kraj bivanja:**
  - Agrarno okolje: A1, B1, Č1, D1, F1, G1
  - Urbano okolje: C1, E1
- **Bivalno okolje:**
  - Hiša: A2, B2, Č2, E2, G2
  - Stanovanje: C2, D2, F2a
- **Gospodinjstvo:**
  - Samostojno gospodinjstvo: B3b, Č3a, E3a
  - Skupno gospodinjstvo: A3a, C3b, D3a, F2b, G3a
- **Življenje:**
  - Življenje s sorodniki: A3b, C3a, D3b, E3b, F2c, G3b
  - Samostojno življenje: B3a, Č3b
  - Življenje z drugimi: Č3c
- **Lastništvo nepremičnine:**
  - Ovira: C5a, C5b, Č5, D5a, D5b, G4, G5,
  - Prednost: A4, B4, C4, C6a, C6b, Č4, D4a, D4b, E4, E5a, E5b, F3, F4, G6a, G6b

PRIPRAVLJANJE NA UPOKOJITEV:

- **Ni veselil upokojitve:** F6a, G10a
- **Veselil upokojitve:** A7, B8a, Č9a, D7, E8
  - Več prostega časa: A9, Č9b
  - Vrnitev v rojstni kraj: B8b
  - Več časa za prijatelje: B8c
  - Več skupnega časa s partnerjem: C10a, G11
  - Skupni izleti: C10b, F7
  - Čas za hobije: Č10
- **Skrbi glede upokojitve:**
  - Jih ni: A8, E9
  - Višina pokojnine: C9, G9
  - Zdravje: C11, Č8, C22
  - Preveč prostega časa: D8a, F6b
  - Osamljenost: D8b
  - Finančna stiska: G10b
- **Varčevanje v času zaposlitve:**
  - Da: A10, B9, B10, Č11
  - Ne: C12, C13, D9a, E10, F8, G12

SPREMEMBA FINANČNEGA POLOŽAJA PO UPOKOJITVI

- **Vir dohodka:**
  - Pokojnina:
    - Starostna: A5a, B5a, C7a, D6a, F5a, G7
    - Vdovska: A5b, B5b, Č6, E6
  - Dodatki in drugi dohodki:
    - Ne prejema: A6, C8, Č7, D6b, E7, F5b, G8a
    - Prejema:
      - Pomoč in postrežbo: B6
      - Dodatek za izgnanstvo: B7
      - Dodatki partnerja: C7b
- **Spremembe glede materialne varnosti in upokojitve:**

- Ni želje po spremembi: A11, B11a, D10a, F9
- Želja po spremembi: B11b, B11c, C14, Č13, D10b, E11, G14, G15
- **Preskok med obdobji zaposlitve in upokojitve:**
  - Je občutil: C15a, F10
    - Več časa zase: A13, Č14, D11a, F11
    - Manjša pokojnina: B12b, C15b
    - Čas za hobije: Č15a, Č15b, Č15c, D11b, D11c
    - Čas za prijatelje: Č16
    - Večji stroški: C15c
  - Ni občutil: A12, B12a, E12, G16a

VPLIV SPREMEMB SOCIALNE ZAKONODAJE NA ŽIVLJENJSKI SVET STARIH LJUDI IN NJIHOVO POZNAVANJE:

- **Seznanjenost s socialno zakonodajo:**
  - Pozna: A14a, A14b, B13, C16, E13a, F12
  - Delno pozna: Č17, G17b
  - Ne pozna: D12a, D12b, E13b, E13c, G17a
- **Mnenje o spremenjeni zakonodaji:**
  - Želja po spremembi: A17, C18, C19, F14b
  - Ni želje po spremembi: A16, B17, B18, Č20, F14a
  - Ni mnenja: D15, E16, G20
- **Vpliv sprememb socialne zakonodaje:**
  - Je občutil:
  - Ni občutil: A18, B19, C20, Č21, E17, F15, F16, G21, G22
  - Ni komentarja: D16

PRIDOBIVANJE INFORMACIJ SOCIALNE ZAKONODAJE:

- **Informiranost:**
  - Mediji: B16, D13, F13
    - Radio: A15b, C17c, E15b, G19a
    - Televizija: A15a, C17a, Č19, E15a
    - Časopis: A15c, C17b, E14
    - Revije: A15č
  - Neformalna mreža:
    - Sorodniki: B14, Č18a
    - Prijatelji: B15, Č18b
    - Drugi ljudje: C17č, D14, G19b
  - Ni informiranosti: G18

ŽIVLJENJSKI SVET STARIH LJUDI

- **Trenutna življenjska situacija:**
  - Je zadovoljen: A19, B20, C21, Č22, D17, E18, F17a, G23
  - Ni zadovoljen:
- **Želene spremembe v življenju**
  - Ni želje po spremembi: A20, Č23, F17b
  - Želja po spremembi:
    - Živeč partner: B21a
    - Zdravje: B21b, C23, G24a
    - Boljši medsebojni odnosi: G25
    - Boljše finančno stanje: E19, D18, G28b
- **Pomembne vrednote v starosti**
  - Zdravje: A21a, A21b, C24a, E20, E21, G27
  - Fizična aktivnost: A21c, C25a, F19

- Več časa zase: B22a
- Več časa za prijatelje in sorodnike: B22b, F18
- Čas za hobije: B22c, C25b
- Varčevanje: C24b
- Dobri medsebojni odnosi: Č24, D19, G26

VPLIV REVŠČINE NA ŽIVLJENJSKI SVET STARIH LJUDI:

- **Finančno stanje:**
  - Dobro: B23, Č25, D20a, F20
  - Povprečno: A22, C27a, E22
  - Slabo:
- **Zadostnost lastnih finančnih sredstev:**
  - Materialna preskrbljenost: A23, A24, B24, B25, C28, Č26, Č27, E23, E24, F21a, F22
  - Materialno pomanjkanje: D22, G33, G34b
- **Finančni primanjkljaj:**
  - Občutil: C29, C31, D20b, D24, G30
  - Ni občutil: A25, B26, Č28a, E25, F24
- **Želje ob dodatnem dohodku**
  - Več potovanj in izletov: A27, C34a, Č29a, Č29b
  - Ni želja: B27, F25
  - Pribojški: C34b, C34c, G36b
  - Darila za sorodnike: E27
  - Obnova hiše: G36a
  - Boljše življenje za sorodnike: D26a, D26b
- **Opredelelitev revnega in revščine:**
  - Pomanjkanje denarja: A28, A29č, B28, D27, F26b, G37a
  - Materialno pomanjkanje: A29a, A29b, A29c, B29, C36a, C36b, F26a, G38
  - Osamljenost: B30, Č30
  - Vsesplošno pomanjkanje: C35, E28
  - Slabi medsebojni odnosi: G37b

VPLIV SOCIALNEGA OMREŽJA NA POJAV REVŠČINE

- **Razširjenost socialnega omrežja:**
  - Malo razširjena: B31, C37, D28, G39
  - Močno razširjena: A30, F27
    - Prijatelji: A31a, Č31a, F31a
    - Sorodniki: A31b, A31c, C38a, C38b, C38c, Č32a, Č32b, Č32c, Č33a, Č33b, D29a, E29b
    - Sosedbi: A31č, F31b
    - Bivši sodelavci: Č31b
    - Društva: E29a
- **Želje glede oseb v mreži**
  - Želja po več osebah: B33, C39b, D29b, G40a, G41
  - Dovolj oseb: C39a, Č34, E30, F28
- **Medsebojni odnosi:**
  - Dobri: A32, B34, C40, Č35a, Č35d, D30, E31, E32, F29, F30, G42, G43
  - Površinski: C41, D31a, D31b, E29č, E33, G40b, G44
- **Neformalna pomoč:**
  - Pomoč sorodnikov: A33, B35, C42a, Č36a, D32, E34a, F32
  - Pomoč prijateljev: A34, Č42a
  - Pomoč sosedov: Č42b, D34a
  - Ni pomoči drugih: C45, G45, G50
- **Vrsta pomoči socialnega omrežja:**
  - Materialne dobrine: Č37a, Č37b, Č38a, Č38b, Č41, G49c
  - Gospodinjska opravila: C42b, Č36b, Č39, Č43a, D34b, E34b, F33b

- Delo na vrtu in njeni okolici: A35b, B36c, Č43b, E34c, G48a
- Delo doma: A35a
- Malenkosti: C42c, Č36c, D33b, F33c
- Obiski trgovin: F33a, G49a
- Prevoz: Č43c, G49b
- Nega: B36a, B36b
- Krajsanje časa: A36a, E35b, F34a
- Čustvena opora: A36b, C43, F34b
- Reševanje finančne stiske:
  - Jih ni: B38a, E36a, F35
  - Pomoč sorodnikov: A38a, A38b, B38b, E36b, E36c, C33, Č28b, Č28c, D25, E26b, C46, Č44a, Č44b, Č40, D33a, D35, G47, G48b, C27b, G51c
  - Pomoč prijateljev: Č28č
  - Pomoč sosedov: Č28d
- **Pogostost stikov**
  - Pogosti: A37a, C48, Č35b, Č35c, Č35č, Č45, E35a
  - Občasni: A37b
  - Redki: B32, C44
  - Po potrebi: B37a
- **Vzdrževanje socialnega omrežja**
  - Druženje doma: A39a, B39, C49a, Č46, E39, G46, G53
  - Skupni izleti: E29c, E38, F23a, F38b
  - Društvo: E37
  - Telefon: F36
  - Cerkev: A39b
  - Različne prireditve in prazniki: A39c, Č47b, F37a, F37b, F37c
  - Sprehodi: C49b, F39
  - Pijača: C50, Č47a, F38a
  - Ni stikov: D36, G52
- **Vpliv finančnega stanja na druženje**
  - Da: A41, C51
  - Ne: A40, B40, Č48, D37, F40, G54

STRATEGIJE PREŽIVETJA IN VARČEVANJA:

- **Skromno življenje:** Č12, D9b, C26, D21, E26a, G28a, G29, C47, G51a
- **Dodatno delo:** G8b, G8c, G16b
- **Pridelovanje hrane doma:** A26a, G24b, G32, G34a
- **Kupovanje oblek po potrebi:** A26b, C30b, D23, F23b, G31a
- **Varčevanje:** F21b, C32, C30a, G51b
- **Kupovanje najosnovnejših dobrin:** G31b
- **Odpovedovanje hrani:** G34b, G35
- **Najemanje pomoči:** B37b